

Vogelwerkgroep Losser

Jaarverslag 2017

Inhoud

Colofon Vogelwerkgroep Losser 2017	2
Voorwoord.....	3
Medewerking	4
Secretarieel verslag.....	6
Nestkastverslag 2017.....	10
Huiszwaluw en Boerenzwaluw 2017	14
VRS Conings, ringstation Overdinkel.	16
Het Steenuilenjaar 2017.....	27
Kerkuilen ringen	29
Ooievaars in Losser en Dinkelland	31
Zeldzame steltlopers op de Oelemars in 2017	35
Resultaten broedvogelonderzoek telgebied Losser 2017	37
Broedvogelinventarisatie Oelemars-Zandbergen	44
SNL-inventarisatie 2017 Dinkeldal.....	50
Midwintertelling watervogels 2017	53
Klapekstertelling winter 2016-2017.....	56
Oelemars in 2017	58
Telpost Oelemars 2017	60
Euro Birdwatch 2017.....	67
Dagvlinders en libellen 2017.....	69
Nachtvlinderonderzoek 2017	74
Bijzondere vogelwaarnemingen in Losser 2017	80
Soortenlijst van de gemeente Losser	82
Waarnemingen Oelemars t/m 2017.....	84

Colofon Vogelwerkgroep Losser 2017

Bestuur	Niels Leerling - voorzitter Rudi Lanjouw - penningmeester Ben Hulsebos- secretaris Wynand Koekkoek Angelique Lamme	nielsleerling@caiway.com r.lanjouw@twentscarmelcollege.nl benhulsebos@home.nl w.koekkoek@kpnmail.nl rotslijster@gmail.com
Website	http://vwglosser.nl	info@vwglosser.nl
Oelemars	Ben Hulsebos, Sander Wansing	info@vwglosser.nl
Excursies	Angelique Lamme, Henk Noordkamp	info@vwglosser.nl
Jaarverslag	Leo Hassing, Ben Hulsebos, Sander Wansing,	benhulsebos@home.nl
Ringstation	Leo Hassing, Harrie Linckens, Peter Bleijenberg	leohassing@gmail.com
Sovon Vogelonderzoek Nederland	Ben Hulsebos, Sovon - districtscoördinator Twente	benhulsebos@home.nl
Nestkasten (controle)	Bennie Egberink	bennie.egberink@gmail.com
Nestkasten (productie)	Paul Halman	p.halman@home.nl
Telgebied Losser	Ben Hulsebos Rudi Lanjouw	benhulsebos@home.nl r.lanjouw@twentscarmelcollege.nl
BMP-projecten	Niels Leerling	nielsleerling@caiway.nl
Steenuilprojecten	Friso Koop	frisokoop@caiway.nl
Coördinatie Fotografie	Rinus Baayens	fotobaayens@ziggo.nl

In 2017 werd o.a. samengewerkt met de hierna vermelde instanties/organisaties:

- Vogelbescherming Nederland
 - Sovon
- Natuurmonumenten, Landschap Overijssel en Staatsbosbeheer
 Twentse Vogelwerkgroep
 Kerkuilenwerkgroep Twente
 Stichting Gierzwaluwwerkgroep Nederland
 Vlinderstichting
 Nederlandse Entomologische Vereniging
 Gemeente Losser
 Steenuilenwerkgroep Nederland en Overijssel
 Stork, Ooievaarswerkgroep Nederland
 Waterschap Vechtstromen
 Gebiedscoalitie Agrarisch Natuurbeheer NO-Twente
 Domijn (gierzwaluwen)

Redactie jaarverslag 2017:

Leo Hassing
Ben Hulsebos
Sander Wansing

Fotografie: eigen leden

Foto omslag: Breedbekstrandloper op de Oelemars

Voorwoord

“Trots” dat is het woord waarmee ik dit voorwoord wil starten. Als jullie nieuwe voorzitter spreek ik jullie toe, ik ben trots op onze Vogelwerkgroep, op de mooie projecten, op alle vrijwilligers maar ook op de inspiratie die elke individu meeneemt naar de vergaderingen en andere bijeenkomsten het hele jaar door. We kunnen ook trots zijn op het nieuwe jaarprogramma. Het is weer bomvol. Tuurlijk realiseer ik mij terdege dat ook bij onze Vogelwerkgroep de vergrijzing toeslaat en dat we in de toekomst mogelijk afscheid moeten nemen van meer projecten. Zo namen we in het afgelopen jaar ook afscheid van Jan Wering, een lid van onze Vogelwerkgroep. Rust zacht! Dat is de realiteit, maar het heeft ook met acceptatie te maken. Een woord dat voor mij heel belangrijk is geworden in de afgelopen periode tijdens mijn werk. Ik heb de kans gekregen van mijn werkgever te onderzoeken wat ik nu echt belangrijk vind in mijn werk en waar word ik blij van? Dit was een eyeopener en wanneer je dit accepteert, opent dit ook de deur naar “happiness”, naar meer geluk en liefde. Dat is ook de liefde die ons samenbrengt voor de natuur, de vogels en alle andere levende organismen in onze mooie gemeente Losser en ver daar buiten. Laten we ons als Vogelwerkgroep richten op de zaken waar we goed in zijn en in de glazen bol kunnen we toch niet kijken. De kernwaarden bescherming, onderzoek, educatie en excursies bindt ons als Vogelwerkgroep. Het bestuur heeft over de toekomst gesproken en wij richten ons op die kernwaarden. Wel zullen we in het nieuwe jaar iets meer aan promotie doen om op die manier meer enthousiaste vogelaars of andere liefhebbers van de natuur te bereiken, bijvoorbeeld in de vorm van promotie via een flyer, het delen van informatie (over excursies en werkochtenden) via de media en het werven van jonge leden. Word vervolgd!

In dit voorwoord kan natuurlijk niet de bijzondere vergadering in november ontbreken. Onze Ben Hulsebos werd door de voorzitter van Sovon Theo Verstrael in het zonnetje gezet. Ben werd uitgeroepen tot vrijwilliger van het jaar van Sovon 2017 en mag een jaar lang deze mooie titel dragen. Een bijzondere prestatie en meer dan verdiend! In het bijzijn van zijn vrouw kreeg Ben de zilveren zwaluw opgespeld en een zeer mooie tekening van de Middelste Bonte Specht overhandigd. Ik wil nogmaals benadrukken hoe bijzonder het is dat één van onze leden dit bijzondere cadeau heeft gekregen en om maar weer te beginnen met mijn beginwoorden. Dit maakt mij trots!

Ben, van harte gefeliciteerd met deze bijzondere prestatie en ga zo door de komende jaren. En om Ben te citeren: “een dag niet gevogeld, is een dag niet geleefd”. En oh ja, in het afgelopen jaar waren er ook nog eens twee mooie items van vogels in het TV programma van Vroege Vogels. Zo ging Menno Bentveld met Sander Wansing naar de Kraanvogels in Diepholz en Milouska Meulens in maart met Ben en Rudi op zoek naar de Middelste Bonte Specht in het gebied Egheria. Ook weer zaken waar we trots op mogen zijn.

Als laatste moet ik natuurlijk even stilstaan bij de teloorgang van de broedvogels in Nederland. Als fervent broedvogelliefhebber en als inventariseerder van broedvogels vind ik dat een trieste ontwikkeling. Veel broedvogels in Nederland hebben het moeilijk, maar vooral de vogels van het boerenland en helaas geldt dit ook voor onze gemeente en heel Twente. Wanneer zie je nog een zingende veldleeuwerik, of een jodelend wulp? Ook is de Torenavalk op de rode lijst terecht gekomen en in stedelijk gebied de huismus. 44 procent van de broedvogels staan op de rode lijst. Hopelijk gaan de ontwikkelingen in de natuurgebieden, via het Natura 2000 en de verschillende inrichtingsplannen zoals voor Punthuizen-Stroothuizen, maar ook het herstel van de Snoeijinksbeek een bijdrage leveren aan de toename van de broedvogelsoorten en van de rode lijstsoorten in deze gebieden. De Vogelwerkgroep zal deze ontwikkelingen de aankomende jaren volgen en wellicht dat we over vier jaar als de nieuwe rode lijst uitkomt het eerste positieve nieuws kunnen vertellen.

Tenslotte wil ik afsluiten met een dankwoord aan de redactie van het jaarverslag voor weer een lijk document en aan alle leden van onze Vogelwerkgroep voor hun bijdrage. Ik ben trots om jullie nieuwe voorzitter te zijn. Heel veel leesplezier en voor iedereen een heel mooi vogeljaar en natuurlijk veel gezondheid toegewenst!

Niels Leerling, voorzitter

Medewerking

Vogelbescherming

Deelname aan de actie van Vogelbescherming Nederland in het kader van de Nationale Vogelweek en de Euro Birdwatch.

Sovon

Nestkaartenproject
LSB-project kolonievogels
BMP-A project Oelemars-Zandbergen
BMP-B project Dinkeldal
BMP-Z project zeldzame broedvogels in telgebied Losser
Monitoring Steenuil
Punttransecttellingen wintervogels op 3 routes
Midwintertelling Watervogels
Medewerking aan het onderzoek naar Klapeksters in de winter
Slaapplaatsonderzoek naar Scholeksters op de Oelemars

Vlinderstichting

Insturen van waarnemingen met soorten en aantallen van vlinders en libellen.
Monitoringroutes voor libellen en dagvlinders in de Duivelshof .
Onderzoek naar nachtvlinders.

Twentse Vogelwerkgroep

Publicatie in vogeltijdschrift Ficedula van diverse artikelen. Excursie verzorgd naar Beuninger Achterveld voor de Twentse Vogelwerkgroep.

Ringstation

Rondleidingen voor diverse groepen op het Ringstation.

Media

TC Tubantia m.b.t. het aanleveren van artikelen, persberichten en achtergrondinformatie.
Medewerking aan opnames voor het VARA-programma Vroege Vogels op Egheria.
Aanleveren artikelen voor Graftschafter Nachrichten, Tc-Tubantia, Losser Journaal, Beleef Losser, Hallo Losser en Nieuwe Dinkellander.

NM/SBB/LO

Alle waarnemingen van Z-soorten in de gebieden van NM en SBB zijn via ons kaartmateriaal verzameld en doorgegeven.
SNL-kartering Dinkeldal voor SBB uitgevoerd.
Monitoring dagvlinders en libellen voor NM op de Duivelshof.
Voor NM/SBB zijn nachtvlinders geïnventariseerd

Waterschap Vechtstromen

Alle beekvogels zijn via ons kaartmateriaal doorgegeven aan het waterschap.
In het Dinkeldal zijn nachtvlinders geïnventariseerd.

Agrarisch Natuurbeheer NO-Twente

Deelname aan Gebiedscoalitie NO-Twente en controles aangemelde projecten op doelsoorten.

Advisering

Advisering afdeling Handhaving Gemeente Losser en verstrekken van informatie over Roeken en Kieviten.
Advisering Inrichtingsplan Stroothuizen-Punthuizen.
Advisering oeverzwaluwkolonies Provincie Overijssel en projectgroep N18.

VVV Losser/De Lutte

Overleg met betrekking tot het organiseren van vogelexcursies voor toeristen in de gemeente Losser, resulterend in 2 vogelexcursies naar de Oelemars/Zandbergen.

Stagebegeleiding

Voor Hogeschool Larenstein de stage van een van hun studenten begeleid.

Secretarieel verslag.

Bijeenkomsten

Op 22 januari werd het nieuwe verenigingsjaar geopend door voorzitter Ben Heerink tijdens de traditionele Nieuwjaarsbijeenkomst in het Ringstation. Het was een gezellige bijeenkomst met hapjes en drankjes, waarbij weer ingezet kon worden op de jaarlijkse competitie voor nieuwe vogelsoorten op de Oelemars en/of het Ringstation.

Op 23 januari werd de eerste ledenvergadering gehouden in ons honk in de Steenfabriek. Na de pauze gaf Peter Waardenburg een presentatie over de roofvogels rond Losser.

Op 21 maart hielden we onze Algemene Ledenvergadering, waarbij de voorzitter de notulen van de vorige ALV doornam, penningmeester Rudi Lanjouw het financiële jaaroverzicht en de begrotingen presenteerde en de kascommissie bestaande uit Dick Roggeveen en Sander Wansing hun goedkeuring daarover uitsprak. Sander Wansing als aftredend kascommissielid werd bedankt voor zijn inzet en Hanny Waarts werd benoemd als zijn opvolger. Het secretariële verslag werd daarna besproken en aftredend voorzitter Ben Heerink werd in het zonnetje gezet en bedankt voor zijn jarenlange inzet als voorzitter van onze vogelwerkgroep. De secretaris overhandigde daarna een afscheidscadeautje aan Ben Heerink.

Na 16 jaar voorzitterschap wordt Ben Heerink dank gezegd door secretaris Ben Hulsebos

Staaende de vergadering werd Angelique Lamme benoemd als nieuw bestuurslid en werd Niels Leerling in functie gekozen als nieuwe voorzitter. Na de pauze gaf Ben Hulsebos als districtskoördinator van Sovon een presentatie over de Twentse broedvogels in 2016.

Op 17 mei hielden we onze volgende ledenvergadering en was er na de pauze een prachtige film van Bert Pot over het Witte Veen bij Buurse.

Op 24 augustus werd er een ledenvergadering gehouden met na de pauze een compilatie van foto's met als thema "Vogelaars en emotie" van leden van VWG Losser.

De laatste ledenvergadering van dit jaar op 20 november was zeer opmerkelijk. Direct na het begin van de ledenvergadering kwamen vertegenwoordigers van Sovon en de Twentse Vogelwerkgroep de bijeenkomst onderbreken en vroegen de voorzitter om een presentatie over de Sovon Vrijwilligersprijs 2017 te mogen houden. Het werd al snel duidelijk dat Ben Hulsebos dit jaar de winnaar was geworden en werd hem de Zilveren Zwaluw door directeur Theo Verstrael van Sovon Vogelonderzoek Nederland opgespeld en een fraaie illustratie van de Middelste Bonte Specht van de hand van Elwin van de Kolk overhandigd.

Alle agendapunten werden daarop doorgeschoven naar de volgende vergadering in januari 2018 en konden de leden van de Sovontaart, hapjes en drankjes genieten. Na de pauze werd een presentatie verzorgd over Ringstation Overdinkel door Leo en Harry.

Verdere activiteiten

Op 2 januari was er de start van de trektellingen op telpost Oelemars. Deze trektellingen werden bijna dagelijks het gehele jaar door gehouden.

Zaterdag 14 januari was de dag van de jaarlijkse Midwinterwatervogeltelling, waarbij de Dinkel, de Oelemars en het Omleidingskanaal werden onderzocht op de aanwezigheid van watervogels. De gegevens zijn aan Sovon doorgegeven.

In datzelfde weekend was er de jaarlijkse Ooievaarstelling, waarbij voor Sovon onderzocht wordt hoeveel Ooievaarders hier de winter doorbrengen.

Ook hebben diverse leden meegedaan aan de Nationale Tuinvogeltelling op 28 en 29 januari.

Tussen 15 februari en 15 april werden in het monitoringsgebied Beuningen de steenuiltelling doorgevoerd.

Op 15 februari werd het startsein gegeven voor het BMP onderzoek voor Sovon in twee onderzoeksgebieden: Dinkeldal (BMP-SNL) en Oelemars-Zandbergen (BMP-A).

De jaarlijkse Klapekstertellingen vonden dit jaar plaats op 18 februari en 17 december.

Vanaf 20 februari konden de tellers aan de slag om de Z-soorten (zeldzame broedvogels) voor Sovon te karteren in Telgebied Losser. Dit telgebied beslaat de gehele gemeente Losser en is ongeveer 100 km² groot. De belangrijkste en talrijkste soort daarbij is de Middelste Bonte Specht.

Op 11 maart konden de leden aan de slag bij het jaarlijkse onderhoud aan de oeverwaluwand op de Oelemars en werden de oprukkende wilgen en berken gesnoeid.

Vanaf 15 maart werden de kolonies met Roeken, Blauwe Reigers en later in het jaar die met Oeverzwaluwen en Huiszwaluwen voor Sovon geteld.

Op 15 maart werkten Rudi Lanjouw en Ben Hulsebos mee aan het VARA-programma Vroege Vogels met als item: Op zoek naar de Middelste Bonte Specht.

Het team van VARA's Vroege Vogels (foto Ben Hulsebos)

De jaarlijkse slaapplaatstelling voor Scholeksters was dit jaar op 19 maart. Voor Sovon worden dan de Scholeksters geteld die zich 's avonds op de slaapplaats op de Oelemars bevinden.

Vanaf 1 april zijn de nestkastcontroles uitgevoerd binnen de diverse nestkastprojecten, waarbij ook sommige nestkasten vernieuwd zijn.

Bij het Ooievaarsproject werden in het voorjaar de nesten van de Ooievaarders gecontroleerd op de aanwezigheid van jongen en werden de ringen van de oudervogels afgelezen.

De deelname aan de actie van Vogelbescherming Nederland in het kader van de Nationale Vogelweek bestond uit het aanbieden van een excursie "Op zoek naar de IJsvogel" op 7 mei. Er deden 32 deelnemers mee aan deze excursie, waarbij onder uitstekende weersomstandigheden meer dan 40 soorten werden waargenomen. De excursie werd afgesloten met een bezoek aan het terras van erve Kraesgenberg.

Excursie Nationale Vogelweek

Op 22 april organiseerden VVV Losser/Beuningen en onze VWG een vogelspottoer op Egheria. Helaas moest deze excursie worden afgelast i.v.m. een te gering aantal deelnemers. De excursie van 27 mei werd verschoven naar 29 juli. Op 24 juni met als startpunt Hof Aarnink was er met 8 deelnemers een excursie naar de Zandbergen-Oelemars. De excursie van 29 juli vanaf de VVV-Losser naar de Oelemars trok 23 deelnemers en was een ongekend succes met een afsluiting in Galerie de Kruik en daarna in Marktzicht.

VVV-excursie Op zoek naar de IJsvogel

Op 9 juni was er een excursie voor de leden van de volleybalvereniging De Lutte naar de Oelemars en op 12 juni voor de Twentse Vogelwerkgroep een excursie naar de Nachtzwaluwen in het Beuninger Achterveld. Op 20 juni werd een Nachtzwaluwexcursie naar Punthuizen-Stroothuizen aangeboden aan onze leden.

Op 27 juni konden leden van onze vereniging het ringen van jonge kerkuiltjes van dichtbij meemaken bij een van de boerderijen met een nestkast.

Op 2 september was er een werkdag op de Oelemars om de begroeiing bij de observatiehut en de vlonder te verwijderen en de eilandjes op te schonen. Door 13 leden zijn de werkzaamheden uitgevoerd.

Telpost Oelemars deed in het kader van de Euro Birdwatch op 30 september mee aan dit jaarlijkse evenement. Er waren 23 tellers en 3 gasten naar de telpost gekomen. De slechte weersvoorspelling schrok menigeen af, maar de volhouders werden beloond met o.a. Roodkeelpiepers en Europese Kanarie.

Op 28 oktober was er een excursie naar de Dümmersee en de Diepholzer Moorniederung. Er hebben 12 leden en 3 gasten meegedaan en we kunnen terugkijken op een zeer geslaagde excursie met in totaal 70 soorten waarvan o.a. Zeearend, Ruigpootbuizerd, Rode Wouw, Blauwe Kiekendief, Slechtvalk, Bonte Strandloper, Kempphaan, Geelpootmeeuw, Georde Fuut en duizenden Kraanvogels enkele hoogtepunten waren.

Onze meerdaagse excursie naar Zeeland vond plaats van 10 t/m 13 november met 16 deelnemers. We hebben in totaal 139 soorten gezien of gehoord met o.a. zeldzaamheden als Zeearend, Ruigpootbuizerd, Flamingo, Strandleeuwerik, Sneeuwgorz, IJseend, Grauwe en Noordse Pijlstormvogel, IJsdruiker, Parel- en Roodkeeldruiker, Zeekoet, Grote Zee-eend, Grote Burgemeester, Pallas Boszanger en nog veel meer. Terugkijkend zien we een bijzonder geslaagd weekend met veel bijzondere vogels, veel plezier, enorm gelachen, gezellige avonden, goede sfeer, een mooi onderkomen en ook nog meevallende weersomstandigheden. We hadden rekening gehouden met 4 dagen regen volgens de laatste voorspellingen, maar uiteindelijk was dat toch maar een halve dag. Bovendien zorgde de soms harde wind voor veel bijzonder zeevogels. De organisatoren Angelique en Henk worden dan ook zeer hartelijk dank gezegd voor al hun voorbereidende werk om alles in goede banen te leiden. Ook Sander krijgt onze hartelijke dank voor de inkoop van de boodschappen en om elke avond een smaakvol diner voor ons te bereiden. Ook dank aan alle chauffeurs en deelnemers die de excursie tot een succes hebben gemaakt en voor een goede samenwerking hebben gezorgd.

Educatie

VWG Losser heeft een student van Hogeschool Van Hall Larenstein begeleid tijdens zijn stage bij onze vereniging.

Ledenbestand:

Het ledenbestand bestond in 2017 uit 95 leden. Er kwamen 6 nieuwe leden bij, 1 lid heeft opgezegd en 1 lid werd geroyeerd. Helaas moesten we afscheid nemen van Bert Pot, die op 31 januari is overleden. Zijn prachtige natuurfilms zijn op onze ledenvergadering vertoond. Ons lid Jan Wering is op 4 december overleden. Jan heeft meegeholpen met de bouw van de ringershut, heeft ook nestkasten gemaakt en een tijdje op het Duivelshof de nestkasten met Leo gecontroleerd. Er is 1 donateur.

Ben Hulsebos, secretaris Vogelwerkgroep Losser

Nestkastverslag 2017

In 2017 maakten 15 verschillende soorten vogels gebruik van onze nestkasten. Dit zijn 2 soorten meer dan in 2016. Dit jaar geen Bosuil in onze kasten maar wel Winterkoning, Mandarijneend en Roodborst. De Mandarijneend had op het Ringstation Overdinkel 2 broedsels, helaas beiden niet succesvol. Door predatie van mogelijk een Steenmarter mislukten ze beiden.

Voor het eerst in jaren eens geen Bosuil in onze uilenkasten. Wel is de uil nog aanwezig in de terreinen, maar zal mogelijk een betere plek hebben gevonden of waren de omstandigheden niet goed genoeg om te gaan broeden.

De Koolmees, Pimpelmees en Bonte Vliegenvanger hadden dit jaar allen meer broedsels dan in 2016, Koolmees 71→95, Pimpelmees 15→26 Bonte Vliegenvanger 27→48. Gedeeltelijk komt dit doordat dit jaar de Duivelshof weer in de telling is opgenomen, maar zonder deze broedsels was het resultaat toch nog 33 broedsels meer. Op de Duivelshof waren de resultaten weer duidelijk minder dan in de andere 3 gebieden. Ook dit jaar stonden weer 7 kastjes open, en mislukten er totaal 16 broedsels, dit is meer dan de helft van de andere 3 terreinen samen.

De resultaten van de Gierzwaluw waren dit jaar uitstekend. Op de locatie van Polaroid in Enschede hadden maar liefst 14 paartjes een broedsel. Van deze 14 mislukten er 3, alle 3 in de eifase. Dit waren alle 3 late broedsels. Dit zijn vaak vogels die voor het eerst zijn gaan broeden, ze komen ook later aan in de kolonie. Hopelijk volgend jaar wel succesvol. Ondanks dat er aan de muur waar de kasten hangen renovatiewerkzaamheden waren uitgevoerd en de omgeving er iets anders uitzag, waren de resultaten uitstekend. Domijn, eigenaar van het complex heeft er alles aangedaan om te zorgen dat er tijdens de broedperiode niet gewerkt werd aan de muur waar de kasten hangen. Ook een voorziening om de kasten te kunnen blijven controleren is door hun gerealiseerd, waarvoor hulde.

In Losser waren de resultaten van de Gierzwaluw eveneens uitstekend. In 2016 zijn aan de Scholtinkstraat voor het broedseizoen de meeste oude kasten vervangen door nieuwe, deze zijn ook nog eens lager opgehangen om deze veilig te kunnen controleren. In 2016 was er meteen al een broedsel en in diverse kasten was er al gewerkt aan het nest, dat zag er dus hoopvol uit. Dit jaar steeg hier het aantal broedsels van 1 naar 6, een laat broedsel mislukte hier helaas ook.

Aan de Oranjestraat waren dit jaar 4 broedsels, waarvan er een mislukte. Met 24 broedsels was het voor de Gierzwaluw een uitstekend jaar.

In 2016 hadden de Kerkuilen een prima jaar, met grote broedsels en 30 broedparen. Dit jaar deden ze een stapje terug met toch nog 27 zekere en 1 mogelijk broedsel. Er vlogen minimaal 86 jongen uit. In 2016 waren dit er 131.

Bij de Steenuil konden uit 39 broedsels 89 jongen uitvliegen. Op een plek zijn de jongen, nadat het vrouwtje dood was gereden, nog 14 dagen bijgevoerd. Gelukkig zijn ze goed uitgevlogen. Zie voor een uitvoerig verslag de bijdrage van de coördinator Friso Koop elders in dit jaarverslag.

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2e broedsels	Mislukt
Koolmees	711	565	518	95	8	8
Pimpelmees	222	177	162	26		3
Bonte Vliegenvanger	270	205	190	48		8
Grauwe vliegenvanger	9	9	9	2		
Boomklever	19	18	18	7		
Gekraagde Roodstaart	8	8	8	1		
Roodborst	9	8	8	2	1	
Winterkoning	5	5	5	1		
Gierzwaluw	53	44	41	24		
Spreeuw	60	56	56	13	2	
Holenduif	2	2	2	1		
Torenavalk	42	37	37	9		1
Kerkuil	97	90	86	25		1
Steenuil	107	89	89	39		7
Mandarijneend	4	4	4	2	1	2
Totaal	1.618	1.317	1.233	295	12	30

Tabel 1: Totaal overzicht broedresultaten 2017

Losserhof

Aantal nestkasten 143 Bezetting: 65%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	312	224	219	35	2	6
Pimpelmees	120	86	81	12		
Boomklever	2	0	0	1		1
Gekraagde Roodstaart	8	8	8	1		
Bonte Vliegenvanger	178	130	115	30		7
Grauwe Vliegenvanger	4	4	4	1		
Spreeuw	52	48	48	11	2	
Holenduif	2	2	2	1		
Totaal	678	502	477	92	4	14

Tabel 2 Resultaten Losserhof 2017

Duivelshof

Aantal nestkasten 77 Bezetting: 37,7%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	24	16	16	12		6
Pimpelmees	26	15	15	6		3
Bonte Vliegenvanger	38	24	24	9		5
Boomklever	6	0	0	2		2
Totaal	94	55	55	29		16

Tabel 3 Resultaten Duivelshof 2017

Arboretum

Aantal nestkasten 58 Bezetting: 77,7%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	205	199	169	26	2	5
Pimpelmees	64	64	54	7		
Bonte Vliegenvanger	35	33	33	6		
Grauwe Vliegenvanger	5	5	5	1		
Roodborst	5	5	5	1		
Boomklever	19	18	18	3		
Spreeuw	8	8	8	2		
Winterkoning	5	5	5	1		
Totaal	346	337	297	47	2	5

Tabel 3 Resultaten Arboretum 2017

Engelse tuin

Aantal nestkasten 50 Bezetting: 58%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	170	126	114	22	4	1
Pimpelmees	12	12	12	1		
Bonte Vliegenvanger	19	18	18	3		
Boomklever	8	8	8	1		
Roodborst	9	8	8	2	1	
Totaal	218	172	160	29	5	1

Tabel 4 Resultaten Engelse tuin 2017

Torenvalk

Locatie	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Lanjouw , De Lutte	4	4	4	
Liebrand, Losser	4	4	4	
Steunenbrink ,Beuningen	5	5	5	
Kuiper, Lonneker	5	5	5	
Oldenkamp, De Lutte	5	5	5	
Eppink ,De Lutte	6	6	6	
Reuvers, Losser	5	0	0	Mislukt
Nijmeijer, Dinkelland	5	5	5	
Seiger, De Lutte	3	3	3	
Totaal	42	37	37	

Tabel 5 Resultaten Torenvalk 2017

Kerkuil

Naam / Plaats	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Kokkeler, Beuningen	2	2	1	
Ten Berge, Beuningen	5	5	5	
STBB, Beuningen	6	6	6	
Zeimentz, De Lutte	5	3	1	
Momberg ,De Lutte	5	0	0	mislukt
Olde Rikkerink, De Lutte	2	2	2	
Lanjouw, De Lutte	3	3	3	
Mulder, Losser	3	3	3	
Gunneman, Losser	5	5	5	
Wiggers, Losser	1	1	1	Minimaal 1 jong
Kraesgenberg, Losser	4	4	4	
Snipperd, Losser	?	?	?	Niet gecontroleerd.
Ter Denge, Overdinkel	4	4	4	
Welman, Overdinkel	6	2	?	
Loth, Glane	5	5	5	
Oude Rengerink, Deurningen	5	5	5	
Demmer, Tilligte	3	3	3	
Lansink, Boekelo	2	2	2	
Klaaskate ,Lonneker	7	7	7	
Lucassen, Boekelo	3	3	3	
Ter Riet, Usselo	3	3	3	
Bode, Enschede	4	4	4	
Schurink, Enschede	4	4	4	
Stokkers, Enschede	2	2	2	
Roerink, Enschede	4	4	4	
de Bruijn, Hengelo	5	5	4	
Beun, Enschede	5	5	5	
Elferink ,Losser	9	?	?	
Totaal	97	90	86	

Tabel 6 Resultaten Kerkuil 2017 (in rood niet meegeteld in totaal).

Op 2 locaties is er geen vervolg controle geweest, t.w. Welman Overdinkel en Elferink Losser. Deze zijn niet meegeteld bij de totalen. Bij Timmerman in Beuningen was wel een paar aanwezig. Bij Snipperd in Losser was zeer waarschijnlijk wel een broedsel, maar was de zolder te slecht om te kunnen controleren. Bij Wiggers in Losser was het broedsel niet in de kast, maar ergens achter het dakbeschot, waarbij 1 groot jong uit het nest was gevallen. Deze is toen op de hooibalen geplaatst en is later succesvol uitgevlogen.

Gierzwaluw

Nestkastnummer	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Polaroid kast 1	1	0	0	Mislukt
Polaroid kast 2	2	2	2	
Polaroid kast 3	1	1	1	
Polaroid kast 5	3	3	3	
Polaroid kast 6	3	3	3	
Polaroid kast 7	2	2	2	
Polaroid kast 8	2	0	0	Mislukt
Polaroid kast 10	3	3	3	
Polaroid kast 11	1	1	1	
Polaroid kast 14	2	0	0	Mislukt
Polaroid kast 15	2	1	1	
Polaroid kast 21	2	2	2	
Polaroid kast 24	2	2	2	
Polaroid kast 26	2	2	1	
Wansing kast 1	3	0	0	Mislukt
Wansing kast 3	3	3	3	
Wansing kast 7	2	2	2	
Wansing kast 9	3	3	3	
Scholtinkstr 78a	2	2	2	
Scholtinkstr 103a	3	3	3	
Scholtinkstr 107a	2	2	2	
Scholtinkstr 109a	2	2	0	Mislukt
Scholtinkstr 111a	3	3	3	
Scholtinkstr 134b	2	2	2	
Totaal	53	44	41	

Tabel 8 Resultaten Gierzwaluw 2017

Leo Hassing

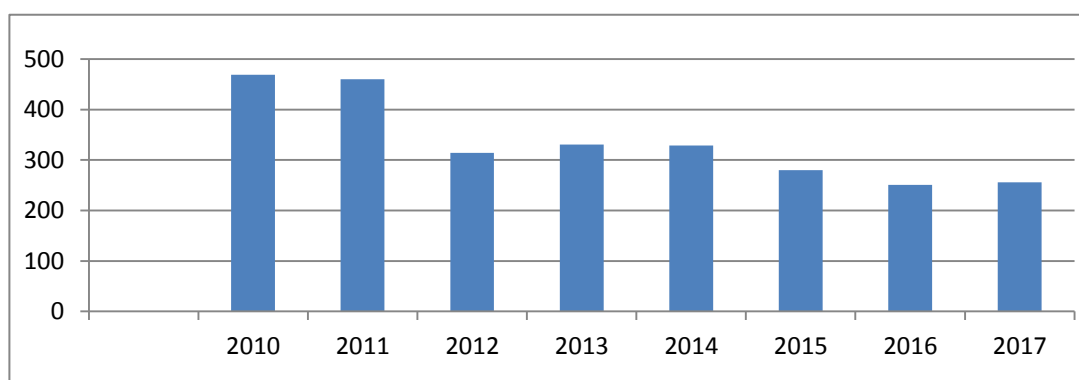
Huiszwaluw en Boerenzwaluw 2017

Huiszwaluw

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de kwartblokken met bewoonde nesten. De grootste kolonie met 28 nesten bevond zich dit jaar bij Schothorst aan de Postweg in De Lutte. Ongeveer 17% van de in totaal 77 kunstnesten werd door de Huiszwaluwen ook daadwerkelijk gebruikt. De kolommen 2017 t/m 2010 geven het aantal bewoonde nesten inclusief de kunstnesten weer. De huiszwaluwpopulatie in de gemeente Losser vertoont langzaam maar zeker een dalende tendens. In 2012 heeft deze zwaluw behoorlijke verliezen geleden, waarbij de populatie met ongeveer 32 % was afgenomen. Daarna trad een licht herstel op, gevolgd door verdere afname. Dit jaar was er weer een kleine opleving ten opzichte van vorig jaar. De lege vakjes geven aan dat of de kolonie nog niet bekend was of dat er niet geteld is.

Kwart-blok	Plaats	Kunstnesten 2016		2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
		aantal	bewoond								
2931-4	Beuningen	16	6	33	30	40	21	16	18	32	35
2932-1	Beuningen							5	11	18	
2932-2	Beuningen						11	11	0	8	
2932-3	Beuningen			1	2	3	20	31	10	16	1
2932-4	Beuningen	8	1	18	15	24	40	40	33	46	49
2941-2	De Lutte			26	22	26	16	9	7	10	30
2941-3	De Lutte	13		28	39	42	51	45	28	44	34
2941-4	De Lutte	34	4	26	21	26	24	34	50	64	61
2942-1	De Lutte			28	19	20	31	33	26	34	44
2942-3	De Lutte			40	40	44	54	61	73	97	122
2951-1	De Lutte			4	13	12	10	9	15	17	16
2951-2	De Lutte			6	9	8	6	7	11	11	13
2951-3	Lonneker	6	2	16	5	10	12	5	6	28	29
2951-4	Losser				2	1	2	4	3	8	3
2952-1	De Lutte			18	21	9	9	8	9	10	14
2952-3	Losser			0	0	1	2	4	7	9	10
3511-2	Losser			8	10	8	13	9	7	8	8
3512-1	Overdinkel			4	3	6	7				
Totaal		77	13	256	251	280	329	331	314	460	469

Tabel 1: Resultaten Huiszwaluwen 2010-2017

Grafiek 1: Ontwikkeling Huiszwaluw 2010-2017

2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
29	31	32	38	47	44	52	46

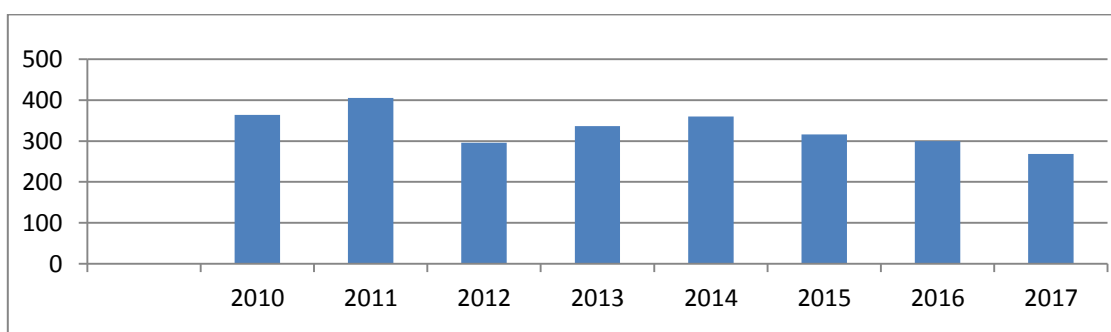
Tabel 2: Aantal kolonies van de Huiszwaluw 2010-2017

Boerenzwaluw

In de volgende tabel staat een overzicht van de bezochte locaties op de aanwezigheid van Boerenzwaluwen. De genoemde aantallen betreffen uitsluitend bewoonde nesten die aangetroffen zijn in gebouwen, waar ook het huiszwaluwenonderzoek plaats vond. In 2012 vond evenals bij de Huiszwaluw een behoorlijke afname plaats van liefst 27 %. Na twee jaren van een lichte toename is er dit jaar weer een verlies van 11 % ten opzichte van vorig jaar. De lege vakjes geven aan dat de kolonie nog niet bekend was of dat er niet geteld is..

Kwartblok	Plaats	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
2848-4	Oldenzaal	10	7	7	7	4	3	5	5
2931-4	Beuningen	71	72	64	65	60	53	77	47
2932-1	Beuningen				7	7	4	7	
2932-2	Beuningen				3	3		3	
2932-3	Beuningen				2	2	0	0	0
2932-4	Beuningen	21	49	46	42	42	42	46	46
2941-2	De Lutte	13	10	8	5	4	4	4	22
2941-3	De Lutte	5	4	5	9	7	7	7	8
2941-4	De Lutte	17	35	41	77	67	60	75	51
2942-1	De Lutte	33	41	43	32	18	35	42	70
2942-3	De Lutte	55	48	61	55	68	42	92	83
2951-1	De Lutte	0	0	3	13	15	6	14	6
2951-2	De Lutte	10	7	7	8	6	6	4	4
2951-3	Lonneker	14	7	10	12	16	22	12	8
2951-4	Losser		7	5	5	2	3	3	6
2952-1	De Lutte	13	8	7	11	9	4	5	4
2952-3	Losser	4	3	4	3	2	2	3	
3511-2	Losser	2	2	5	4	4	3	5	4
Totaal		268	300	316	360	336	296	404	364

Tabel 3: Resultaten Boerenzwaluw 2010-2017

Grafiek 2: Ontwikkeling Boerenzwaluw 2010-2017

2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
31	36	44	51	45	45	41	39

Tabel 4: Aantal locaties van de Boerenzwaluw 2010-2017

Bennie Egberink

VRS Conings, ringstation Overdinkel.

Het jaar 2017 op het Ringstation Overdinkel had een bijzonder verloop met interessante en spannende vangsten in januari en februari, waarna een rustige periode volgde en vanaf half november een invasie van Grote Barmsijzen weer voor opleving zorgde. Half januari kregen we winterweer met sneeuw en dat waren goede omstandigheden voor het vangen van meeuwen. In de weken die volgden werden 108 Kokmeeuwen gevangen op de slag met als topdag 27 januari toen 22 exemplaren werden gevangen. In februari volgde nog een periode met enkele dagen sneeuw en werden nog eens 34 Kokmeeuwen onder het slagnet gevangen. Er waren 4 Kokmeeuwen al voorzien van een ring afkomstig uit Nederland, België, Duitsland en Litouwen. Een dagje sneeuw in december leverde nog een vangst van 4 Kokmeeuwen op. Opmerkelijk was het lage aantal 2KJ of jonge Kokmeeuwen, dat slechts 14% bedroeg. In 1985 toen ook een groot aantal Kokmeeuwen werd gevangen bestond 66% uit jonge vogels. Waren de broedresultaten in 2016 zo slecht of waren er andere oorzaken?

Op 5 nesten brachten Ooievaars met succes jongen groot, maar helaas werden deze niet allemaal voorzien van een ring. Alleen aan het Binkhorsterkerkpad in de Lutte en bij het Landgoed Singraven werden in juni met behulp van een hoogwerker 2 keer 3 jongen geringd.

Na een record aantal geringde roofvogels en uilen in 2016 waren dit jaar minder grote ringmaten benodigd, omdat de legsels van Torenvalken, Kerkuilen en Steenuilen kleiner waren. Tegenvallend was dat maar 2 Sperwers gevangen werden, maar de vangst van 2 Haviken was een geweldige meevaller, want deze grote roofvogel wordt slechts zelden geringd in Overdinkel. De vangst van een Havik vergde het uiterste van de ringer van dienst, want de Havik ontsnapte uit het mistnet voordat de ringer, na een snelle spurt naar het volgende mistnet om de hoek en een beetje geluk, de zich heftig verzettende Havik kon grijpen.

Een heel merkwaardig gebeuren vond plaats op 3 juni toen er opeens een adulte Kievit met 4 pullen in de kraaienvangkooi rondliep. Was het toevallig of niet dat er toen ook een ervaren vogelaar uit de buurt op het ringstation kwam opdagen? De adulte Kievit en de 4 pulletjes werden geringd en veilig op een weiland in de buurt gezet. Drie dagen later herhaalde zich dit ongelooflijk gebeuren, maar nu waren het slechts 3 pullen die in de kraaienvangkooi rondliepen.

Vanwege een renovatie van de buitenmuur waar de kasten hangen voor Gierzwaluwen bij Polaroid in Enschede zijn deze in februari verwijderd en begin april weer terug geplaatst. Dit alles in goed overleg met de beheerder en de aannemer. Bij controle van de

kasten in juli werden 29 Gierzwaluwen geringd, terwijl het aantal in 2016 slechts 14 bedroeg. Maar niet alleen bij Polaroid in Enschede, ook de kasten aan de Scholtinkstraat en de Oranjestraat in Losser waren zeer goed bezet. In Losser, waar ook nieuwe kasten waren geplaatst, steeg het aantal geringde Gierzwaluwen van 9 naar 25.

Tijdens de voorjaarsstrek waren er nog vangsten van vogels die niet jaarlijks meer op het ringstation in Overdinkel worden gevangen zoals 3 Veldleeuweriken in februari, 8 Graspiepers in april en pas de tweede Gele Kwikstaart ooit.

De rietvogels werden in redelijke aantallen gevangen met als uitschieter 58 Sprinkhaanzangers en zelfs twee maal hing er een Snor in het mistnet. Ook vermeldenswaardig was de vangst van 1 Spotvogel, 1 Bladkoning en 8 Grauwe vliegenvangers die onverwacht heel goed op geluid reageerden. Maar ook de vangst van 2 Appelvinken en 6 Goudvinken blijven altijd bijzonder. Tegenvallend was het lage aantal Huismussen, Ringmussen en Vinken dat geringd mocht worden en werden helaas slechts 1 Keep en 1 Sijs geringd.

Toen er op ringstations in de Baltische Staten tijdens de najaarstrek soms grote aantallen mezen werden gevangen, was er hoop op een invasie. Maar ofschoon er grotere aantallen Kool- en Pimpelmezen werden gevangen, was er van een invasie bij ons geen sprake. Ook waren er geen terugvangsten van mezen, waarvan er tijdens een invasie van mezen altijd enkele zijn te noteren.

Het Usutu-virus heeft flink huisgehouden onder de Merels. Slechts 98 exemplaren werden er geringd en dat was het laagste aantal sinds 2003 toen het ringstation startte met een bijna continubezetting. Alleen in januari, februari en later weer in de maanden oktober, november en december waren er redelijke aantallen Merels te ringen, maar dat

waren dan ook trekkers en overwinteraars van elders.

De Zwartkop was weer de meest geringde vogelsoort met 1315 exemplaren, bijna net zoveel als vorig jaar. De eerste Zwartkop werd al op 29 maart geringd en de laatste op 19 november. Op 10 september werd het hoogste aantal van 42 exemplaren gevangen en geringd. De piek van de voorjaars trek valt altijd in de maand april en in de herfst is september de maand met de hoogste aantallen. De Zwartkop is met ruim 19000 exemplaren ook de meest geringde soort in het bestaan van het ringstation en wordt op ruime afstand gevolgd door de Koolmees, waarvan ruim 16000 exemplaren zijn geringd.

Eind oktober waren er plotseling de eerste aanwijzingen voor een invasie van Grote Barmsijzen, die opeens in Litouwen soms in grote aantallen werden gevangen en ook zeer grote aantallen die op telposten langs de Oostzee en bij Falsterbo werden waargenomen. Maar het waren niet alleen Grote Barmsijzen, ook Kleine en zelfs Witstuitbarmsijzen namen deel aan deze massale trek in ZW-richting. Het was half november voordat de eerste 2 Grote Barmsijzen in Overdinkel werden gevangen en al snel hingen ook Kleine Barmsijzen in de netten, al bleven deze beperkt tot een tiental. Er werden ook een tiental Barmsijzen gevangen die genoteerd werden als Barmsijs spec, omdat de uiterlijke kenmerken en afmetingen geen uitsluitsel gaven tot welke soort deze behoorde. Op 6 december werd een Kleine Barmsijs gevangen die in Zweden was geringd. De terugmelding waar en wanneer deze is

geringd moet nog ontvangen worden.

De Kleine Barmsijs broedt in het ZW van Zweden en breidt zijn broedareaal uit. In 2005 vond ook een invasie van Barmsijzen plaats met 208 Grote en slechts 3 Kleine Barmsijzen en ook maar 2 Barmsijs spec. Opmerkelijk was bovendien dat kleeckenmerken van de Grote Barmsijzen in 2005 een beetje lichter van kleur waren en de vogels niet zo opvliegerig waren. De wens ook nog eens een Witstuitbarmsijs te vangen werd nog niet vervuld.

Het totaal aantal geringde vogels van 4481 exemplaren betekende wel weer een toename t.o.v. 2016, maar bleef nog altijd ruim beneden de aantallen van de laatste 10 jaar. Wel werd er een

grote diversiteit aan soorten gevangen, maar helaas geen nieuwe vogelsoort dit jaar, ofschoon er wel in december een onder het mistnet liep!

Soort	Ringstation		Werkgebied VWG		Totaal	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Ooievaar	-	-	5	6	5	6
Wilde Eend	-	2	-	-	-	2
Sperwer	5	2	-	-	5	2
Havik	-	2	-	-	2	2
Torenvalk	-	-	44	27	44	27
Kwartel	1	-	-	-	1	-
Waterral	10	3	-	-	10	3
Kievit	-	8	-	-	-	8
Kokmeeuw	-	142	-	-	-	142
Holenduif	3	-	-	-	3	-
Houtduif	3	1	-	-	3	1
Kerkuil	-	-	87	53	87	53
Steenuil	1	-	92	73	92	73
Bosuil	-	1	-	-	-	1
Gierzwaluw	-	-	23	54	23	54
IJsvogel	3	-	-	-	3	-
Groene Specht	1	4	-	-	1	4
Grote Bonte Specht	6	10	-	-	6	10
Kleine Bonte Specht	1	1	-	-	1	1
Draaihals	2	-	-	-	2	-
Veldleeuwerik	-	3	-	-	-	3
Boerenzwaluw	-	4	-	-	-	4
Boompieper	1	8	-	-	1	8
Graspieper	-	8	-	-	-	8
Witte Kwikstaart	2	1	-	5	2	6
Gele Kwikstaart	-	1	-	-	-	1
Grote Gele Kwikstaart	33	17	-	-	33	17
Winterkoning	59	43	3	4	62	47
Heggenmus	146	141	5	6	151	147
Roodborst	520	365	10	-	530	365
Nachtegaal	2	-	-	-	2	-
Gekraagde Roodstaart	17	11	-	-	17	11
Zwarte Roodstaart	3	-	-	-	3	-
Merel	149	98	7	3	156	101
Kramsvogel	-	14	-	-	-	14
Zanglijster	36	36	-	-	36	36
Oostelijke Zanglijster	1	-	-	-	1	-
Koperwiek	5	10	-	-	5	10
Sprinkhaanzanger	33	58	-	-	33	58
Rietzanger	3	4	-	-	3	4
Bosrietzanger	8	21	-	-	8	21
Kleine Karekiet	62	92	-	-	62	92
Snor	-	2	-	-	-	2
Spotvogel	1	1	-	-	1	1
Braamsluiper	9	12	-	-	9	12
Grasmus	16	23	-	-	16	23
Tuinfluter	63	82	-	-	63	82
Zwartkop	1.324	1.315	-	-	1.324	1.315
Bladkoning	2	1	-	-	2	1
Tijftjaf	277	209	2	-	279	209
Fitis	5	12	-	-	5	12
Goudhaan	153	33	-	-	153	33
Vuurgoudhaan	26	20	-	-	26	20
Grauwe vliegenvanger	2	8	-	-	2	8
Bonte Vliegenvanger	4	1	-	-	4	1
Staartmees	14	21	2	-	16	21
Glanskop	14	11	-	-	14	11
Kuifmees	-	1	-	-	-	1
Zwarte Mees	5	4	-	-	5	4
Pimpelmees	288	396	20	14	308	410
Koolmees	219	614	13	23	232	637

Soort	Ringstation		Werkgebied VWG		Totaal	
	2016	2017	2016		2016	2017
Boomklever	1	9	-	-	1	9
Boomkruiper	13	20	-	-	13	20
Gaai	2	4	-	-	2	4
Zwarte Kraai	1	-	-	-	1	-
Kauw	-	-	4	-	4	-
Huismus	20	9	8	29	28	38
Ringmus	13	9	-	-	13	9
Vink	90	55	5	2	95	57
Keep	2	1	1	-	3	1
Groenling	27	6	5	5	32	11
Sijs	45	1	33	-	78	1
Barmsijs spec	-	10	-	-	-	10
Kleine Barmsijs	-	11	-	-	-	11
Grote Barmsijs	-	163	-	-	-	163
Goudvink	1	6	-	-	1	6
Appelvink	-	2	-	-	-	2
Totaal exemplaren	3.753	4.183	364	298	4.118	4.481
Totaal soorten	56	63	19	14	61	68

Eigen terugvangsten

	2003	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Bosuil	1										1
Grote Bonte Specht									1	6	7
Groene Specht										2	2
Winterkoning								3	5	18	26
Heggenmus						5	5	21	18	47	96
Roodborst								5	43	97	145
Gekraagde Roodstaart										1	1
Snor										2	2
Merel		4		1		2	2	37	46	55	147
Zanglijster										3	3
Kramsvogel										6	6
Grasmus										3	3
Braamsluiper										2	2
Zwartkop						1	2	3	14	50	70
Tjiftjaf								6	2	16	24
Goudhaan									15	3	18
Staartmees						1	1	1	3	2	8
Glanskop									1	12	13
Pimpelmees						1	8	8	49	165	231
Koolmees		4			1	2	16	17	60	520	620
Boomklever										6	6
Boomkruiper								1	1	14	16
Huismus							1		2		3
Vink			3			1		1	13	10	28
Grote Barmsijs										1	1
Noordse Goudvink							3				3
Totaal	1	8	3	1	1	13	38	103	273	1.041	1.482

De oudste eigen terugvangsten zijn uiteraard standvogels die het hele jaar in de omgeving van het ringstation verblijven. Dit jaar was een Bosuil, die al in 2003 was geringd bij het ringstation, ruim de oudste vogel, maar Bosuilen kunnen dan ook oud worden. De oudste Bosuil in Nederland was 23 jaar, dus moet onze Bosuil het nog wat jaartjes volhouden.

In de tabel wordt de Bosuil gevolgd door een Merel en een Koolmees die beiden in 2009 zijn geringd en 4 maal zijn gevangen en gecontroleerd op het ringstation in 2017. Maar ook deze twee vogels

komen nog lang niet in aanmerking voor een plaats in de lijst met oudste in Nederland.

Opvallend is dat slechts 3 maal een eigen geringde Huismus werd teruggevangen, terwijl dit aantal 5 jaar geleden nog meer dan het tienvoudige aantal betrof. Het geeft wel aan hoe de populatie Huismussen ook in de omgeving van Ringstation Overdinkel hard achteruit is gegaan.

Op 1 en ook op 2 mei was er de bijzondere vangst van een Snor, waarvan slechts in 2012 en 2014 ooit 1 exemplaar van was gevangen. Op 3 en 5 mei hing er tot grote verbazing van de ringer weer een Snor in het mistnet. Maar deze keer was de vogel al geringd en bleek dat de op 1

mei geringde Snor nog steeds op het ringstation verbleef.

Gierzwaluwen die geringd zijn in Losser, bij Polaroid in Enschede en bij controle in de kasten worden aangetroffen zijn niet in de tabel opgenomen. In 2017 zijn bij de kastcontrole in juni 8 Gierzwaluwen in de kasten gecontroleerd die al geringd waren. Dit waren er opmerkelijk veel, meestal worden maar een paar geringde Gierzwaluwen in de kasten aangetroffen. Bij deze 8 gecontroleerde exemplaren was één Gierzwaluw als adulte vogel al geringd in 2006 en dus al ouder dan 12 jaar. Verder werd er nog exemplaar gecontroleerd dat in 2008 was geringd als adulte vogel en moet dus al ouder dan 10 jaar zijn.

Terugmeldingen Benelux

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND/ TIJD	BIJZONDERHEDEN
1.Kokmeeuw Arnhem 2508673	11-06-2015 Oldeouwer, Friesland	26-01-2017 Ringstation Overdinkel	110km 594dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
2.Ooievaar Arnhem 1E211	21-06-2010 Nijeveen	05-06-2017 Losser	77km 2541dg	Levend
3.Steenuil Arnhem 3666129	03-06-2009 Deurningen	02-06-2017 Losser	10km 2.921dg	Dood, verdrongen
4.Kokmeeuw Arnhem 3762470	26-01-2017 Ringstation Overdinkel	02-09-2017 Oelemars, Losser	3km 219dg	Levend, ring afgelezen met telescoop
5.Bosuil Arnhem 6105034	08-08-2003 Ringstation Overdinkel	15-02-2017 Ringstation Overdinkel	0km 4.940dg	Levend in nestkast
6.Heggenmus Arnhem BF67080	22-09-2017 Ringstation Overdinkel	11-10-2017 Almen	52km 19dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
7.Ooievaar Arnhem 3E674	20-06-2015 Leuvenheim, Brummen	25-05-2017 Singraven, Denekamp	67km 705dg	Levend, broedvogel in boomnest
8.Zwartkop Arnhem V584177	23-09-2011 Ringstation Overdinkel	02-10-2011 Ooijse Graaf, Ooijpolder	85km 8dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
8.Zwartkop Arnhem BF99807	24-08-2016 Ooijse Graaf, Ooijpolder	01-09-2016 Ringstation Overdinkel	85km 8dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
9.Zwartkop Arnhem V890922	17-09-2017 Ringstation Overdinkel	21-09-2017 Wassenaar	169km 4dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
10.Kleine Karekiet Brussel 12602685	19-08-2012 Neerpelt, België	05-05-2017 Ringstation Overdinkel	157km 1.720dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
11.Zwartkop Arnhem V839904	30-08-2016 Ringstation Overdinkel	08-09-2016 Fernelmont, België	233km 9dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
12.Kokmeeuw Brussel 7T93167	29-12-2009 Zelee, België	27-01-2017 Ringstation Overdinkel	244km 2.586dg	Levend, gevangen en gecontroleerd

1. Kokmeeuw Arnhem 2508673. Tijdens de winterperiode eind januari en begin februari met sneeuw en vorst waren er eindelijk weer eens meeuwen te vangen die gretig op het brood afkwamen dat op de open baan voor het grijpen lag. Het vereist wel enige vaardigheid en ervaring om meeuwen te vangen, want het brood wordt meestal tijdens de vlucht laag over de baan opgepikt en de vogels zijn daarna weer gevlogen. Enkele kokmeeuwen waren al geringd en deze Kokmeeuw was als nestjong geringd op 11 juni 2015 in Friesland. Meestal broeden Kokmeeuwen in goed door water beschermde kolonies. Deze kolonie lag op een eilandje midden in het Tjeukemeer.

2. Ooievaar Arnhem 1E211. Sinds Ooievaars worden geringd met de duidelijk afleesbare ELSA-ringen, is het terugmeldingen van Ooievaars duidelijk toegenomen. Met een goede verrekijker of telescoop lukt dat vaak, maar nog vaker lukt dat met digiscoping of met een camera met 50x zoom. Het nummer van de ring is dan later thuis op de PC makkelijker te achterhalen. Deze Ooievaar liep halverwege Losser en de Duivelshof op een weiland te foerageren en was op 21 juni 2010 geringd als nestjong in Nijeveen in Drenthe. Van de historie van deze Ooievaar is veel informatie via een reeks van terugmeldingen, maar het was wel een zwerver: 25-09-2010 Pinto in Spanje, 31-12-20104 Emmerich in Duitsland, 1-04-2015 Nordhorn in Duitsland, 15-05-2015 Beuningen, 3-04-2016 De Lutte, 27-09-2016 Navarra in Spanje, 5-06-2017 Losser en 4-12-2017 De Lutte.

3. Steenuil Arnhem 3666129. Helaas worden er ieder jaar weer Steenuilen gemeld die verdronken zijn in een vijver of veedrinkbak. Schijnbaar is er geen goede en haalbare oplossing voor dit probleem. De speciaal ontwikkelde steenuilvriendelijke drinkbak van Bert Kwakkel is veel te klein en alleen geschikt als drinkbak voor een enkel paard of enkele schapen. Een plank of balk in de veedrinkbak werkt ook niet voldoende en de wand van de drinkbak bekleden met gaas is geen haalbare oplossing.

Deze Steenuil was al in 2009 geringd als nestjong in Deurningen en dus al behoorlijk oud toen de uil in een drinkbak belandde, die hem noodlottig werd.

4.Kokmeeuw Arnhem 3762470. Een van onze leden, ervaren in het aflezen van ringnummers, ontdekte tussen een groep van 300 Kokmeeuwen op de Oelemars, deze Kokmeeuw met ringnummer Arnhem 3762470. Een telefoontje richting Ringstation Overdinkel was voldoende om een bevestiging te ontvangen dat deze Kokmeeuw was geringd op 26 januari 2017 op het ringstation 3 km verderop.

5.Bosuil Arnhem 6105034. Bij controle van een nestkast zaten er 2 Bosuilen in de kast, waarvan één geringd was en wel al in augustus 2003 met als leeftijd destijds >2kalenderjaar. Deze Bosuil was dus in 2017 al minstens 17 jaar oud, maar nog niet de oudste geringde Bosuil in Nederland, want die bereikte een leeftijd van 23 jaar.

6.Heggenmus Arnhem BF67080. Terugmeldingen van Heggenmussen zijn meestal van exemplaren die elders op een ringstation worden gevangen. Deze Heggenmus belandde 19 dagen nadat de vogel in Overdinkel was geringd bij een ringer in Almen in het mistnet en was daarmee 52 km in westelijke richting gevlogen.

7.Ooievaar Arnhem 3E764. Er broedde al enkele jaren een paartje Ooievaars op het paalnest achter het statige Huis Singraven en dit jaar bouwden 2 paartjes Ooievaar zelf een boomnest in het park. De Ooievaars van het eerste boomnest waren alle 2 geringd en een Ooievaar met ring Arnhem 3E674 was geringd als nestjong in Brummen op 20 juni 2015. De ander was afkomstig uit het Tierpark Nordhorn in Duitsland. Het andere paartje dat in dezelfde boom nestelde had pech, want het nest was niet stevig verankerd in de boom en viel helaas met broedsel en al uit de boom.

8.Zwartkop Arnhem V584177 en Zwartkop Arnhem BF99807. De eerste Zwartkop was in Overdinkel geringd en teruggevangen op Ringstation Ooijse Graaf in de Ooijpolder. De tweede Zwartkop had het traject in tegenovergestelde richting afgelegd en werd in Overdinkel teruggevangen. Opmerkelijk was bovendien dat beide Zwartkoppen 8 dagen na de ringdatum werden teruggevangen en de eerste in WZW-richting vloog en de tweede zich 180 graden in tegenovergestelde richting verplaatste. Het was wel niet in hetzelfde jaar, maar wel dezelfde periode tijdens de najaarstrek en dat geeft maar aan hoe complex de trek van de Zwartkoppen is.

9.Zwartkop Arnhem V890922. Al 4 dagen na de ringdatum in Overdinkel leverde de vangst van deze Zwartkop een terugmelding op voor VRS Van Lennep. Dit vogelringstation gelegen in de binnenduinstrand van het Nationaal Park Zuid Kennemerland is opgericht in 1958 en is vernoemd naar Mr Cornelis van Lennep 1751-1813, die met wetenschappelijk vogeltrekonderzoek begon.

10.Kleine Karekiet Brussel 12602685. Het terugmeldingspercentage van Kleine Karekieten is erg hoog en elk jaar worden er wel enkele gevangen die al elders zijn geringd. Ook in 2017 waren er weer enkele terugmeldingen en een van de eerste Kleine Karekieten die werd gevangen begin mei was geringd in Neerpelt in België op 19 augustus 2012 en dus al aardig op leeftijd.

11.Zwartkop Arnhem V8839904. De eerste terugmelding van 2017 was van een Zwartkop die in Bierwart in België in een mistnet belandde, 9 dagen nadat hij was geringd in Overdinkel.

12.Kokmeeuw Brussel 7T93167. Bij de 3 Kokmeeuwen die werden teruggevangen was ook één exemplaar dat in België was geringd en dit was ook de eerste die bij onze zuiderburen vandaan kwam. Meestal zijn de geringde Kokmeeuwen die in Overdinkel worden teruggevangen afkomstig uit Scandinavië, de Baltische Staten, Polen of Duitsland.

Terugmeldingen Europa

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND/ TIJD	BIJZONDERHEDEN
1.Kokmeeuw Kaunas 327518	01-06-2004 Striunos, Litouwen	25-01-2017 Ringstation Overdinkel	1.148km 4.621dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
2.Pimpelmees Arnhem BE90345	12-03-2016 Ringstation Overdinkel	27-09-2016 Ventés Ragas, Litouwen	993km 199dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
3.Koolmees Arnhem V838334	20-10-2015 Ringstation Overdinkel	05-04-2016 Jastarnia, Polen	813km 167dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
4.Kleine Karekiet Copenhagen 9CK2107	13-09-2016 Tangloppen, Denemarken	29-08-2017 Ringstation Overdinkel	514km 350dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
5.Tijftjaf Copenhagen R36763	27-09-2016 Gedser, Denemarken	24-03-2017 Ringstation Overdinkel	418km 178dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
6.Ooievaar Arnhem 1E837	11-06-2013 Losser	15-06-2017 Tierpark Nordhorn	17km 1.464dg	Levend met 4 jongen

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND/ TIJD	BIJZONDERHEDEN
6.Ooievaar Arnhem 9524	07-06-2010 Losser	26-06-2017 Tierpark Nordhorn	19km 2576dg	Levend
6.Ooievaar Helgoland 3T931	25-06-2014 Nordhorn, Duitsland	25-05-2017 Singraven, Denekamp	8km 1065dg	Levend, broedvogel in boomnest
7.Pimpelmees Arnhem BE90079	26-11-2015 Ringstation Overdinkel	08-03-2016 Lotte, Duitsland	65km 103dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
8.Ooievaar Arnhem 3E340	30-06-2014 De Lutte	31-03-2017 Hamminkeln, Duitsland	65km 1.004dg	Levend
8.Ooievaar Arnhem 3E340	30-06-2014 De Lutte	03-04-2017 Bocholt, Duitsland	60km 1.007dg	Levend
8.Ooievaar 16 Arnhem 9955	09-06-2012 Losser	27-02-2016 Kalkar, Duitsland	73km 1.357dg	Levend
9.Ooievaar Arnhem 3E768	10-06-2016 De Lutte	28-05-2017 Dannes, Frankrijk	419km 352dg	Levend
10.Roodborst Arnhem BE97210	08-10-2016 Ringstation Overdinkel	31-01-2017 Naours, Frankrijk	412km 115dg	Dood
11.Roodborst Arnhem BE97063	01-10-2016 Ringstation Overdinkel	10-10-2016 Acon, Frankrijk	568km 9dg	Dood, gepakt door kat
12.Torenvalk Arnhem 3768770	06-06-2015 De Lutte	04-01-2017 Millancay, Frankrijk	651km 577dg	Dood
13.Waterral Arnhem 1588468	27-03-2016 Ringstation Overdinkel	27-12-2016 Valeyrcac, Frankrijk	956km 275dg	Dood, geschoten
14.Heggenmus Arnhem BE90376	13-03-2016 Ringstation Overdinkel	11-02-2017 Saint-Pierre-d' Eyraud, Frankrijk	958km 335dg	Levend
15.Ooievaar Arnhem 3E761	31-06-2016 Singraven, Denekamp	03-09-2016 Saint-Pée-sur-Nivelle, Frankrijk	1.184km 95dg	Levend
16.Ooievaar Arnhem 3E341	30-06-2014 De Lutte	09-02-2017 Pinto, Spanje	1.566km 954dg	Levend
17.Zwartkop Arnhem V264498	28-08-2005 Ringstation Overdinkel	01-10-2016 Boliquireime, Portugal	2.051km 4.052dg	Dood, geschoten

1.Kokmeeuw Kaunas 327518. De eerste geringde Kokmeeuw die in 2017 werd teruggevangen was meteen een met een ring van een buitenlandse ringcentrale. Het ontcijferen van de ringcentrale was gemakkelijk want de naam Kaunas Litouwen was nog duidelijk leesbaar, maar het ringnummer was door slijtage van de ring niet meer volledig te zien. Het was een aluminium ring, die was aangelegd op het loopbeen en dus erg aan slijtage onderhevig. Tegenwoordig worden meeuwen meestal geringd met een stalen ring, die veel minder slijt en dus langer en makkelijker afleesbaar blijft. De Kokmeeuw was als nestjong geringd op een klein eiland in een slenk bij Striūnos midden in Litouwen.

2.Pimpelmees Arnhem BE90345. Nadat er in Overdinkel al 5 Pimpelmezen zijn gevangen die in Ventes Ragas in Litouwen waren geringd, is dit de eerste Pimpelmees die in Ventes Ragas is gecontroleerd nadat die in Overdinkel was geringd.

3.Koolmees Arnhem V838334. Deze Koolmees was op de terugweg naar zijn broedgebied of al in zijn broedgebied op 5 april 2016. De Koolmees was gevangen op een ringstation dat op een smalle landtong in de Oostzee is gelegen. Deze landtong ligt precies in het verlengde van de trekrichting in oostelijke richting en dus een ideale vangplaats voor de voorjaarsstrek en is vergelijkbaar met de ideale ligging van ringstation Ventes Ragas voor de najaarsstrek.

4.Kleine Karekiet Copenhagen 9CK2107. Het was een goede start op Ringstation Overdinkel op 29 augustus 2017, want tijdens de eerste controle van de mistnetten hing er al een geringde Kleine Karekiet in een mistnet. En het was meteen duidelijk dat het geen ring van de Nederlandse Ringcentrale betrof, want het ringetje zag er wat anders uit. Onder de loop in de ringhut was het nummer snel ontcijferd en was afkomstig van de Ringcentrale Copenhagen. De Kleine Karekiet was geringd bij een camping aan het water in de buurt van Copenhagen.

5.Tjiftjaf Copenhagen R36763. Er werd nog een terugmelding ontvangen van de Deense ringcentrale in Copenhagen. Nu betrof het een Tjiftjaf die op 24 maart 2017 in Overdinkel werd gevangen en tijdens de najaarsstrek in 2016 was geringd op het fraai gelegen Gedser Fuglestation aan de Oostzee.

6.Ooievaar Arnhem 1E837. Na een succesvol broedsel in 2016 in Tierpark Nordhorn had Dudek met ringnummer 1E837 in 2017 weer een succesvol broedsel. Trots hield Dudek, vermoedelijk wel een vrouw, in juli 2017 de wacht bij het nest met 4 grote jongen.

6.Ooievaar Arnhem 9524. Maar Dudek is niet de enige Ooievaar die in Losser is geringd en in Tierpark Nordhorn broedt, want ook Owain met ringnummer Arnhem 9524 werd hier gezien op 26 juli 2017 bij een nest hoog in een boom. Of Owain ook een succesvol broedsel had was echter door het gebladerte niet met zekerheid vast te stellen.

6.Ooievaar Helgoland 3T931. Deze Ooievaar is de partner van 3E674 die in 2017 voor het eerst heeft gebroed in een boomnest bij Landgoed Singraven. Deze Ooievaar was op 25 juni 2014 in Nordhorn geringd.

7.Pimpelmees Arnhem BE90079. Op de terugweg naar zijn broedgebied ergens in het Oosten werd deze Pimpelmees gevangen en gecontroleerd in Lotte in Duitsland. De Pimpelmees was op 26 november 2015 geringd in Overdinkel. In dat najaar werden ruim 400 Pimpelmezen geringd in Overdinkel.

8.Ooievaar Arnhem 3E340. Van deze Ooievaar uit De Lutte zijn

inmiddels al diverse terugmeldingen ontvangen. De eerste keer werd de Ooievaar gemeld in Tudela in Spanje op 8 september 2015. De volgende melding kwam op 21 maart 2016 toen hij bij Imling in Frankrijk werd gezien. In 2017 werd de Ooievaar op 31 maart gezien bij Hamminkeln in Duitsland en enkele dagen later op 3 april weer iets dichterbij huis in Bocholt in Duitsland. Bij deze laatste melding

werd de Ooievaar gepaard gezien met een niet geringde partner en zal dus vermoedelijk broedvogel zijn in omgeving van Bocholt.

8.Ooievaar Arnhem 9955. Ook Aldebaran is meerdere keren gemeld nadat de vogel op 9 juni 2012 in Losser werd geringd. In 2013 kwam een melding uit Detmold in Duitsland en in 2015 en 2016 heeft Aldebaran vermoedelijk gebroed in de omgeving van Kalkar in Duitsland. De laatste melding is van 27 februari 2016 uit Kalkar.

9.Ooievaar Arnhem 3E768. Bij een terugmelding van een Ooievaar uit Frankrijk of Spanje wordt altijd eerst de conditie gecontroleerd om te controleren of de vogel nog leeft. Helaas verongelukken nogal wat Ooievaars tijdens de trek in Frankrijk of Spanje. Van deze levende Ooievaar uit De Lutte werd het ringnummer in het veld afgelezen bij Dannes, één kilometer in het binnenland bij het Nauw van Calais.

10.Roodborst Arnhem BE97210. In Naours in het Noorden van Frankrijk vond de melder deze Roodborst dood op 31 januari 2017 en vermeldde als doodsoorzaak: dood, door koude.

11.Roodborst Arnhem BE97063. Er werd nog een tweede Roodborst gemeld uit Frankrijk die het er ook niet levend van afbracht, maar nu kreeg het koude weer niet de schuld, maar was het een kat die de Roodborst pakte. De vogel was pas 9 dagen daarvoor op 10 oktober in Overdinkel geringd.

12.Torenvalk Arnhem 3768770. Ofschoon er jaarlijks redelijke aantallen Torenvalken worden geringd, is het aantal dat wordt teruggemeld laag. In 2017 was weer eens een melding uit Frankrijk waar een Torenvalk dood werd gevonden in La Gouchere op 661 km van de ringplaats De Lutte, waar die was geringd op 6 juni 2015. De doodsoorzaak werd niet vermeld, wat doet vermoeden dat het onder verdachte omstandigheden heeft plaats gevonden.

13.Waterral Arnhem 1588468. De plezierjacht gaat nog volop door in Frankrijk, getuige deze terugmelding van een Waterral, die werd geschoten aan de oever van de Gironde bij Valeyrac op 27 december 2016. Waterrallen die in Nederland worden geringd overwinteren in Engeland, België en tot in het zuiden van Frankrijk.

14.Heggenmus Arnhem BE90376. Deze Heggenmus was heel ver naar het zuiden getrokken om te overwinteren en wel in Saint-Pierre-d'Eyraud aan de Dordogne. Hier werd de Heggenmus gevangen en gecontroleerd op een ringstation. De meeste Heggenmussen overwinteren meer in het noorden van Frankrijk en in België.

15.Ooievaar Arnhem 3E761. De beheerder van Landgoed Singraven was meteen enthousiast toen in mei 2016 gevraagd werd of de jonge Ooievaars geringd mochten worden. Het was het tweede jaar dat de Ooievaars een succesvol broedsel van 3 jongen groot brachten. Van deze 3 jonge Ooievaars zijn inmiddels 2 exemplaren teruggemeld. Ooievaar 3E759 verbleef in augustus 2016 enige dagen bij de Dinkel in de omgeving van Overdinkel. Het jongste exemplaar van de drie was op 3 september 2016 al een behoorlijk eind op trek en werd waargenomen bij Saint-Pee-sur-Nivelle in het zuiden van Frankrijk.

16.Ooievaar Arnhem 3E341. In tegenstelling tot de meeste oudere project-ooievaars die hier in Nederland overwinteren trekken de andere en jonge Ooievaars wel naar het zuiden om te overwinteren. Vele overwinteren in Spanje in de buurt van stortplaatsen en composteerbedrijven, zoals deze Ooievaar die geringd was aan het Binckhorsterkerkpad in De Lutte.

17.Zwartkop Arnhem V264498. Uit de zuidpunt van Portugal bij de plaats Boliqueime werd een Zwartkop teruggemeld die geschoten was! Verder was bijzonder aan deze melding dat de Zwartkop al minstens 12 jaar oud was en misschien wel de oudste Zwartkop was die in Nederland is gemeld. De oudste gemelde Zwartkop was al 13,2 jaar toen die werd teruggevangen. Gemiddeld worden Zwartkoppen maar $\frac{3}{4}$ jaar oud.

Vogels bemonsteren

In 2017 zijn op het ringstation in Overdinkel 128 vogels bemonsterd voor onderzoek op de aanwezigheid van virussen bij vogels. Bij de kleinere zangvogels werd een keelwap genomen en een bloedmonster met filtreerpapier. Bij de grotere vogels als Merel en Zanglijster werd naast de keelwap ook een cloacaswap genomen en een klein bloedmonster afgenomen. Deze monster werden naar de Erasmusuniversiteit in Rotterdam verstuurd, waar deze verder onderzocht werden.

Bij de monsters van de kleine zangvogels werden geen virussen aangetroffen. Van de onderzochte monsters van de Merel werden diverse keren met het Usutu-virus besmette monsters aangetroffen. Diverse merels, waaronder ook één Merel met het Usutu-virus, werden na hervangst weer bemonsterd. Er zijn dus merels die besmet zijn en dit kunnen overleven. Dit onderzoek wordt in 2018 voortgezet en ook Ringstation Overdinkel neemt verder deel aan dit onderzoek samen met 4 andere ringstations in Nederland.

Boompieper	1	Merel	76
Bosrietzanger	7	Kleine Karekiet	7
Braamsluiper	7	Tuinfluitter	1
Gekraagde Roodstaart	7	Zanglijster	4
Grasmus	9	Zwartkop	9

Leo Hassing en Harrie Linckens

Het Steenuilenjaar 2017.

Er zijn 39 broedsels in onze nestkasten aangetroffen waarvan ook het broedsucces met zekerheid is vastgesteld. Van deze 39 broedsels was 82% succesvol. Van de 7 mislukte broedsels, faalden er 5 in de ei-fase. Tabel 1 geeft het aantal broedsels in nestkasten vanaf 2009 weer.

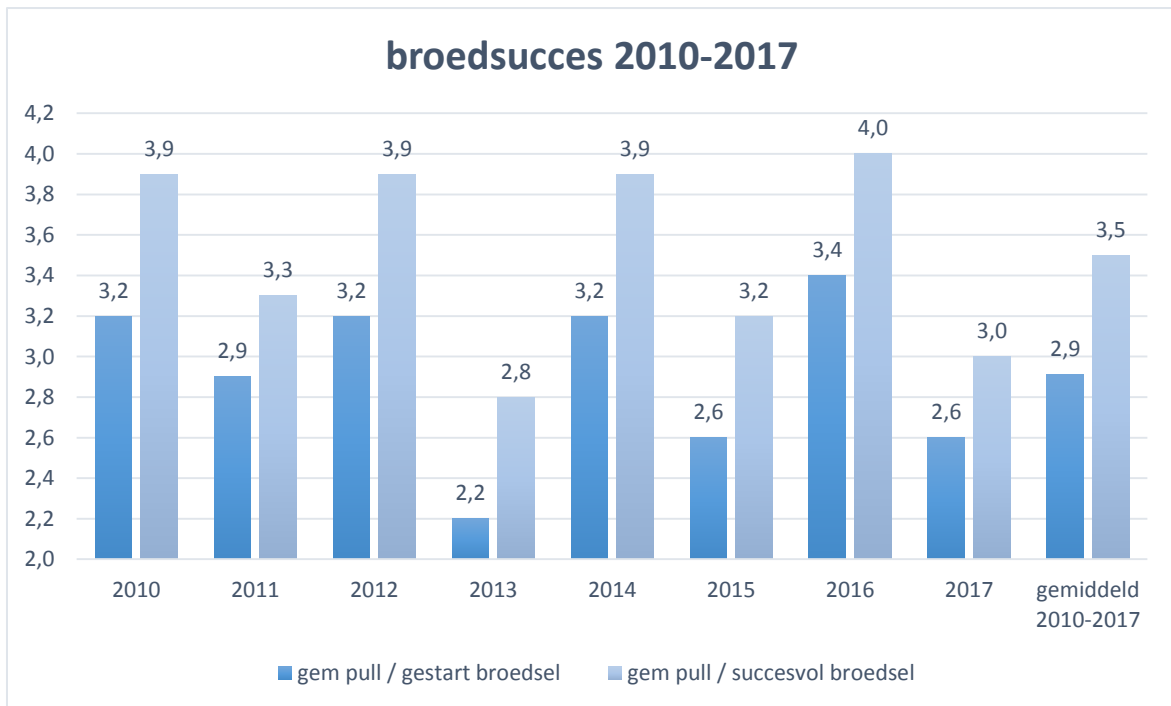

Solitaire eik met steenuilkast

Jaar	Broedsels in kast	Succesvol/mislukt	Percentage geslaagd
2017	39	32 / 7	82
2016	38	32 / 6	84
2015	40	32 / 8	80
2014	37	31 / 6	84
2013	39	28 / 11	72
2012	35	29 / 6	83
2011	35	31 / 4	89
2010	32	26 / 6	81
2009	23	20 / 3	87

Tabel 1: aantal broedsels in nestkasten & percentage geslaagde broedsels

Werden er in 2016 nog 4 broedsels vastgesteld met 6 jonge Steenuilen, in 2017 kon er geen enkel broedsel met meer dan 4 jongen worden opgetekend; 13 x 4 jongen, 13 x 3 jongen, 3 x 2 en 3 x 1 jong. In totaal werden 107 jonge Steenuilen aangetroffen, waarvan er 7 reeds dood waren tijdens de controle. Gemiddeld bedroeg het aantal jongen per gestart broedsel (n=39) dit jaar 2,6. Per succesvol broedsel (n=32) lag het gemiddelde op 3,0 jongen per broedsel. Daarmee is 2017 qua broedsucces niet alleen duidelijk minder succesvol dan 2016, maar ligt het broedsucces ook behoorlijk onder het “langjarig” gemiddelde over de periode 2010-2017. De waarden per jaar zijn weergegeven in onderstaande grafiek.

Grafiek 1: gemiddeld aantal pullen per gestart en per succesvol broedsel 2010-2017

De meeste bezette kisten hingen in Beuningen (11), gevolg door Losser (8). Ook buiten de gemeente Losser hangen enkele nestkasten; zo worden in Lonneker 3 kisten door Steenuilen bewoond en in Denekamp 5 kisten in het gebied ten noorden van Stroothuizen.

Nestkastcontrole in Lonneker

Rest mij om alle (steen)uilvrijwilligers te bedanken voor hun inzet in 2017 en last but not least, dank aan alle erfeigenaren en hun gastvrijheid. Tot token jaar!

Friso Koop, coördinator Steenuilen Vogelwerkgroep Losser

Kerkuilen ringen

Net als vorige jaren was het weer mogelijk voor de leden van VWG Losser om het ringen van jonge kerkuiltjes van dichtbij mee te maken. Op boerenerven is meestal geen mogelijkheid om grotere groepen bij het ringen uit te nodigen, maar bij de boerderij van dhr. Kraesgenberg bestond deze mogelijkheid wel. We danken hem dan ook voor zijn gastvrijheid om op zijn erf het ringen van de uiltjes te mogen zien.

Er is dan ook ruim gebruik gemaakt van deze uitnodiging om op 27 juni 's avonds aanwezig te zijn en een grote groep belangstellenden kon dan ook het ringen van de uiltjes van zeer dichtbij volgen.

Grote belangstelling

De vier jonge uiltjes van ongeveer 5 weken oud werden door Bennie uit de nestkast gehaald en in een mandje naar het erf gebracht. Nadat de uiltjes door Harrie geringd en door Leo gemeten waren, mochten de aanwezige kinderen de uiltjes eventjes vasthouden, waarna Bennie ze weer in de kast terugzette. Aan de ingespannen gezichtjes is te zien, dat dit voor de kinderen een enorme belevenis was. Ook konden de kinderen brochures over uilen meenemen naar huis of voor school.

Op weg naar de kast

Wat zijn de uiltjes aalbaar

Jonge kerkuil van dichtbij

Ben Hulsebos

Ooievaars in Losser en Dinkelland

Losser:

We kijken inmiddels niet meer vreemd op van overwinterende Ooievaars. En ook in de winter van 2016-2017 vonden Dirk (NLA 1301) en Siska (NLA 8986) het niet nodig om het nest aan de Schoklandweg te verlaten. Bij de eerste controleronde van 2 april werd er dan ook al ijverig gebroed door dit paar. Bij de controleronde van 7 mei waren er duidelijk vier kleine snaveltjes te zien en op 25 mei zaten er al behoorlijk grote jongen in het nest. Waarschijnlijk ben je als controleur van ooievaarsnesten minder scherp als je al 4 jongen hebt geteld, want we waren volledig verrast toen op 18 juni bleek dat er 5 jonge Ooievaars in het nest zaten. De jongen hebben het nest ongeringd verlaten.

7 mei

25 mei

18 juni

Ook aan het Binkhorsterkerkpad zaten de Ooievaars op 2 april al te broeden. Het broedpaar bestond uit een ongeringd mannetje en een geringd vrouwtje (DEW 1T289). Bij de controle van 7 mei werden 3 jonge Ooievaars aangetroffen en dat aantal bleef zo tot de ringdatum op 2 juni. De jongen kregen de namen Sjon (NLA 5E257), Hanneke (NLA 5E258) en Jori (NLA 5E259).

7 mei

25 mei

2 juni

Op 2 april werden de Ooievaars van Singraven ook broedend aangetroffen op het paalnest. Het betrof hier een ongeringd paartje, net als voorgaande jaren. Tijdens de controleronde van 7 mei werden 3 jongen waargenomen. Deze groeiden voorspoedig op en werden op 30 mei geringd met de nummer NLA 4E129, NLA 4E130 en NLA 5E250.

Iets verderop was een nieuw broedpaar met een nest in een boom begonnen. Het betrof hier een Ooievaar uit Nederland (NLA 3E674) en een uit Duitsland (DEW 3T931). Op 25 mei en de dagen erna is er wel een snaveltje van een jonge Ooievaar in dit nest waargenomen, maar uiteindelijk is dit broedsel mislukt.

2 april

25 mei

25 mei

Aan de Lossersestraat vormden een ongeringd mannetje en een geringd vrouwtje (NLA 1E211) een broedpaar dat ook op 2 april al begonnen was met broeden. Tijdens de controlerondes van 7 en 25 mei werden 3 jonge Ooievaars waargenomen. Deze zijn ongeringd uitgevlogen. De hoogte van dit paalnest maakt het voor ons niet mogelijk om de jonge Ooievaars voor het ringen op een verantwoorde manier naar beneden te halen.

7 mei

25 mei

Het broedpaar op de locatie langs de Dinkel in Wewwelstad kende ook in 2017 een voorspoedig broedseizoen. Het mannetje (DEW 8X060) bracht samen met een ongeringd vrouwtje 4 jongen groot, die allen ongeringd zijn uitgevlogen, aangezien ook dit nest voor een ladder niet bereikbaar is. Al tijdens de ronde van 7 mei waren de 4 kleine snaveltjes te zien. En tijdens de ronde van 25 mei werd duidelijk dat de ouders hard moesten werken om voldoende voedsel voor de 4 hongerige magen te verzamelen, want de jongen werden toen al alleen gelaten.

7 mei

25 mei

Van de 6 bewoonde nesten in de gemeente Losser zijn uiteindelijk 18 jongen uitgevlogen. Het paalnest in Beuningen is ook dit jaar onbezet gebleven.

Dinkelland:

De gemeente Dinkelland kende dit jaar 6 broedparen ooievaars.

Op 29 mei werden 4 Ooievaars aan de Schiphorstdijk geringd met de nummers NLA 3E759, NLA 3E770, NLA 4E121 en NLA 4E122. Helaas werd het jong met nummer 4E122 vijf dagen later dood onder het nest gevonden. De 3 overgebleven jongen zijn allen uitgevlogen.

Dezelfde dag konden er aan de Vogelpoelweg nog eens drie jonge Ooievaars geringd worden met de nummers NLA 4E123, NLA 4E124 en NLA 4E125. Van dit broedsel is slechts 1 jong uitgevlogen.

Op een tweede locatie aan de Vogelpoelweg hebben 3 jonge Ooievaars het nest ongeringd verlaten. Het broedpaar op deze locatie bestond uit een ongeringd mannetje en een geringd vrouwtje (DEW 3T398)

Aan de Everlostraat waren 2 broedparen. Het eerste paar wist 3 jongen groot te brengen, zij werden op 30 mei geringd met de nummers NLA 5E251, NLA 5E252 en NLA 5E253. Op het tweede nest werden de 3 jongen ook op 30 mei geringd met de nummers NLA 5E254, NLA 5E255 en NLA 5E256. Alle geringde jonge Ooievaars aan de Everlostraat zijn uitgevlogen.

Op het daknest van Havezate het Everloo werden op 30 mei nog eens 3 jonge Ooievaars geringd met de nummers NLA 4E126, NLA 4E127 en NLA 4E128. Ook deze jongen hebben voorspoedig het nest verlaten.

Van de 6 bezette nesten in de gemeente Dinkelland zijn 16 jongen uitgevlogen.

Gronau en de Grafschaft:

Het broedpaar bij Viefhues (Gronau) is sinds vorig jaar verhuisd naar een boomnest achter Kloster Glane (Mariavlucht) en heeft 1 jong groot gebracht. Dit jong is geringd met ringnummer DEW N919. In het Stadtpark in Gronau zaten in 2017 twee broedparen Ooievaars. Een met 3 jongen (ringnummers DEW V007 – V009) en een paar met 1 jong (DEW V010). Vanaf het daknest aan de Klosterstraße zijn 3 jongen ongeringd uitgevlogen.

Kloster Glane, 23 juni

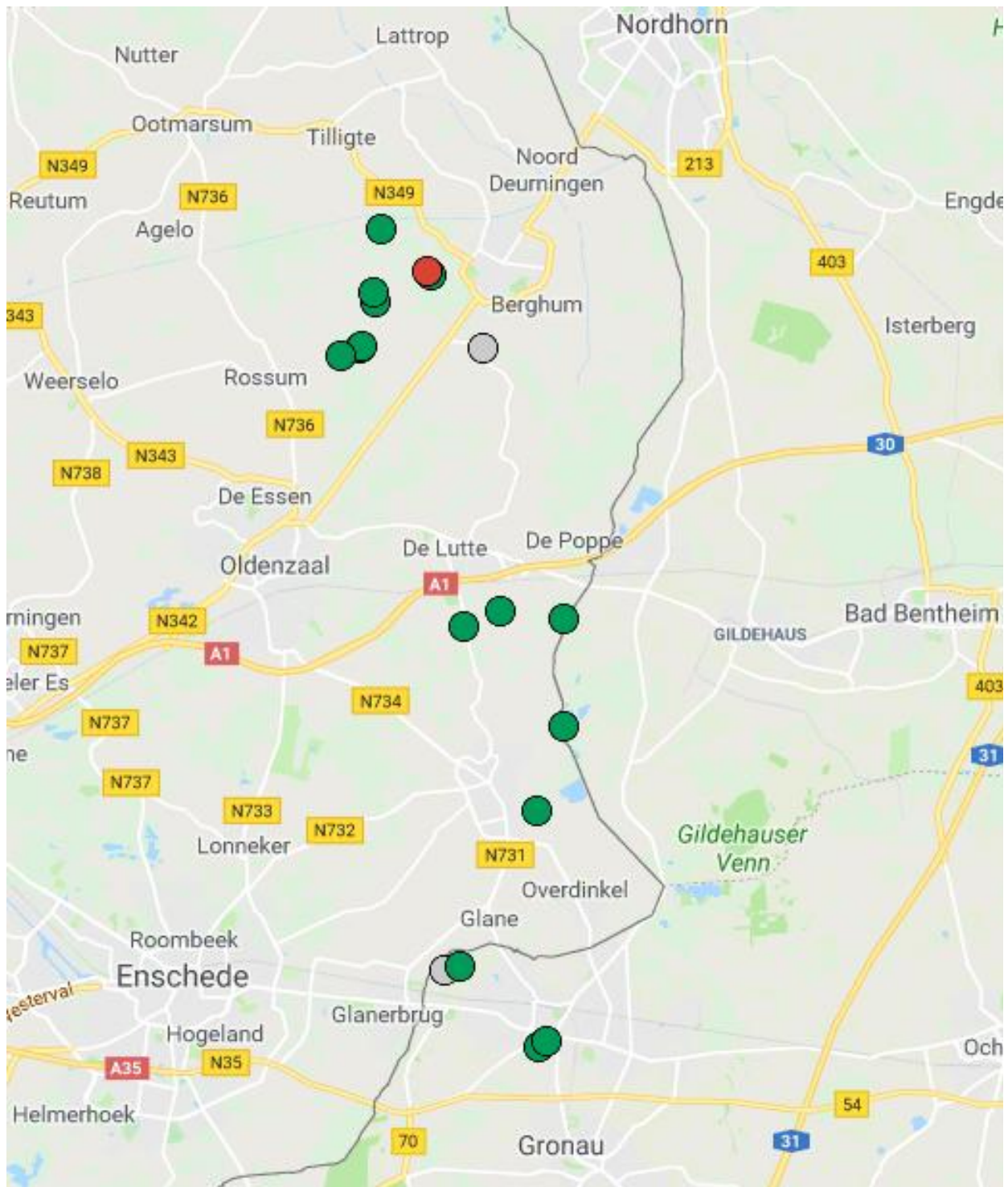
Klosterstraße, 9 juli

Stadtpark Gronau, 9 juli

Stadtpark Gronau, 23 juni

In totaal hebben we in 2017 in de gemeente Losser, Dinkelland en het direct aangrenzende Gronau en de Grafschaft Bentheim 16 broedparen Ooievaars gehad. Vanaf deze 16 nesten zijn uiteindelijk 42 jongen uitgevlogen, een gemiddelde van 2,6 uitgevlogen jongen per nest.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
nesten	6	6	9	12	14	16
aantal uitgevlogen jongen	12	15	11	17	34	42
gemiddeld/nest	2,0	2,5	1,2	1,4	2,4	2,6

● succesvol broedsel ● mislukt broedsel ● geen broedsel

Sander Wansing, Harrie Linckens en Thomas Keimel

Zeldzame steltlopers op de Oelemars in 2017

Op 26 mei kwam er een melding binnen dat op de Oelemars twee zeldzame steltlopers waren waargenomen. We waren net onderweg toen we het bericht ontvingen, net voor Oldenzaal snel de auto gedraaid en toen richting de hut van de Oelemars en intussen maar hopen dat ze er nog waren. Tot ons geluk zaten ze er nog, de Breedbekstrandlopers.

Deze zeldzame steltloper wordt bijna jaarlijks langs de kust waargenomen ,maar hier zo ver in het binnenland is dit super zeldzaam.

De ***Limicola falcinellus*** (Breedbekstrandloper) broedt in de natte zones van de hoogvenen en taigazones van Europa en westelijk Siberië en overwintert in het Middellandse zeegebied. De ondersoort ***Limicola sibirica*** broedt in noordoostelijk Siberië en overwintert in Zuidoost-Azië. Deze vogel heeft zijn naam te danken aan zijn brede snavel (zie rood streepje op de rechterfoto), maar dit is in het veld moeilijk waar te nemen.

Limicola falcinellus (Breedbekstrandloper) Adult zomerkleed 26-05-2017

Steltlopers van de kust

Ook troffen we bij de Oelemars niet alleen steltlopers aan die normaal langs de kust trekken, maar ook soorten die je bijna jaarlijks aantreft, vooral in de voor- en najaarstrek. ***Calidris alpina*** (Bonte Strandloper), ***Charadrius hiaticula*** (Bontbekplevier) en ***Pluvialis apricaria*** (Goudplevier) . De ***Numenius phaeopus*** (Regenwulp) vliegt in de voorjaarstrek meer via het binnenland en in de najaarstrek meer langs de kust. Maar ook ***Pluvialis squatarola*** (Zilverplevier) komen we bij ons tegen, maar niet zo vaak als de ***Pluvialis apricaria*** (Goudplevier).

Pluvialis squatarola (Zilverplevier) Adult ruiend naar zomerkleed 24-04-2017. Deze vogel broedt in Noord Rusland en Siberië. Deze grote krachtige vogel is de grootste van de ***Pluvialis*** familie.

Dit jaar zijn ook bijzonder soorten van de kust bij ons gezien, ofwel ter plaatse of overvliegend.

Calidris minuta (Kleine Strandloper), ***Calidris temminckii*** (Temmincks Strandloper), ***Recurvirostra avosetta*** (Kluut) en ook de ***Eudromais morinellus*** (Morinelplevier). Deze is een zeldzame jaarlijkse doortrekker langs de kust, maar zeer zeldzaam in het binnenland.

Calidris minuta (Kleine strandloper) Adult zomerkleed vers 02-06-2017. Deze komt uit Noord Scandinavië , West Rusland en West Siberië. Dit is de kleinste strandloper die we in Europa kennen. Het verse zomerkleed hebben ze voor dat ze overgaan naar hun broedkleed.

Wim van der Woning

Resultaten broedvogelonderzoek telgebied Losser 2017

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeelten: het LSB- en het BMP-Z onderzoek, twee van de vele Sovon-projecten. Daarnaast werd er in voorgaande jaren ook nog een aanvullend onderzoek gedaan naar andere broedvogelsoorten waarvan het de moeite waard was de populatiegrootte te monitoren. Dit gedeelte van ons onderzoek is in 2014 stopgezet. De redenen hiervoor waren dat het totaal van de onderzochte soorten inmiddels in de loop van de 10 onderzoeksjaren was uitgegroeid naar 53 soorten. Dit hoge soortenaantal zorgde ervoor dat er zeer veel tijd in het 100 km² grote telgebied moest worden gestopt, naast het normale BMP-onderzoek voor SBB en NM. Toen daar nog het Atlasproject bij kwam en een aantal tellers om verschillende redenen moest stoppen met inventariseren, hebben we besloten weer tot de kern van ons onderzoek terug te keren en dat is het LSB/BMP Sovononderzoek. De kwaliteit van het onderzoek zou anders niet meer te waarborgen zijn.

Wel zijn er dit jaar op verzoek van Sovon zo goed mogelijk de territoria van Boomvalk, Zwarte Specht, Zomertortel, Boomleeuwerik, Roodborsttapuit en Rietzanger in ons telgebied bepaald. Dus soorten die we een aantal jaren niet meer geteld hadden.

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van Sovon (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks een volledig beeld te krijgen van de Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels, bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken.

Het BMP-Z (Broedvogel Monitoring Project zeldzame broedvogelsoorten) is een project waarbij de landelijke zeldzame soorten zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. geteld worden. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan deze beide projecten mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels. De coördinatie voor LSB/BMP-projecten in Twente is in handen van de districtscoördinator van Sovon in het district Twente. Deze beheert het netwerk van tellers in Twente, stimuleert tellingen en zorgt er voor dat de gegevens bij Sovon ingevoerd worden.

LSB-Kolonievogels

In de gemeente Losser komen vier soorten kolonievogels voor, nl. Blauwe Reiger, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden rechtstreeks of via de districtscoördinator bij Sovon geregistreerd.

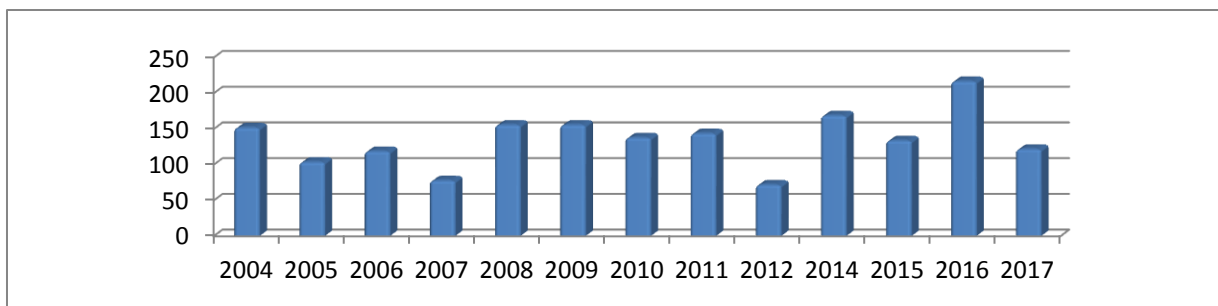
Blauwe Reiger (4 bewoonde nesten)

In 2008 is voor het eerst een bewoond nest van de Blauwe Reiger binnen de gemeente Losser ontdekt. Deze uit 1 nest bestaande kolonie bevond zich langs de Dinkel bij De Poppe. Deze kolonie bestond dit jaar uit 4 nesten en wordt jaarlijks geteld door Ruud Kuipers.

Oeverzwaluw (122 bewoonde nesten)

De aantallen schommelen jaarlijks, maar elk jaar weer is de kolonie op de Oelemars de grootste in Twente. Er werden dit jaar 122 bewoonde nesten in de oeverzwaluwwand geteld. In het zanddepot waren door de vele werkzaamheden dit jaar geen nesten aanwezig. Dit aantal van 122 nesten in de betonnen wand is uitzonderlijk hoog, want normaal gaat de voorliefde van de zwaluwen uit naar het zanddepot. Deze kolonie wordt jaarlijks geteld door Leo Hassing en Ben Hulsebos.

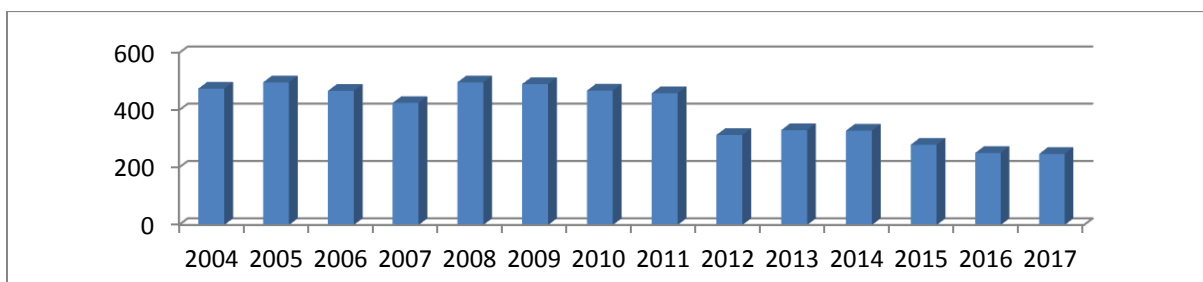
	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
Oelemars	148	95	117	70	156	156	138	144	72	112	169	134	217	122
Lutterzand	4	9	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Huiszwaluw (248) bewoonde nesten)

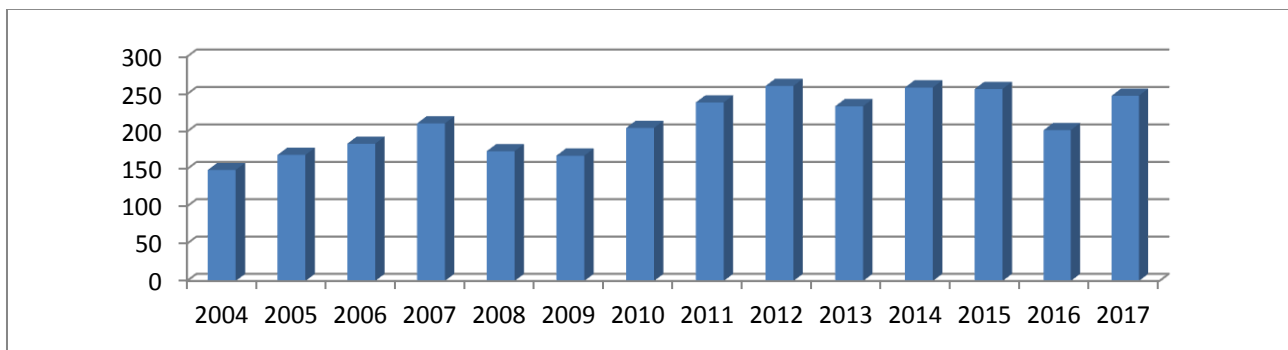
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
476	498	468	426	498	492	469	460	314	331	329	280	251	248

De huiszwaluwpopulatie in de gemeente Losser vertoonde de laatste jaren een redelijk stabiel beeld, maar in 2012 heeft deze zwaluw behoorlijke verliezen geleden, waarbij de populatie met ongeveer 32% is afgenomen. Daarna was er een licht herstel, maar daarna namen de aantallen jaarlijks verder af. Het ziet er naar uit dat het met de Huiszwaluwen in Losser minder goed gaat. De huiszwaluw tellingen worden door enkele leden van onze werkgroep uitgevoerd en staan onder coördinatie van Bennie Egberink.

Roek (202 nesten)

Locatie	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
Brilmansdennen	47	86	112	122	119	120	151	184	199	186	218	207	169	210
Zoekerweg	76	76	66	81	39	27	23	34	57	46	41	50	33	38
Maria Geboortekerk	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Losserhof	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bakkerskamp	5	3	5	8	5	7	-	-	-	2	-	-	-	-
Ringstation Overdinkel	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Begraafpl. Overdinkel	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.K.-kerk Overdinkel	1	-	-	-	11	9	21	15	4	-	-	-	-	-
Invalsweg Overdinkel						5	10	6	1	-	-	-	-	-
Totaal	149	169	184	211	174	168	205	239	261	234	259	257	202	248

Van alle roekenkolonies in Losser zijn er nu nog twee over: Zoekerweg-Gronausestraat en Brilmansdennen aan de Gildehauserweg. De beide kolonies lieten dit jaar een stijging in de aantallen zien. De kolonies worden jaarlijks geteld door Leo Hassing en Ben Hulsebos.

BMP-Z: Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn twee telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's avonds drie tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser (Peter Steffens) en het tweede is Beuningen-Oost / Denekamp-Oost. Dit laatste gebied is in 2010 door Friso Koop gestart en ligt gedeeltelijk in Dinkelland. De omgeving van het Ringstation was tot vorig jaar ook een monitoringgebied, maar daar is het onderzoek stop gezet. Het betreft allemaal gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden. In deze telgebieden worden geen grote jaarlijkse schommelingen vastgesteld. Het steenuilonderzoek in Losser wordt gecoördineerd door Friso Koop. De schatting voor het totaal aantal territoria voor Losser komt uit op ongeveer 100.

Locatie	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
Steenfabriek e.o.	8	9	8	8	9	9	11	10	10	8	11	9	9	ng
Ringstation e.o.	12	14	13	10	12	14	15	11	15	14	16	14	8	-
Beuningen/ Denekamp-Oost							17	15	15	17	17	19	17	17

Telgebied Losser

Teneinde de aantalsontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn telgebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor Sovon Vogelonderzoek Nederland erg nuttig. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn. Van alle onderzochte soorten zijn digitale kaarten in Google-maps gemaakt. Vanuit dit digitale archief kunnen links verstuurd worden naar instanties als SBB, NM en Waterschap Vechtstromen, zodat zij hun beheer eventueel kunnen aanpassen.

Dodaars (5)

op het terrein van de voormalige ijsbaan aan de Nitertweg in Losser waren dit jaar 2 territoria van de Dodaars, evenals op de Duivelshof. Op een grote tuinvijver in Mekkelhorst zat ook een paartje.

Ooievaar (6)

Het paartje Ooievaars heeft op het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel dit jaar het uitzonderlijke aantal van 5 jongen grootgebracht. Tot 2015 was dit het enige broedpaar in Losser. In 2015 is de ooievaarpopulatie uitgegroeid naar 5 paren. Dit jaar waren er 6 paren: bij het Binckhorsterkerkpad, langs de Lutterstraat, 2 locaties op het Losserse deel van Singraven en achter het Theussinkbos waren nesten met jongen aanwezig. Op Singraven waren zelfs 2 boomnesten, maar een daarvan werd in de steek gelaten, terwijl op het andere boomnest succesvol is gebroed. De coördinatie van het ooievaarsonderzoek is in handen van Sander Wansing.

Grote Canadese Gans (2)

In Stroothuizen heeft een paar Grote Canadese Ganzen een territorium gehad. Ook op de Oelemars werd binnen de datumgrenzen enkele keren 1 paartje Grote Canadese Gans gesignaleerd.

Brandgans (3)

Op de Oelemars hadden 3 paren een geldig territorium. Er zijn geen broedgevallen geconstateerd.

Kleine Plevier (2)

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Alle pioniersbiotopen zijn binnen ons werkgebied onderzocht. Op de Oelemars zijn 2 territoria gevonden. Daar zat een paartje in het zanddepot naast de telpost en een tweede paar deed herhaaldelijk een poging om voor de hut op de nieuwe eilandjes te broeden. Uiteindelijk is alleen in het zanddepot een jong groot geworden.

Oehoe (0)

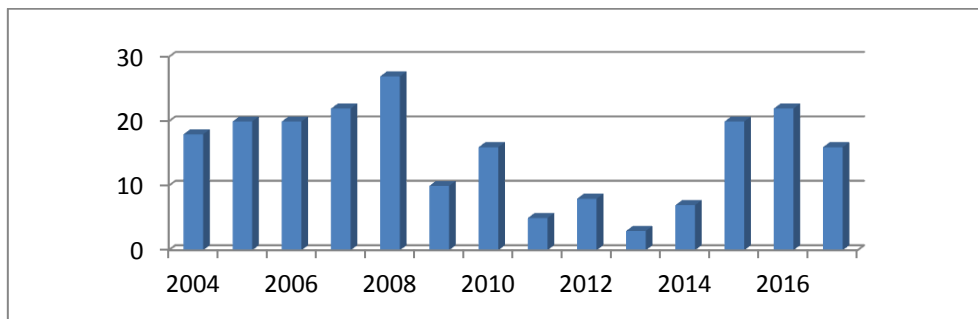
In juli is een gewonde Oehoe binnen gebracht bij vogelopvang in Barchem. De Oehoe was tegen een gebouw gevlogen in De Lutte. Deze Oehoe heeft een rui patroon dat past bij het derde jaar in de herfst. Theoretisch was de uil in juli dan 3 jaar en 4 maanden oud (ervan uitgaande dat hij in maart 2014 geboren is).

Normaliter vestigen Oehoes zich voor of in het derde jaar wel in een territorium. Het heeft er dus alle schijn van dat het een territoriumhouder betreft (informatie via Gejo Wassink verkregen).

Kan horen bij het paar net over de grens bij Gildehaus. Maar wie weet zitten er Oehoes in het bosgebied aan de Nederlandse kant.

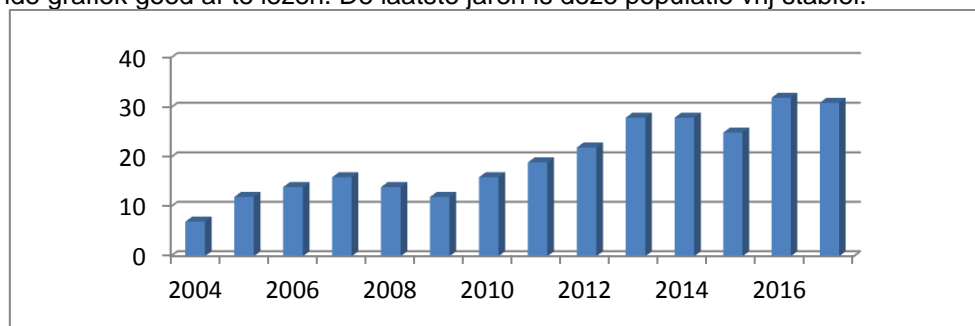
Kerkuil (16)

Dit jaar waren er 16 broedgevallen, verspreid over de gemeente Losser. De coördinatie van het kerkuilenonderzoek is in handen van Bennie Egberink.

Nachtzwaluw (31)

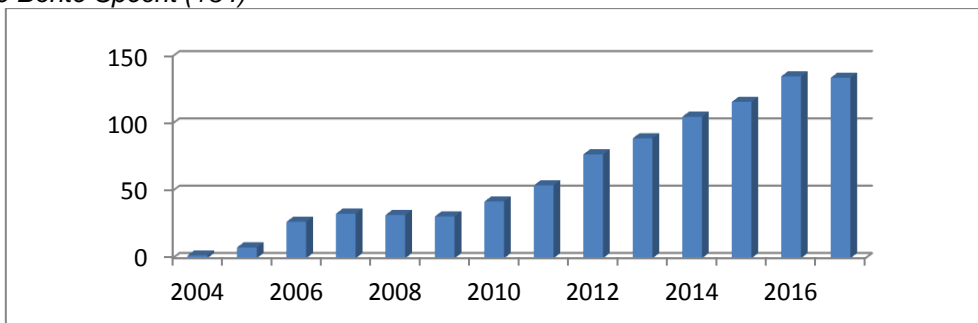
De Nachtzwaluwen werden weer op de bekende terreinen in het noordoosten van de gemeente Losser aangetroffen. Een aantal nachtelijke excursies leverde het volgende resultaat: Stroothuizen 3 terr., Punthuizen 7 terr., Beuninger Achterveld 11 terr. en Lutterzand 10 terr. De populatiegroei is uit de volgende grafiek goed af te lezen. De laatste jaren is deze populatie vrij stabiel.

Zwarte Specht (15)

De Zwarte Specht is nog niet eerder door ons integraal gekarteerd en we waren dan ook benieuwd naar het aantal territoria binnen ons telgebied. We hebben 15 territoria vastgesteld, wat een absoluut minimum is. Op zeker 10 andere locaties zijn Zwarte Spechten waargenomen maar hier konden we de tweede waarneming, nodig voor een geldig territorium, niet "binnen halen". We schatten de populatie dan ook op 22 tot 28 territoria.

Middelste Bonte Specht (134)

De populatiegroei van de Middelste Bonte Specht in de gemeente Losser is in bovenstaande grafiek goed te zien. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. De locaties liggen o.a. in Singraven, bij camping Oldekottink, Meuleman, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Koppelboer, Kalheupink, Duivelshof, Smoddebos en Koksbos. Tot vorig jaar vond er verdere verdichting plaats in de bekende broedgebieden, maar zagen we ook uitbreiding naar wat meer marginale gebieden, zoals de beekbegeleidende bosjes langs de Dinkel en kleine percelen loofbos in grotere naaldbossen

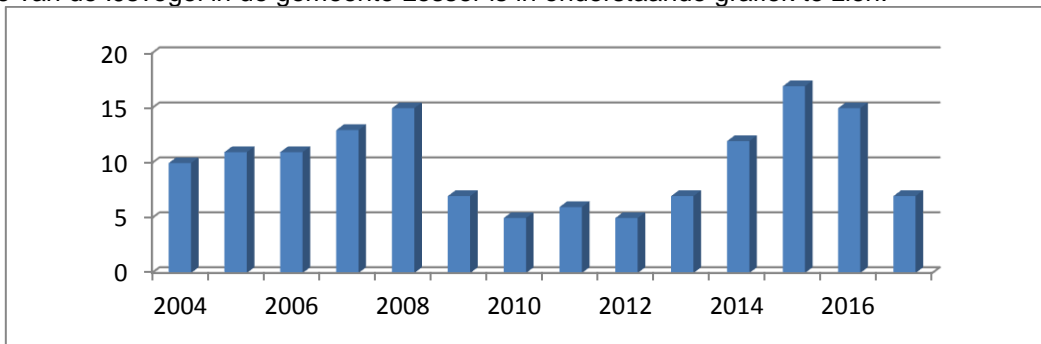
(Zandbergen). Dit jaar is de groei van de Losserse populatie tot stilstand gekomen en zijn de marginale gebieden weer verlaten. Dit proces was ook in overig Twente waarneembaar. De coördinatie van de Mibo-tellingen wordt jaarlijks uitgevoerd door Rudi Lanjouw.

Draaihals (3)

De Draaihals kent in Nederland nog maar enkele locaties waar de soort als broedvogel voorkomt. Des te opmerkelijker is het dat van deze uiterst zeldzame broedvogel in Losser midden tussen de datumgrenzen 3 roepende Draaihalzen werden aangetroffen. Opvallend was dat de Draaihalzen nooit in dezelfde periode zijn waargenomen. De waarnemingen zijn gedaan in het Beuninger Achterveld (29-4/12-5), Lutterzand (17-5/21-5) en langs het Graafschappad bij de Dinkel (5-6/7-8). Bij het ringstation in Overdinkel is op 21-5 ook nog een exemplaar waargenomen.

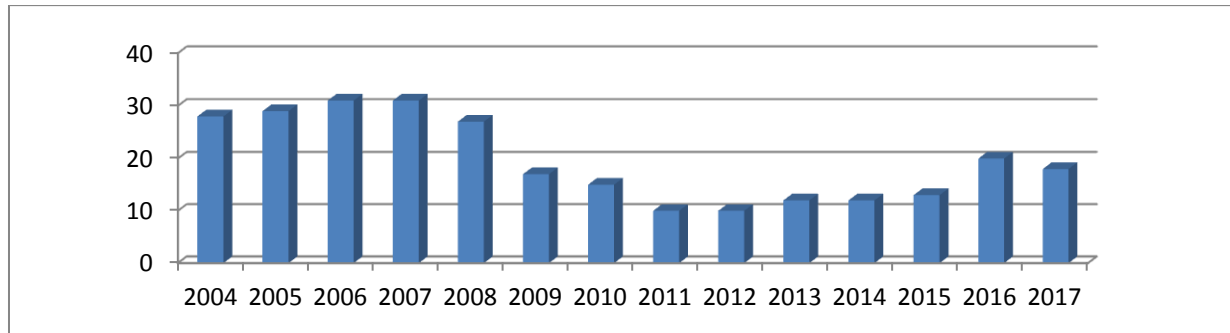
IJsvogel (7)

Na vijf koude winter op rij was het aantal IJsvogels in 2012 behoorlijk teruggelopen. Gelukkig trad er na deze zachte winter een wonderbaarlijk herstel in en nam het aantal territoria in drie jaar tijd toe van 5 naar 17 in 2015. Dit jaar werden slechts 7 territoria gelokaliseerd. Voor deze terugval is de verklaring te vinden in het feit dat toch een paar dagen met strenge vorst, waarbij zelfs de Oelemars dichtvroor, met een langzame dooiperiode daarna doorslaggevend is geweest voor deze achteruitgang. Het wel en wee van de IJsvogel in de gemeente Losser is in onderstaande grafiek te zien.

Grote Gele Kwikstaart (18)

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. Na een jarenlang succesverhaal hebben we de afgelopen jaren helaas moeten constateren dat we terug waren bij af. Kennelijk hebben de afgelopen winterperiodes in Europa een slachting aangericht onder deze beekvogel. De invloed van de koude winters vanaf de winter 2008/2009 is evenals bij de IJsvogel goed te zien in onderstaande grafiek. In tegenstelling tot de IJsvogel zette er geen herstel in bij de Grote Gele Kwikstaarten. Van de 13 gevonden territoria in 2015 bleken maar 4 een broedresultaat te hebben opgeleverd. Wellicht dat voedselgebrek in de vorm van voldoende insecten een rol speelt. Wonderbaarlijk is dan ook de plotselinge toename vorig jaar naar 20 territoria. Het is nog onduidelijk hoe dit herstel kon plaatsvinden. Dit jaar konden 18 territoria worden vastgesteld.

Boomleeuwerik (10)

Vanaf 2004 t/m 2013 is de Boomleeuwerik ook geteld in telgebied Losser. Nu pakken we de draad weer op en konden er 10 territoria worden vastgesteld in het noordoostelijk deel van Losser: omgeving Beuninger Achterveld, Punthuizen en Lutterzand. De hoge aantallen in 2012 en 2013 (zie tabel 1) zijn te verklaren, omdat hier toen een aantal BMP-projecten door ons zijn uitgevoerd, waarbij meer tijd aan het plaatselijke onderzoek is gespendeerd.

Roodborsttapuit (24)

Ook de Roodborsttapuit is in het verleden door ons geteld en we pakken nu de draad weer op. Het zijn er minder dan in het topjaar 2013, toe er 37 territoria waren. Een groot aantal territoria is verdwenen doordat slootkanten, waar de soort de laatste jaren steeds vaker is vastgesteld, zijn opgeschoond. Het duidelijkst komt dit naar voren op de Oelemars, waar de soort totaal verdween (4 territoria) door het opruimen van ruige perceelscheidingen in het kader van landinrichting en de vorming van een extra zanddepot.

Grauwe Klauwier (1)

Vorig jaar waren er nog 5 territoria van deze zeldzame broedvogel, maar dit jaar was er maar 1 broedgeval in Punthuizen.

Kortsnavelboomkruiper (4)

De Kortsnavelboomkruiper was in 2012 als broedvogel nieuwkomer in Losser. In Twente was deze soort de laatste jaren in kleine aantallen waargenomen in het Haagse Bos en op de Lonnekerberg in Enschede. Dit jaar waren er 4 territoria, een halvering ten opzichte van vorig jaar. De vogels zaten op Egheria, Snippert Tankenberg en Farwickweg. Deze soort is ontzettend moeilijk te karteren, omdat ze nauwelijks zingen, precies lijken op gewone Boomkruipers en slechts een handjevol vogelaars de soort kan determineren.

Raaf (2)

Roepende Raven tussen de datumgrenzen zaten bij het Lutterzand en in Punthuizen..

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren vanaf 2004 de aantallen van deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. Inmiddels is de Europese Kanarie als broedvogel uit Losser verdwenen. De soorten van de Rode lijst staan in onderstaande tabellen met een * aangegeven.

Soort	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
Dodaars	5	5	6	8	10	6	6	8	6	6				5
Geoorde Fuut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Ooievaar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	5	5	6
Roerdomp*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Gr. Canadese Gans	-	-	-	1	1	-	1	1	2	2	2	2	3	2
Kolgans x Brandgans	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandgans	2	2	3	2	2	1	2	4	3	3	5	5	2	3
Kolgans	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	1	1	1	-
Mandarijneend									4	4			1	
Smient	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krooneend	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rode Wouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Boomvalk														2
Kwartelkoning*	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Porseleinhoen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kleine Plevier	3	5	4	4	4	4	3	2	1	1	1	2	2	2
Zomertortel								8	1	3				-
Kerkuil*	18	20	20	22	27	10	16	5	8	3	8	20	22	
Steenuil*		83					100					93		
Nachtzwaluw*	7	12	14	16	14	12	16	19	22	28	28	25	32	31
Middelste B. Specht	2	8	26	32	31	30	41	53	77	89	105	116	135	134
Draaihals*	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	1	3
IJsvogel	10	11	11	13	15	7	5	6	5	6	12	17	15	7
Boomleeuwerik	6	5	5	3	6	3	3	9	20	28				10
Gr. Gele Kwikstaart	28	29	31	31	27	17	15	10	10	12	12	13	20	18
Roodborstapuit	2	5	6	8	11	13	15	29	25	37				24
Paapje*	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Kortsnavelboomkr.*	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5	3	8	4
Grauwe Klauwier*	-	1	-	-	-	1	1	2	2	2	2	3	5	1
Raaf*	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Europese Kanarie	2	7	7	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 1: aantal territoria per jaar in Z-telgebied Losser 2004-2017 (lege vakjes=niet geteld, - niet aanwezig)

Werkwijze

De werkwijze is als volgt. Voor de kolonievogels is er per kolonie een vaste teller die jaar in jaar uit zijn kolonie telt en bij Sovon invoert. Voor de Z-soorten, met als coördinatoren Ben Hulsebos, Niels Leerling en Rudi Lanjouw, worden alle potentieel geschikte bossen en heidevelden door enkele ervaren tellers uitgekamd op Middelste Bonte Spechten en Nachtzwaluwen. Voor de overige Z-soorten in het werkgebied van 100 km² (de gehele gemeente Losser) worden gerichte zoekacties uitgevoerd door ervaren BMP-tellers. Daarnaast geeft zo'n 30 % van de VWG-leden hun losse waarnemingen door op www.waarneming.nl, die dan daarna worden verzameld en in onze Google Maps worden ingevoerd. Ook betrouwbare waarnemingen van niet-leden op www.waarneming.nl worden aan onze kaarten toegevoegd.

Alle aldus gemaakte soortkaarten in ons digitale archief kunnen door de tellers die meedoen aan het BMP-Z onderzoek worden bekeken en bewerkt. Deze kaarten zijn door een wachtwoord beschermd, zodat zij er alleen bij kunnen. Aan het eind van het seizoen worden de kaarten op de BMP-manier aan de hand van de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek geïnterpreteerd door Ben Hulsebos en Rudi Lanjouw en vervolgens door Ben bij Sovon ingevoerd.

In het jaarverslag van de vogelwerkgroep worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en krijgen de leden op de verenigingsavond een presentatie te zien van de resultaten van hun telinspanningen.

Aangezien Telgebied Losser een enorme omvang heeft met bijna 100 km² aan oppervlakte, is het van uitermate groot belang dat zoveel mogelijk leden van VWG Losser hun waarnemingen doorgeven. Dat kan door plaatsing op www.waarneming.nl. We hopen dat de 70 % van de leden die nog niet actief hun waarnemingen doorgeven dit de komende tijd wel gaat doen.

Ben Hulsebos en Rudi Lanjouw

Broedvogelinventarisatie Oelemars-Zandbergen

Waarom BMP?

In Nederland wordt door Sovon Vogelonderzoek Nederland het monitoren van broedvogels gestimuleerd via het Broedvogel Monitoring Project (BMP), teneinde inzicht te krijgen in de verspreiding van de Nederlandse broedvogels en de ontwikkeling van de populaties. Op honderden plaatsen in het land vindt jaarlijks een steekproef plaats door de broedvogels volgens een vastomlijnd onderzoeksmodel in vaste telgebieden jaar in jaar uit te monitoren. De gegevens worden mede gebruikt om jaarlijks de Vogelbalans uit te brengen, waarbij een overzicht wordt gepresenteerd van de populatieontwikkelingen. Ook worden deze gegevens gebruikt om vogels beter te beschermen en om natuurontwikkeling te bevorderen. Al met al een zeer waardevol project, dat ook nog eens bijzonder leuk is om te doen. Je ziet dan in de loop der jaren verschuivingen in de populaties in je eigen gebied, ziet het effect van ingrepen in de natuur en je levert bovendien een bijdrage aan het vogelonderzoek in Nederland.

Alle vogelaars met een minimale basiskennis van 40 vogelsoorten (op zicht en geluid) kunnen een BMP-A (Alle soorten) project starten. Het is leuk om een interessant gebied vlak bij huis jaarlijks te onderzoeken op alle broedvogelsoorten. Hoe dat moet is te lezen in de Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek bij www.sovon.nl, uiteraard met toestemming van de grondeigenaar om het gebied te mogen inventariseren.

Gebied

Dicht bij huis op 5 minuten fietsafstand ligt mijn BMP-plot Oelemars-Zandbergen. In het voorjaar van 2006, 2007, 2008, 2011, 2015, 2016 en 2017 heb ik er een broedvogelonderzoek (BMP-A = Broedvogel Monitoring Project Alle vogels) uitgevoerd in een gebied van 135,3 ha rondom de Oelemars-Zandbergen in de gemeente Losser. Het gebied is goed toegankelijk via een netwerk van kleine paadjes in de Zandbergen en is zeer overzichtelijk in het agrarische deel op de Oelemars. Als vergunninghouder kan ik ook binnen het terrein van de zandafgraving mijn onderzoek uitvoeren. Aangezien het gebied tegen de Duitse grens aan ligt, zijn er in het donker nogal wat ongewenste activiteiten, zodat ik het nachtelijk onderzoek naar uilen en rallen tot een minimum heb beperkt.

Aan de noordkant van de Ravenhorsterweg bevindt zich het gebied van de Zandbergen, een ijstijdrelict met stuifzanden die als oeverwallen langs de Dinkel gesitueerd zijn. Dit stuifzandgebied is grotendeels bedekt met gemengd bos met Eik, Grove den en Jeneverbes met een schrale onderbegroeiing. Het gebied is een uitloopgebied voor de bewoners van Losser en het wordt veel belopen door trimmers, hondenuitlaters en ruiters. Ook is hier een clubhuis voor een scoutingvereniging, een trimbaan en een uitzichttoren. In het hart van de Zandbergen is een afgesneden meander van de Dinkel, die nog wel gedeeltelijk in verbinding staat met de hoofdstroom. Deze meander omsluit een drassig weiland en heeft zeer steile oevers.

Ten zuiden van de Ravenhorsterweg ligt zandafgraving de Oelemars. De oevers zijn beplant met dicht struweel en Eiken. Op de rand van water en land bevinden zich riet- en lisdoddencomplexen. Er is een betonnen oeverwaluwand in de zuidoosthoek van de zandafgraving.

Zuidelijk en westelijk van de afgraving ligt een zeer open gebied met maïs- en grasland. In 2014/2015 zijn in het kader van landinrichting Losser-Zuid diverse percelen herverkaveld, waarbij veel afrasteringen, een sleedoornbosje, ruige perceel scheidingen, bomen en een houtwal zijn verdwenen. Ook is het aandeel maïs toegenomen. De eilandjes voor de observatiehut zijn opnieuw aangelegd. Dit jaar is er volop gewerkt in de zandafgraving en is de zandzuiger weer dagelijks aan het werk om de grote zanddepots te vullen. Er is een derde depot aangelegd om nog meer zandtransporten naar de N18 tussen Enschede en Eibergen mogelijk te maken.

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 135,3 ha. Daarvan bestaat ongeveer 32 ha uit bos, 22 ha uit open water, 79 ha uit akkers en grasland en 2,3 ha divers (bebouwing, tuinen, wegen, sloten, zanddepot). Op de kaart is het onderzoeksgebied omkaderd.

Methode

Het onderzoek is in 2017 uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering, zoals omschreven in de Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek (*van Dijk en Boele, 2016*). Dit is een landelijk gestandaardiseerd onderzoek. Hierbij wordt niet naar nesten gezocht, maar worden de territoria op basis van het aantal waarnemingen, de tijd van het jaar en zang en gedrag van de vogels, in kaart gebracht. De veldkaarten worden omgezet in soortkaarten en met behulp van de handleiding worden geldige waarnemingen omgezet in territoria, waarbij de mate van broedzekerheid in 16 klassen wordt aangeduid. Er zijn 7 volledige rondes gelopen met steeds een verschillend startpunt, bestaande uit 1 avondbezoek, 4 vroege ochtendbezoeken waarbij bij zonsopgang werd begonnen en 2 ochtendbezoeken. Ook dit jaar is de invoer van de gegevens via Autoclustering gedaan, waarbij het handmatige bepalen van de territoria is vervangen door een speciaal computerprogramma van Sovon. Ook is veel gebruik gemaakt van aanvullende waarnemingen buiten de reguliere tellingen o.a. tijdens het trek tellen op Telpost Oelemars en bezoeken aan de observatiehut.

De gegevens zijn aan Sovon (Vogelonderzoek Nederland) overgedragen en zijn opgenomen in het landelijke bestand.

Resultaten

Nadat de balans was opgemaakt konden 80 broedvogelsoorten op de lijst worden bijgeschreven. Van deze 80 soorten staan er 14 op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (*uitgave 2004*). Zowel het totale aantal soorten als het aantal soorten van de Rode Lijst is opmerkelijk hoog, zeker als het gerelateerd wordt aan de oppervlakte van 135 ha. Menig Twents natuureservaat haalt deze aantallen niet, maar de veelheid aan verschillende biotooptypen vormt de verklaring hiervoor.

In de volgende tabel staan alle soorten met het aantal territoria vermeld met daarbij ter vergelijking het aantal territoria in alle onderzoeksjaren.

Soort	2006	2007	2008	2011	2015	2016	2017
Dodaars	0	0	0	0	1	0	0
Fuut	3	2	5	6	3	5	4
Geoorde Fuut	0	0	0	0	1	0	0
Knobbelzwaan	0	0	0	1	1	1	1
Kolgans	0	0	0	0	1	1	0
Grauwe Gans	0	0	1	2	2	5	4
Soepgans	0	0	0	3	3	3	3
Grote Canadese Gans	0	0	0	0	1	2	1
Brandgans	3	2	2	4	7	2	3
Kol-xBrandgans	0	1	0	0	0	0	0
Nijlgans	2	1	2	1	3	3	3
Krakeend	1	1	1	0	1	1	1
Wilde Eend	10	13	6	5	9	6	5
Soepeend	1	2	1	3	1	0	0
Slobeend*	0	0	1	0	4	1	1
Kuifeend	1	3	2	1	2	2	1
Wespendief	0	1	1	1	1	1	1
Sperwer	1	1	1	1	1	1	1
Buizerd	1	1	1	1	2	2	2
Torenvalk	0	1	3	1	0	1	0
Boomvalk*	0	1	1	0	0	0	1
Fazant	3	4	2	3	1	3	1
Patrijs*	2	3	2	1	0	1	1
Kwartel	0	0	0	0	1	2	0
Waterhoen	3	1	2	0	0	1	2
Meerkoet	4	6	6	3	8	6	4
Waterral	0	0	0	0	0	0	1
Scholekster	1	1	1	1	1	1	1
Kleine Plevier	2	1	2	2	2	2	2
Kievit	10	9	10	13	8	8	5
Houtsnip	1	0	0	0	0	0	0
Wulp	1	1	1	2	1	1	1
Tureluur*	1	0	0	0	1	0	0
Holenduif	2	4	3	2	3	1	3
Houtduif	25	33	25	28	22	32	23
Turkse Tortel	1	0	0	0	0	0	0
Koekoek*	1	1	1	1	1	1	1
Bosuil	0	2	2	1	0	1	1
Ransuil*	1	1	1	0	0	0	0
Steenuil*	1	1	1	1	2	2	1
IJsvogel	1	1	2	1	1	1	1
Groene Specht*	2	2	2	1	2	2	2
Zwarte Specht	1	1	2	1	1	1	1
Kleine Bonte Specht	1	3	1	1	2	1	4
Middelste Bonte Specht	0	0	0	0	1	1	0
Grote Bonte Specht	6	6	6	7	12	6	11
Boomleeuwerik	0	0	0	0	1	0	0
Veldleeuwerik*	3	1	3	1	1	1	1
Boerenwaluw*	4	4	1	3	4	3	4
Huiswaluw*	1	2	6	9	1	0	0
Oeverwaluw	117	70	156	144	134	217	122
Boompieper	2	2	1	0	0	0	1
Witte Kwikstaart	5	6	7	6	5	4	5

Soort	2006	2007	2008	2011	2015	2016	2017
Gele Kwikstaart*	1	2	1	4	4	8	8
Grote Gele Kwikstaart.	0	0	1	0	0	0	1
Winterkoning	20	29	24	9	29	29	25
Heggenmus	9	10	10	6	10	8	10
Roodborst	34	35	36	21	30	41	27
Nachtegaal	0	0	0	0	0	1	0
Zwarte Roodstaart	2	1	0	1	1	0	0
Gekraagde Roodst.	4	6	5	4	9	7	8
Roodborsttapuit	0	0	1	1	4	1	0
Merel	23	26	35	22	30	27	27
Zanglijster	7	4	6	7	9	7	8
Grote Lijster	2	3	2	2	8	2	5
Kleine Karekiet	4	7	10	7	9	9	6
Spotvogel*	0	0	1	0	1	0	0
Bosrietzanger	1	6	1	4	2	2	1
Braamsluiper	1	0	0	0	1	2	0
Grasmus	8	9	13	12	15	10	7
Fluiter	0	0	0	1	0	0	1
Tuinfluiter	8	9	4	8	10	8	5
Zwartkop	32	22	23	40	39	34	35
Tijftjaf	18	20	26	42	23	28	27
Fitis	23	21	20	28	29	33	23
Goudhaan	3	6	3	2	1	2	1
Vuurgoudhaan	1	0	0	0	0	0	3
Bonte Vliegenvanger	4	4	9	9	8	6	7
Grauwe Vliegenvanger*	0	3	4	1	3	2	5
Staatmees	4	4	2	3	5	3	2
Glanskop	5	7	5	5	7	7	5
Matkop*	4	3	4	2	1	2	1
Kuifmees	8	8	7	5	6	4	5
Zwarte Mees	4	4	3	1	1	1	1
Pimpelmees	18	19	16	12	14	10	13
Koolmees	30	36	30	27	25	24	27
Boomklever	11	8	6	8	10	6	7
Boomkruiper	10	11	8	8	14	14	13
Wielewaal*	1	0	0	1	1	0	2
Gaai	6	3	4	7	5	1	4
Ekster	1	3	1	1	0	1	0
Kauw	1	2	1	1	3	2	1
Zwarte Kraai	2	6	2	3	3	2	1
Spreeuw	3	4	1	1	4	3	0
Huismus*	1	2	1	4	7	5	4
Ringmus*	7	6	4	2	0	0	0
Vink	33	32	35	42	52	36	43
Groenling	2	2	0	1	3	3	0
Putter	0	0	0	2	2	2	1
Kneu*	2	1	2	1	1	1	1
Goudvink	2	2	2	1	2	3	1
Appelvink	2	0	0	1	2	4	2
Geelgors	7	8	7	10	6	7	6
Rietgors	1	2	0	1	2	2	0
Aantal territoria	595	592	650	643	711	746	611
Aantal soorten	80	79	80	81	87	84	80

Overzicht broedvogels BMP-plot Oelemars-Zandbergen
De Rode lijstsoorten staan in de tabel met een * aangegeven.

Het aantal territoria bedroeg 611. Landelijk schaarse broedvogelsoorten (Z-soorten) zijn Grote Canadese Gans, Brandgans, Kleine Plevier, Wespendif, Boomvalk, Steenuil, Grote Gele Kwikstaart, Zwarte Specht en IJsvogel. Minder algemene soorten waren Sperwer, Buizerd, Patrijs, Waterral, Wulp, Groene Specht, Kleine Bonte Specht, Oeverzwaluw, Wielewaal, Appelvink en Geelgors. Nieuwkomer in het gebied was de Waterral. Vergeleken met voorgaande jaren zijn er ook enkele soorten als broedvogel verdwenen: Dodaars, Geoorde Fuut, Kolgans, Soepeend, Tureluur, Kwartel, Boomleeuwrik, Huiszwaluw, Zwarte Roodstaart, Roodborsttapuit, Spotvogel, Braamsluiper, Spreeuw, Groenling, Ekster en Rietgors. Terug van weggeweest waren: Boomvalk, Boompieper, Grote Gele Kwikstaart, Fluit, Vuurgoudhaan en Wielewaal.

Watervogels

De paartjes Brandganzen en Grote Canadese Gans hebben zich tot ver in het broedseizoen in het gebied opgehouden, maar zijn dit jaar niet tot broeden gekomen. De Grauwe Gans was met vier paar in het gebied vertegenwoordigd en alle paren hebben succesvol gebroed. De drie paren Soepganzen hadden dit jaar geen jongen, want hun nesten waren verstoord. Het paartje Knobbelzwanen had wel een nest, maar een van de zwanen ging dood en dus stopte de voortzetting. De Slobeend heeft niet gebroed, maar was tot ver binnen de datumgrenzen in het gebied aanwezig. De IJsvogel broedt al jaren in de Zandbergen/Oelemars en komt vaak visjes halen voor de observatiehut op de Oelemars.

Roofvogels en uilen

Een paartje Wespendif vertoonde zich enkele keren boven en ook in de Zandbergen, waarbij ook vlinderbalts is waargenomen en voedseltransport plaats vond. Boomvalk, Sperwer en Buizerd konden ook op de broedvogellijst worden bijgeschreven. De Bosuil zat dit jaar weer in het onderzoeksgebied. De Ransuil lijkt definitief verdwenen te zijn. De Steenuil onder de golfplaten van een schuurdak kon dit jaar niet worden getraceerd. Maar de Steenuil die in een holle knotwilg bij een andere boerderij aanwezig was, liet zich veelvuldig horen.

Steltlopers

De Kleine Plevier broedt jaarlijks op de Oelemars. Hier is perfect biotoop in de vorm van mineraal zand ruimschoots voorhanden. Van deze soort broeden in Twente hooguit 20 paren. De Kleine Plevier die voor de hut op het grind een nest inrichtte, kwam niet tot broeden. Het paar Kleine Plevieren dat het zanddepot als broedplaats uitkoos, heeft wel succesvol gebroed met als resultaat één jong. De Kieviten op het cultuurland hebben geen van allen jongen voortgebracht. De nesten zijn alle gesneuveld tijdens de mestinjectie. Alleen het paartje voor de hut had een jong dat het even later ook niet overleefd heeft.

Bebouwing

Bij een van de boerderijen zaten in de schuren vier nesten van de Boerenzwaluw. Inmiddels zijn alle Ringmussen uit het onderzoeksgebied verdwenen, maar de open plekken zijn opgevuld door Huismussen.

Kolonievogels

De Huiszwaluw is inmiddels als kolonievogel verdwenen uit het gebied. De talrijkste broedvogel was de Oeverzwaluw met 122 bewoonde nesten, alle in de betonnen wand, want door de vele werkzaamheden in de zanddepots is dit jaar voor het eerst niet gebroed in de depots. Jaarlijks is dit de grootste kolonie van de Oeverzwaluw in Twente.

Bosvogels

Bijzonder was vorig jaar de vestiging van een Middelste Bonte Specht in marginaal biotoop in een klein stukje loofhout in het grote naaldbos van de Zandbergen. Deze specht was dit jaar niet meer aanwezig. Wel kon direct na het verstrijken van de datumgrens hier een roepende Mibo worden gehoord. Bij de bosvogels waren verder geen opmerkelijke verschillen in aantallen, uitgezonderd de flinke toename van Kleine Bonte Specht, Vuurgoudhaan en Grauwe Vliegenvanger.

Cultuurland

Opmerkelijk in 2015 was de spectaculaire groei van de Roodborsttapuit in cultuurland met allemaal succesvolle broedgevallen. Deze soort is dit jaar echter totaal verdwenen. Door het verdwijnen van ruige perceel scheidingen door de landinrichting en het starten van een extra zanddepot, is deze soort nu helemaal verdwenen. De Grasmus liet daardoor ook een daling zien. Opmerkelijk is de

aanwezigheid van acht paartjes Gele Kwikstaart. De Veldleeuwerik blijft het nog steeds volhouden, evenals de Patrijs.

Baltsend paartje Gele Kwikstaart op de Oelemars

Mijn dank gaat uit naar de firma Texploza voor de vergunning tot betreding van de zandafgraving en naar de familie Ter Linde voor betreding van hun erf voor het tellen van de zwaluwnesten.

Ben Hulsebos

SNL-inventarisatie 2017 Dinkeldal

In het voorjaar van 2017 is door enkele leden van de Vogelwerkgroep Losser (Rudi Lanjouw, Ben Hulsebos en Niels Leerling, aangevuld met Niels Kokkeler en Angelique Lamme) een SNL-inventarisatie uitgevoerd voor SBB in de directe omgeving van het Dinkeldal van de gemeente Losser. SNL staat voor Subsidiestelsel Natuur en Landschap, waarbij de terreinen regelmatig geïnventariseerd moeten worden om te zien of er voldoende doelsoorten aanwezig zijn om voor subsidie vanuit het ministerie in aanmerking te komen.

Noordelijk deel van Beuningen tot aan Aarnink

Het onderzochte gebied ligt verbrokkeld langs de Dinkel. In het noordelijke deel van het gebied is het hoofdzakelijk de Dinkel met enkele kleine loofbosjes eigendom van SBB. Deze bosjes zijn alleen geteld om de Z-soorten (IJsvogel, Grote Gele Kwikstaart en Middelste Bonte Specht). Het gedeelte rondom de Groene Staart bestaat voornamelijk uit naaldbos, graslanden (met koeien), jong loofbos met berken, houtwallen en laag struweel langs de Dinkel. In het middengedeelte is het hoofdzakelijk grasland waar de Dinkel doorheen stroomt. Deze graslanden worden vooral in het vroege voorjaar bemest. Met langs de Dinkel naast de graslanden enkele bosjes met hoofdzakelijk loofbomen, maar ook lage vegetatie met braamstruweel, riet en andere struiken. Deze gedeeltes worden niet gemaaid. Hier ligt ook nog een aaneengesloten bos met hoofdzakelijke Grove Den en jonge onderbegroeiing van loofhout. Aan de noordzijde net buiten Losser ligt het laatste gedeelte dat is geteld. Dit gedeelte bestaat hoofdzakelijk uit loofbos en natuurlijke graslanden.

Zuidelijk deel van Aarnink tot aan de grens met Duitsland

Dit onderzochte gebied ligt verbrokkeld langs de Dinkel en bestaat voor het grootste deel uit grasland, met hier en daar een houtwal en een klein bosje. Het grasland is grotendeels in agrarisch gebruik met beweiding door koeien en paarden. Er werd hier en daar al begin mei gemaaid. Slechts enkele graslanden zijn extensief in gebruik en meestal ook met begrazing en maaien na 15 juni. Er is maar 1 klein stukje echt bos, gelegen in de Zandbergen.

Onderzoeksmethode (gebaseerd op de Handleiding voor Broedvogels, Sovon 2017)

Het gehele gebied is 5 keer bezocht in de ochtend, verdeeld over de maanden maart t/m juni. Aangezien het allemaal open gebied betrof, zijn de inventarisaties niet bij zonsopgang uitgevoerd, maar in de ochtend. Het onderzoek is uitgevoerd volgens BMP-B (Broedvogel Monitoring Bijzondere soorten), aangevuld met een aantal facultatieve soorten. Ook zijn losse waarnemingen toegevoegd. De weilanden met begrazing zijn minder goed onderzocht en is er op afstand geluisterd naar zingende vogels.

In de volgende tabel zijn de soorten met hun aantal geldige territoria weergegeven in vergelijking met de inventarisatie in 1997 door Sovon (uitgevoerd door Willem van Manen):

Soort	Aantal terr. 2017	Aantal terr. 1997
Blauwe Reiger	4	n.g.
Ooievaar	0 (3)	0 (1)
Grauwe Gans	5	0
Nijlgans	1	0
Kuifeend	0	10
Havik	1	0
Sperwer	0	0
Buizerd	2	10
Boomvalk	1	1
Torenvalk	-	2
Patrijs	-	2
Waterhoen	-	5
Scholekster	0	4
Kievit	-	5
Houtsnip	12	0
Zomertortel	-	6
Koekoek	4	6
IJsvogel	3	0
Draaihals	1	0
Groene Specht	8	9
Zwarte Specht	4	1
Middelste Bonte Specht	6	0
Kleine Bonte Specht	6	6
Boomleeuwerik	1	0
Boompieper	14	10
Grote Gele Kwikstaart	11	7
Nachtegaal	1	1
Zwarte Roodstaart	1	n.g.
Gekraagde Roodstaart	16	21
Grote Lijster	14	n.g.
Braamsluiper	1	0
Bosrietzanger	12	50
Grasmus	25	17
Fluiter	-	5
Vuurgoudhaan	4	0
Grauwe Vliegenvanger	17	12
Bonte Vliegenvanger	12	n.g.
Glanskop	15	7
Matkop	6	n.g.
Zwarte Mees	3	n.g.
Boomklever	26	17
Wielewaal	5	1
Ringmus	2	n.g.
Groenling	4	n.g.
Putter	6	0
Kneu	-	6
Kruisbek	1	0
Goudvink	13	n.g.
Appelvink	25	9
Geelgors	2	11

Aantal territoria Dinkeldal in 1997 en 2017

Tijdens de inventarisaties zijn ook geldige waarnemingen verzameld van enkele soorten broedvogels, waarbij een tweede waarneming na minimaal 10 dagen is vereist. Helaas kon deze tweede waarneming niet worden binnengehaald. Het gaat om: Aalscholver, Knobbelzwaan, Krakeend, Wintertaling, Slobeend, Zomertaling, Sperwer en Scholekster. Vanwege het droogvallen van De Welp verdwenen hier de watervogels.

In de buurt van de SBB-terreinen broeden Ooievaars, onder andere bij Wewwelstad, Hof Aarnink en bij de Schoklandweg. Deze Ooievaars maken regelmatig van de SBB-terreinen gebruik om te foerageren. Ook zijn regelmatig foeragerende Blauwe Reigers waargenomen. In de omgeving van De Poppe zijn vier nesten van de Blauwe Reiger vastgesteld. Langs de Dinkel in de omgeving van de Poppe verbleef een juveniel Aalscholver en tijdens één van de tellingen werd daar ook een Zwarte Ooievaar foeragerend waargenomen (zie foto van Angelique Lamme). Opmerkelijk is dat bij de laatste inventarisatieronde op 19 juni er op drie locaties roepende en baltende Middelste Bonte Spechten zijn gehoord en gezien op plaatsen waar ze niet eerder zijn waargenomen. Een zat er bij de Dinkelbrug bij Hof Aarnink, een achter de volkstuintjes aan de Wilgenkamp en een bij de Zoekerbrug. Volgens de Sovon-handleiding Broedvogels 2016 zouden dit geldige territoria zijn geweest, maar in de nieuwe handleiding van 2017 is de datumgrens vervroegd van 20 juni naar 10 juni. Dus vallen ze er net buiten.

In 1997 heeft Willem van Manen van Sovon uitgebreid onderzoek gedaan naar de broedvogels in Dinkelland (rapportnummer 97/10), waar de door ons geïnventariseerde gebieden onderdeel van uit maken. In 20 jaar is er veel veranderd in broedbiotoop van vele vogelsoorten. Zo verdwenen niet alleen vele weidevogelsoorten als Kievit, Patrijs, Scholekster, Torenvalk en Zomertortel uit het landschap, maar ook verschillende watervogels als Kuifeend en Waterhoen. Daarnaast gingen bij sommige vogelsoorten de aantallen fors omlaag, zoals van de Buizerd (van 10 territoria in 1997 naar 2 territoria in 2017), de Bosrietzanger (van 50 naar 12 territoria), de Geelgors (van 11 naar 2 territoria) en de Koekoek van 6 naar 4 territoria. Voor de Fluitter geldt dat er grote fluctuaties kunnen zijn tussen de jaren, maar de algemene trend is dat deze soort in Twente afneemt.

Sommige soorten zijn door Willem van Manen niet geteld in 1997, maar wel in 2017. Opmerkelijk zijn de mooie aantallen Grote Lijster, Bonte Vliegenvanger en Goudvink. Opvallend zijn wel de lage aantallen van de Zwarte Mees (3 territoria), ondanks de grote hoeveelheid naaldbos in het gebied. Grauwe Gans en Middelste Bonte Specht zijn nieuw ten opzichte van 1997 en zijn in de afgelopen jaren toegenomen in Twente. Leuk is het territorium van de Draaihals, een zeldzame broedvogel in Twente en in Nederland.

Daarnaast zijn er enkele broedvogels, die een stijging laten zien ten opzichte van 1997. Het gaat dan vooral om bosvogels, zoals de Boomklever (van 17 naar 25 territoria), de Glanskop (van 7 naar 15 territoria), de Appelvink (van 9 naar 25 territoria) en de Houtsnip (van 0 naar 12 territoria). Ook de beekvogel Grote Gele Kwikstaart liet een stijging zien van 7 naar 11 territoria en de Grasmus (van 17 naar 25 territoria). De Wielewaal ging opvallend genoeg van 1 territoria naar 5 territoria, terwijl het met deze broedvogel minder goed gaat.

Mijn dank gaat uit naar SBB voor de vergunning tot betreding van de natuurgebieden en naar enkele bewoners voor het betreden van hun terrein. Het was een prachtig gebied met mooie soorten en aantallen. Mijn dank gaat ook uit naar mijn medetellers Ben Hulsebos en Rudi Lanjouw, en natuurlijk Niels Kokkeler en Angelique Lamme

Niels Leerling, coördinator BMP

Midwintertelling watervogels 2017

Telling

Deze telling gebeurt in het kader van de jaarlijkse Sovon-midwintertelling van watervogels, die in het gehele land in het weekeinde in het midden van januari wordt gehouden. De bedoeling van de tellingen is het volgen van de aantalsontwikkelingen en de populatiegrootte van watervogels in Nederland.

Weer

De tellingen vonden dit jaar plaats op zaterdagmorgen 14 januari 2017. De weersomstandigheden waren ongunstig met een stevige wind 4 Bft uit het noordwesten, een temperatuur van 1 tot 2 graden en onderweg een sneeuwbus van ongeveer een kwartier lang. De verwachte gladheid bleef gelukkig uit, zodat er veilig gefietst kon worden. De waterstand was zodanig hoog, dat een fietstocht via het Laga-pad langs het Dinkeltraject niet mogelijk was. Daarom is er vanaf de bruggen geteld en kon er af en toe een doorsteek naar het water worden gemaakt. Er was weinig ijsbedekking, maar wel een dik pak sneeuw. In de voorafgaande winterperiode was er nog geen vorst van betekenis geweest en de vorstgrens lag nog ten noorden en oosten van Losser.

Gebieden

VWG Losser telt de volgende gebieden:

- Dinkel: Rijksgrens-Bossinkbrug (in totaal 6 km)
- Oelemars
- Omleidingskanaal: Verdeelwerk-Stroothuizerbrug 3,3 km
- Punthuizen, Puntbeek, Bewwerskamp

Het Laga-pad staat helaas onder water

Dan maar vanaf de bruggen tellen

Resultaten

De resultaten van de tellingen staan in onderstaande tabel. Het betreft uitsluitend ter plaatse aanwezige vogels op of bij het water. Invallende en afvliegende vogels zijn ook meegeteld. Ondanks de afwezigheid van kou in het noordoosten werden er toch behoorlijk wat vogels en vogelsoorten genoteerd, weliswaar wat minder dan vorig jaar. In totaal werden er dit jaar 1943 watervogels geteld, verdeeld over 28 soorten.

Het traject langs de Dinkel leverde dit jaar verhoudingsgewijs weinig watervogels op, omdat het fietspad langs de Dinkel onder water stond en er flinke gedeelten niet geteld konden worden. Maar gelukkig toch nog Wintertalingen en een Grote Gele Kwikstaart. De Oelemars aan het einde van de telling zorgde zoals gewoonlijk weer voor de aantallen. Opvallend is de afname van de Wilde Eend en de toename van de Krakeend. Dit gebeurt ook op landelijk niveau. De tellers langs het Omleidingskanaal hadden Dodaarzen en Grote Zilverreigers als leuke soorten op de tellijst staan met daarbij ook nog 3 nieuwe soorten nl. Toendrarietgans, Witgat en Smient.

Teneinde vergelijking met voorgaande jaren mogelijk te maken, zijn de resultaten van de gebieden die in meerdere jaren geteld zijn, weergegeven. De Dinkel is vanaf 1997 geteld met in de eerste jaren ook het traject Bossinkbrug-De Poppe. Het Omleidingskanaal, Bewwerskamp en de Puntbeek zijn geteld vanaf 2006. In de tabel zijn de tellingen vanaf 2006 vermeld.

Dinkel

Soort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dodaars	1	1	1	3	1	4	4	2	1	1	1	
Aalscholver		1		5	1		1	1	2		3	
Blauwe Reiger	6	5	13	5	6	2	5	1	5	11	3	2
Gr. Zilverreiger						1						
Ooievaar		1	1	1	2			1	1	2	2	2
Knobbelzwaan					2	2		2	8	3		
Nijlgans	2	3		1		3	2		25	49	2	2
Mandarijneend					1							
Smient			1	2		2						
Krakeend				8	5	2						
Wintertaling	6	2		8	7	19				1	26	10
Soepeend				1	2	1						
Wilde Eend	187	40	55	259	310	167	4			37	32	29
Kuifeend			2									
Tafeleend						2						
Meerkoet	19		12	20	9	49	5		2	1	1	
Waterhoen	25	4	19	13	3	9	8	3	9	6	15	4
Kievit						1				40		
Watersnip	1					1						
Kokmeeuw	15	618	440	63	225	352	31	350	228	700	597	420
Stormmeeuw					10	1					1	
IJsvogel	1									1		
Gr. Gele Kwik		1						1	1			1
Totaal	263	676	544	388	584	618	60	361	282	852	683	470

Oelemars

Soort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dodaars								1				
Fuut		3	7		2		3	7	18	9	8	2
Aalscholver		7	3		1	9	9	7	7	21	10	3
Blauwe Reiger	1			2				1	1	1		
Knobbelzwaan	2							6	2			
Grauwe Gans		2		6	231		112	315	123	65	2	239
Kolggans							6	20	197	152	67	215
Toendrarietg.					2							
Brandgans		2					6	3	6	4		20
Gr. Can. gans											2	
Soepgans	5		6	5	9	7	8	10	6	5	6	28
Nijlgans			18		39		22	27	16	30		4
Smient	6	18	9			9	5	18	8	3	5	
Krakeend	20	10	25	6	8	10	25	27	24	21	20	35
Wintertaling	4	4	4		38						2	
Soepeend			3	3	1		2	1		3	2	
Wilde Eend	753	608	1.037	256	1.002	220	592	888	833	942	997	448
Pijlstaart	1							1				
Slobeend											2	
Kuifeend		10			3	15	1	3	10	8	15	
Tafeleend	2	2				5	1			7		
Grote Zaagbek						3						
Bahamapijlst.			1									
Meerkoet	26	5	29		108		14	26	14	24	29	3
Waterhoen	1		1					3				
Kievit	1		82			47	150	11	110	79		32
Oeverloper										1		
Watersnip									6	4	11	1
Kokmeeuw	54	12		21	68		132	2	196	38		20
Stormmeeuw					11							
IJsvogel						1		1			1	
Totaal	876	683	1.225	299	1.523	326	1.088	1.378	1.577	1.417	1.179	1.050

Omleidingskanaal-Puntbeek-Bewwerskamp

Soort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dodaars	1	4	2		1			2	2	3	6	6
Fuut		7					1	1				
Aalscholver	1	13	20	3	3	5	5	4	14	22	12	7
Blauwe Reiger	2	7	6	3	3	1	7	3	3	8	6	3
Gr. Zilverreiger			1	1	3	1	5	4	4	7	3	3
Knobbelzwaan			1					2				4
Grauwe Gans		6	2	8	9	4	15	2	20	45	119	126
Soepgans									1	1		
Toendrarietgans												21
Nijlgans	2	5	2	2		3	10	4	5	7	1	
Krakeend											3	2
Soepeend			6	4								
Wintertaling											1	
Wilde Eend	50	28	90	60	71	58	50	55	70	24	54	122
Smient												14
Pijlstaart											1	
Kuifeend	3	32	74		7	25	29	47	37	34	25	28
Grote Zaagbek		2	8			4	1	1	5	4	2	
Meerkoet	24	31	129	97	18	19	48	125	49	57	64	6
Waterhoen	1	1	6				2	1		3	1	3
Kievit		180										70
Witgat												2
Kokmeeuw					3	3	40	1			55	5
Stormmeeuw					2							
IJsvogel	2						1		1			
Gr.G.Kwikstaart							1					1
Totaal	86	316	347	178	120	116	216	252	211	215	353	423

De tellers in 2017 waren: Martin Bonte, Bennie Egberink, Herman Kamphuis, Ben Hulsebos, Leo Hassing, Wolfgang Waanders, Wynand Koekkoek en Ben Heerink.
De coördinatie was in handen van Sander Wansing. De gegevens zijn aan Sovon doorgegeven.

Ben Hulsebos

Klapekstertelling winter 2016-2017

De Klapekster is als broedvogel in Nederland uitgestorven, maar op de doortrek en als wintergast worden ze af en toe waargenomen. De overwinterende Klapeksters hebben winterterritoria van gemiddeld 50 ha, meestal in heide- en hoogveengebieden. Ze zitten graag boven in struiken en bomen op zoek naar voornamelijk muizen, maar ook wel naar vogels, amfibieën, reptielen en insecten. Deze prooien worden op doornen of scherpe takjes gespietst of klem gezet in een vork van een tak. Hoewel de Klapekster tot de zangvogels behoort, gedraagt hij zich als een roofvogel. Het aantal overwinteraars in geheel Overijssel wordt geschat op 23-30 Klapeksters.

Waarneming.nl is in november 2007 een landelijke klapekstertelling gestart om de verblijfplaatsen en de overwinterende aantallen goed in beeld te krijgen. Daartoe werden vogelaars en vogelwerkgroepen opgeroepen om potentiële overwinteringsplaatsen van Klapeksters tijdens twee telweekenden in hun omgeving te bezoeken om Klapeksters op te sporen. Onze vogelwerkgroep heeft daar ook sinds 2007 medewerking aan verleend. Tegenwoordig wordt deze telling in een samenwerking tussen waarneming.nl en Sovon georganiseerd. De potentiële klapekstergebieden die in Losser worden onderzocht zijn: Oelemars, Punthuizen, Beuninger Achterveld, Strengveldweg, Zwartkampsweg en Stroothuizen. Het merendeel van de gebieden wordt beheerd door SBB.

Op 17 december 2016 op de eerste telling van dit seizoen werd er in het kader van deze klapekstertellingen helaas geen enkele Klapekster binnen de gemeente Losser waargenomen. Het vermoeden dat er dit jaar een nul-telling aan stond te komen werd dus bewaarheid. Er gaan berichten dat de Klapeksters minder op trek gaan en meer in hun eigen broedgebieden blijven overwinteren. De telomstandigheden waren gunstig met een temperatuur van 3 graden, iets nevelig, weinig wind (2 Bft), droog en bewolkt. Een tijd daarvoor was er op 17 en 22 oktober nog een Klapekster in Punthuizen waargenomen, maar vermoedelijk betrof het een doortrekker. Deze eerste telling is door 12 tellers uitgevoerd.

De tweede telling vond plaats op 18 februari onder goede weersomstandigheden. Helaas werden ook nu geen Klapeksters waargenomen. Deze telling werd door 7 leden uitgevoerd.

Tussen de beide tellingen in werd op 26 januari een Klapekster naast de observatiehut op de Oelemars waargenomen. In onderstaande tabel is per jaar het aantal overwinterende Klapeksters vermeld in de onderzochte gebieden in de gemeente Losser, dus ook Klapeksters die buiten de tellingen zijn gezien.

Klapkester Oelemars 26 januari 2017 (foto: Rinus Baaijens)

2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
3	4	2	2	3	1	2	2	2	1

Aantal Klapkesters per winter in de onderzoeksgebieden in Losser

Alle klapkestertellers worden voor hun telwerk bedankt door de organisatoren van de Klapkestertelling: Waarneming.nl en Sovon.

Ben Hulsebos

Oelemars in 2017

Werkzaamheden

Dit jaar zijn op de Oelemars de volgende activiteiten door VWG Losser uitgevoerd:

- Voor- en najaarstrekellingen op Telpost Oelemars
- Afwerken oeverwaluwand met zand en terugdringen van de wilgenopslag
- Opschonen van de eilandjes voor de observatiehut
- Vlinder- en libelleninventarisaties

De zandvoorraad voor het opvullen van de gebruikte nestgangen van de Oeverwaluwen was dit jaar opgebraakt. Maar gelukkig schonk de firma Texploza ons een flinke voorraad nieuw zand, genoeg voor de komende jaren. Het transport werd zonder kosten door Hein Gröniger met zijn tractor en aanhangwagen uitgevoerd. Waarvoor onze hartelijke dank.

Soortenaantal

Vanaf 1983 tot nu toe zijn er 252 vogelsoorten geregistreerd, waarbij ook broedvogels van exotische herkomst als o.a. Fazant, Nijlgans en Mandarijneend worden meegeteld. Nieuw in 2017 waren 2 Breedbekstrandlopers en 2 Grote Kruisbekken en een mogelijke Steppearend (beschrijving en foto's ingediend bij de CDNA en nog niet meegeteld voor het totaal aantal). Opvallend was ook dit jaar weer de toestroom van natuurfotografen die vanuit het hele land en vanuit Duitsland een bezoek aan de vogelkijkhut brachten. IJsvogels, Witgatjes, Oeverlopers en Watersnippen lieten zich vanuit de hut moeiteloos fotograferen.

Soortenlijst 2017

De lijst van vogelsoorten van dit jaar is in de tabel op pagina 59 weergegeven, waarbij ook het aantal waargenomen exemplaren van enkele bijzondere soorten is vermeld.

Dankwoord

Dank aan de firma Texploza en de gemeente Losser voor de toestemming om op hun terrein de werkzaamheden en de tellingen te mogen verrichten.

Ben Hulsebos

Jaarlijst Oelemars 2017 Aantal soorten: 178							
Roodkeelduiker		Blauwe Kiekendief	8	Kl. Mantelmeeuw	X	Beflijster	7
Parelduiker		Grauwe Kiekend.		Gr. Mantelmeeuw	1	Tuinfluit	X
Roodhalsfuut		Steppekiekendief	1	Dwergmeeuw		Zwartkop	X
Geoorde Fuut	8	Ruigpootbuizerd		Dwergstern		Braamsluiper	
Kuifduiker		Buizerd	X	Visdief	7	Grasmus	X
Dodaars	X	Wespendief	X	Noordse Stern		Rietzanger	
Fuut	X	Sperwer	X	Grote Stern		Waterrietzanger	
Aalscholver	X	Havik	X	Zwarte Stern	1	Sprinkhaanzanger	1
Roerdomp		Torenavalk	X	Reuzenstern		Kleine Karekiet	X
Koereiger		Roodpootvalk	4	Stadsduif	X	Bosrietzanger	1
Kleine Zilverreiger		Boomvalk	X	Holenduif	X	Spotvogel	
Grote Zilverreiger	X	Slechtvalk	21	Houtduif	X	Fitis	X
Blauwe Reiger	X	Smelleken	17	Turkse Tortel	X	Tijftjaf	X
Purperreiger		Patrijs	2	Zomertortel		Fluiter	
Kwak	1	Kwartel		Koekoek	X	Goudhaan	X
Ooievaar	X	Fazant	X	Kuifkoekoek		Vuurgoudhaan	X
Zwarte Ooievaar	2	Waterral	X	Bosuil		Baardman	2
Flamingo		Porseleinhoen		Ransuil		Gr. Vliegenvanger	X
Lepelaar		Waterhoen	X	Velduil		Bonte Vliegenv.	X
Heilige Ibis		Meerkoet	X	Kerkuil		Koolmees	X
Knobbelzwaan	X	Kraanvogel	2.655	Stenuil	1	Zwarte Mees	X
Wilde Zwaan	2	Scholekster	X	Gierzwaluw	X	Pimpelmees	X
Kleine Zwaan	110	Kluut	13	Bijeneter		Kuifmees	X
Zwarte Zwaan	1	Griel		Hop		Matkop	X
Sneeuwgans		Kleine Plevier	X	IJsvogel	X	Glanskop	X
Kolgans	X	Bontbekplevier	22	Zwarte Specht	X	Staatmees	X
Taigarietgans		Zilverplevier	1	Groene Specht	X	Buidelmees	
Toendrarietgans	X	Morinelplevier	1	Grote B. Specht	X	Bladkoning	
Kleine Rietgans		Goudplevier	107	Mid. Bonte Specht	3	Boomklever	X
Grauwe Gans	X	Kievit	X	Kleine B. Specht	X	Taigaboomkruiper	
Grote Can. Gans	X	Kanoet		Draaihals		Boomkruiper	X
Brandgans	X	Drieteenstrandloper		Veldleeuwerik	X	Grauwe Klauwier	
Rotgans		Steenloper		Boomleeuwerik	40	Ekster	1
Roodhalsgans		Bonte Strandloper	9	Strandleeuwerik		Klaster	X
Bergeend	10	Breedbekstrandloper	2	Oeverzwaluw	X	Gaai	X
Casarca	9	Krombekstrandloper		Boerenzwaluw	X	Kauw	X
Nijlgans	X	Temmincks Strandl.	1	Huiszwaluw	X	Roek	X
Indische Gans	1	Kleine Strandloper	1	Duinpieper	2	Bonte Kraai	
Mandarijneend	4	Bosruiter	6	Waterpieper	20	Zwarte Kraai	X
Wilde Eend	X	Witgat	40	Oeverpieper		Raaf	1
Krakeend	X	Oeverloper	X	Graspieper	X	Spreeuw	X
Pijlstaart	X	Tureluur	X	Boompieper	X	Wielewaal	1
Slobeend	X	Zwarte Ruit	1	Roodkeelpieper	3	Huismus	X
Smient	X	Groenpootruiter	34	Grote Pieper		Ringmus	X
Wintertaling	X	Grutto		Witte Kwikstaart	X	Vink	X
Zomertaling	7	Rosse Grutto		Gele Kwikstaart	X	Keep	X
Tafeleend	X	Wulp	X	Grote Gele Kwikst.	X	Kneu	X
Krooneend		Regenwulp	8	Winterkoning	X	Frater	
Witoogeend		Houtsnip		Pestvogel		Kleine Barmsijs	9
Topper		Poelsnip		Heggenmus	X	Grote Barmsijs	563
Kuifeend	X	Watersnip	X	Roodborst	X	Putter	X
Zwarte Zee-eend		Bokje		Nachtegaal		Groenling	X
Grote Zee-eend		Kemphaan	16	Blauwborst		Sijs	X
IJseend		Grauwe Franjepoot		Gekraagde Roodst.	X	Europese Kanarie	9
Brilduiker	9	Middelste Jager		Zwarte Roodstaart	X	Goudvink	X
Nonnetje	2	Kleine Jager		Tapuit	X	Appelvink	X
Grote Zaagbek	9	Kleinste Jager		Paapje	X	Kruisbek	X
Midd. Zaagbek		Kokmeeuw	X	Roodborsttapuit	6	Grote Kruisbek	2
Zeearend	6	Stormmeeuw	X	Zanglijster	X	Rietgors	X
Visarend	8	Zwartkopmeeuw	1	Koperwiek	X	Sneeuwgors	
Rode Wouw	29	Zilvermeeuw	X	Grote Lijster	X	IJsgors	
Zwarte Wouw	4	Geelpootmeeuw	6	Kramsvogel	X	Ortolaan	2
Bruine Kiekendief	33	Pontische Meeuw	15	Merel	X	Geelgors	X
				Ondersoorten		Witkopstaartmees	

Telpost Oelemars 2017

Voorjaarstrek

De resultaten

Dit jaar is er geteld van 2 januari t/m 7 juni. Er zijn 104 tellingen uitgevoerd, soms lang soms kort, afhankelijk van de weersgesteldheid en de temperatuur. Bij goede avondtrek is er af en toe een tweede telling op die dag uitgevoerd. Tijdens de tellingen hadden we dit jaar de volgende belemmerende weersfactoren: neerslag (11 tellingen), gedeeltelijk dichte mist (6 tellingen) en harde wind 4 Bft of meer (17 tellingen). De einddatum is sinds 2015 wat vroeger dan in voorgaande jaren vanwege het feit dat in de vernieuwde versie van www.trektellen.nl de voorjaarstrek niet meer op 30 juni wordt afgesloten, maar op 14 juni. Dit komt meer overeen met de werkelijkheid, want na midden juni is de trek al bijna geheel zuidwestwaarts gericht.

Op www.trektellen.nl zijn de resultaten eveneens te zien en kunnen er bewerkingen worden gemaakt. Zo kunnen er grafieken per soort worden getoond en verspreidingskaartjes van Nederland worden gemaakt om de doortrekpatronen over het land te zien.

De grootste groep Kluten tot nu toe

Nieuw in de voorjaarstelling waren een mogelijke Steppearend en een Steppekiekendief. In de tabel zijn de voorjaarstellingen van de laatste drie jaren te zien.

Soortnaam	2015	2016	2017	Soortnaam	2015	2016	2017
Roodkeelduiker	-	1	-	Zilvermeeuw	114	165	194
Aalscholver	526	576	735	Geelpootmeeuw	4	1	3
Grote Zilverreiger	18	34	13	Pontische Meeuw	-	-	3
Kleine Zilverreiger	-	1	-	Visdief	-	1	3
Blauwe Reiger	99	106	49	Zwarte Stern	6	7	1
Ooievaar	42	42	22	Holenduif	235	110	91
Zwarte Ooievaar	-	-	1	Houtduif	3.933	9.209	7.943
Lepelaar	1	-	-	Turkse Tortel	2	3	4
Knobbelzwaan	7	1	13	Koekoek	1	1	3
Wilde Zwaan	-	-	2	Gierzwaluw	507	811	421
Kleine Zwaan	8	-	109	Grote Bonte Specht	-	3	5
Toendrarietgans	522	1.850	2.018	Kleine Bonte Specht	1	-	1
Kolgans	2.580	18.595	8.732	Boomleeuwerik	1	4	8
Grauwe Gans	273	600	1.109	Veldleeuwerik	646	330	366
Anser gans spec.	1.836	1.925	2.778	Oeverzwaluw	19	31	23
Brandgans	33	37	40	Boerenzwaluw	667	375	594
Gr. Canadese Gans	2	44	35	Huiszwaluw	23	48	8
Nijlgans	33	51	72	Boompieper	3	4	3
Casarca	-	7	3	Graspieper	677	848	1.552
Bergeend	-	8	1	Waterpieper	1	-	3

Soortnaam	2015	2016	2017	Soortnaam	2015	2016	2017
Smient	2	60	40	Duinpieper	-	-	1
Krakeend	24	1	9	Gele Kwikstaart	76	65	82
Wintertaling	-	4	33	Noordse Kwikstaart	-	-	56
Wilde Eend	454	473	546	Grote Gele Kwikstaart	1	1	2
Pijlstaart	-	14	39	Witte Kwikstaart	130	151	128
Slobeend	12	11	4	Heggenmus	1	6	3
Tafeleend	-	1	-	Zwarte Roodstaart	4	-	3
Kuifeend	-	5	2	Paapje	2	6	-
Brilduiker	-	4	-	Tapuit	17	11	17
Grote Zaagbek	4	3	3	Beflijster	5	-	-
Wespendief	2	7	18	Merel	1	5	5
Zwarte Wouw	1	6	3	Kramsvogel	3.425	2.307	3.428
Rode Wouw	6	29	18	Zanglijster	30	25	21
Zeearend	-	-	1	Koperwiek	1.046	1.367	266
Steppearend	-	-	1	Grote Lijster	13	25	33
Bruine Kiekendief	7	18	14	Tijftjaf	1	4	3
Blauwe Kiekendief	-	1	3	Grauwe Vliegenvanger	-	1	-
Grauwe Kiekendief	-	1	-	Goudhaan	-	3	4
Steppekiekendief	-	-	1	Staartmees	19	30	10
Havik	1	-	-	Zwarte Mees	-	1	-
Sperwer	44	30	23	Pimpelmees	21	58	51
Buizerd	220	269	204	Koolmees	14	28	41
Visarend	4	9	4	Wielewaal	1	1	2
Torenvalk	16	26	12	Gaai	18	2	5
Smelleken	1	1	6	Ekster	10	1	3
Boomvalk	1	6	9	Kauw	789	419	514
Slechtvalk	3	6	7	Roek	75	59	66
Roodpootvalk	-	1	3	Zwarte Kraai	34	16	15
Kraanvogel	219	10.922	2.636	Raaf	4	1	2
Kluut	-	5	13	Spreeuw	1.271	4.295	2.147
Scholekster	4	11	10	Ringmus	7	-	2
Kleine Plevier	7	9	4	Vink	3.054	6.482	2.895
Bontbekplevier	2	-	2	Keep	1	6	1
Goudplevier	51	26	86	Groenling	67	80	35
Kievit	397	1.226	1.475	Putter	35	15	30
Kemphaan	21	5	10	Sijs	61	246	43
Watersnip	9	5	18	Kneu	210	275	78
Grutto	5	1	-	Barmsijs spec.	2	-	5
Regenwulp	7	1	2	Kleine Barmsijs	-	-	1
Wulp	14	31	27	Kruisbek	-	-	4
Zwarte Ruiter	3	-	-	Goudvink	-	-	2
Tureluur	8	3	9	Appelvink	2	1	10
Groenpootruiter	10	6	8	Ortolaan	1	-	-
Witgat	15	19	6	Geelgors	6	12	4
Bosruiter	-	1	1	Rietgors	24	14	9
Oeverloper	5	-	2				
Zwartkopmeeuw	2	-	-				
Dwergmeeuw	1	-	-				
Kokmeeuw	1.812	2.755	1.710	Totaal	26.851	67.914	44.114
Stormmeeuw	107	34	71	Soorten (incl. exoten)	107	112	114
Kleine Mantelmeeuw	49	6	33	Uurgemiddelde	102	233	169
Grote Mantelmeeuw	1	1	-	Teluren	264	291,5	260,5

Voorjaarstrek Telpost Oeemars 2015 t/m 2017

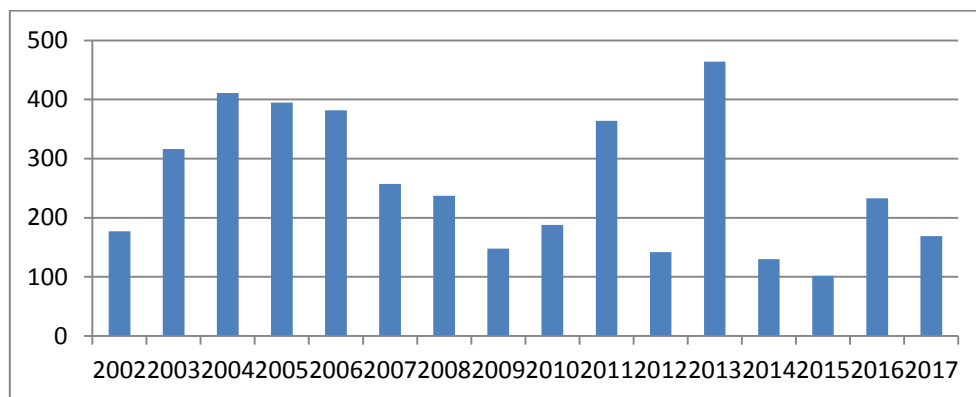
Nieuwe hoogste seizoen aantallen werden bereikt voor Kleine Zwaan, Pijlstaart, Kluut en Noordse Kwikstaart. Er was een nieuw dagrecord voor de Kleine Zwaan, toen zowel op 16 als 19 februari een groep van 37 overvloog. Ook de Kluut bereikte een nieuw dagrecord, toen op 17 maart een groep van

13 exemplaren als eenden midden op het water van de Oelemars invielen. Op 6 mei zorgden 56 Noordse kwikstaarten ook voor een nieuw dagrecord.

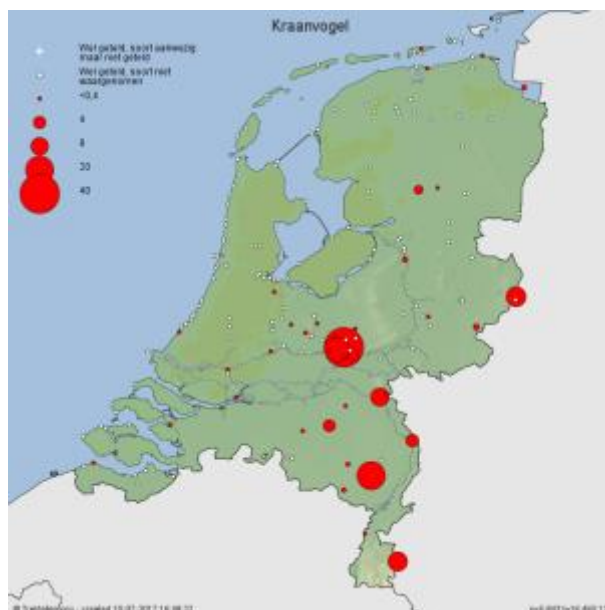
Deze mogelijke Stepperearend op 30 maart is ingediend bij de CDNA (foto Johan Verloop)

Tot nu toe is de voorjaarstelling van 2013 met 135.898 vogels de beste geweest in alle jaren trektellen op telpost Oelemars, mede dankzij het uitzonderlijke voorjaar 2013. Dit jaar was het iets minder dan vorig jaar. Het aantal teluren is ook wat minder dan in voorgaande jaren. Het uurgemiddelde wordt in belangrijke mate bepaald door het weer en toevalstrekkers met topdagen van soorten die dan massaal net over de telpost doortrekken.

Uurgemiddelde voorjaarstrek 2002 t/m 2017 telpost Oelemars

Landelijk gezien neemt telpost Oelemars in de voorjaarstrek een belangrijke plaats in met een aantal typerende oostelijke soorten als Kolgans, Rode Wouw en Kraanvogel. In Twente is het de enige telpost die het gehele voorjaar door telt.

Doortrekpatroon Kraanvogel in de voorjaarstrek 2017 (bron www.trektellen.nl)

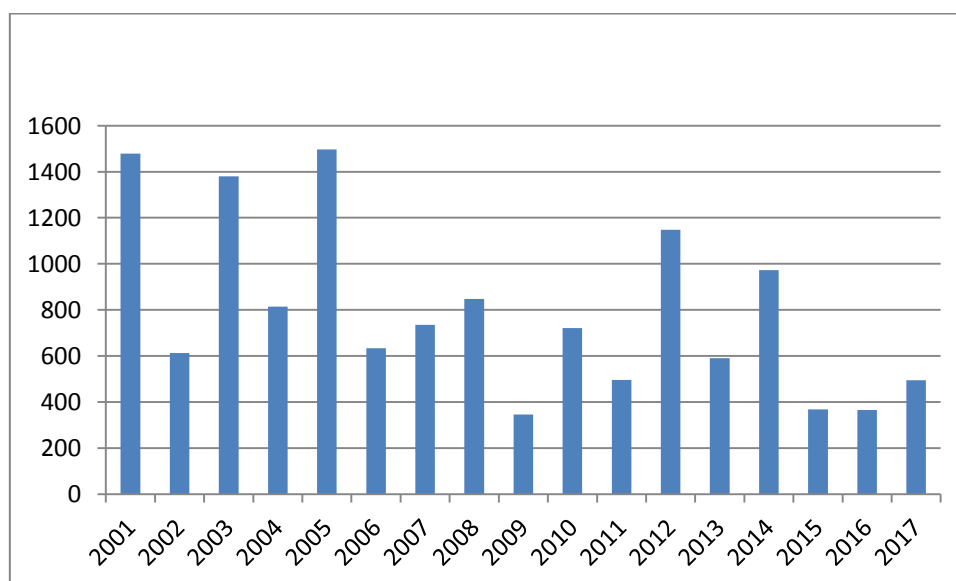
Najaarstrek

De tellingen

De najaarstrek werd tussen 18 juni en 29 december gevolgd. Er werden 156 tellingen verricht. Ongunstige factoren waren regen (26 tellingen), harde wind met 4 Bft of meer (33 tellingen), noord(oostelijke) wind (23 tellingen) en gedeeltelijk mist of nevel (18 tellingen).

De resultaten

Het belangrijkste is natuurlijk het uiteindelijke telresultaat. In de 156 tellingen werden gedurende 428 teluren 134 soorten met in totaal 211.568 vogels overvliegend gezien. Met 494 vogels als uurgemiddelde is de najaarstrek van 2017 daarmee iets beter geweest dan in de twee voorgaande jaren. Dit jaar kende geen kou-inval in de oostelijke en noordelijke gebieden, zodat vorstgevoelige soorten (waaronder veel watervogels) gemist werden.

Uurgemiddelde najaarstrek 2001 t/m 2017

In de volgende tabel staan de resultaten van de najaarstellingen van de afgelopen drie jaren.

Soortnaam	2015	2016	2017	Soortnaam	2015	2016	2017
Fuut	-	2	1	Middelste Bonte Specht	-	-	2
Aalscholver	1.219	1.642	1.516	Grote Bonte Specht	35	11	29
Grote Zilverreiger	92	151	119	Kleine Bonte Specht	1	1	-
Blauwe Reiger	69	77	63	Boomleeuwerik	24	4	40
Kwak	-	1	-	Veldleeuwerik	1.303	2.629	3.678
Ooievaar	61	84	48	Oeverzwaluw	154	52	229
Zwarte Ooievaar	2	1	1	Boerenzwaluw	6.247	8.340	7.738
Knobbelzwaan	7	7	20	Huiszwaluw	1.496	198	1.005
Lepelaar	-	1	-	Boompieper	75	76	75
Kleine Zwaan	41	20	-	Graspieper	947	2.859	3.839
Wilde Zwaan	-	11	-	Waterpieper	17	13	17
Toendrarietgans	6.559	3.636	4.677	Duinpieper	-	-	1
Kolgans	23.495	12.771	13.541	Roodkeelpieper	1	2	3
Grauwe Gans	861	1.256	1.209	Gele Kwikstaart	299	488	270
Anser gans spec.	5.670	4.908	3.522	Grote Gele Kwikstaart	13	21	22
Brandgans	19	17	10	Witte Kwikstaart	277	547	983
Gr. Canadese Gans	29	115	89	Roodborst	2	2	1
Nijlgans	43	102	28	Blauwborst	2	1	-
Casarca	-	1	2	Heggenmus	169	104	226
Bergeend	1	-	3	Zwarte Roodstaart	2	2	3
Smient	31	25	12	Gekraagde Roodstaart	-	-	1
Krakeend	-	-	11	Paapje	114	26	7
Wintertaling	8	14	25	Roodborsttapuit	7	32	4
Wilde Eend	271	267	315	Tapuit	18	34	65
Pijlstaart	-	2	3	Beflijster	1	-	7
Slobeend	7	-	35	Merel	123	50	37
Tafeleend	11	8	5	Kramsvogel	5.618	9.097	2.010
Kuifeend	-	1	8	Zanglijster	240	216	797
Brilduiker	-	-	2	Koperwiek	1.710	835	7.188
Grote Zaagbek	3	11	4	Grote Lijster	75	55	54
Wespendief	26	21	7	Kleine Karekiet	1	-	-
Rode Wouw	3	8	9	Sprinkhaanzanger	-	-	1
Zeearend	-	-	4	Grasmus	1	-	3
Steppekiekendief	1	1	-	Zwartkop	2	4	7
Bruine Kiekendief	15	37	20	Tjiftjaf	131	61	61
Blauwe Kiekendief	4	3	5	Fitis	4	4	1
Grauwe Kiekendief	1	-	-	Buidelmees	3	-	-
Havik	2	-	3	Grauwe Vliegenvanger	-	1	1
Sperwer	100	108	141	Goudhaan	17	20	1
Buizerd	482	370	506	Vuurgoudhaan	-	-	2
Visarend	5	16	4	Bladkoning	2	-	-
Torenavalk	33	23	24	Staatmees	122	25	15
Smelleken	8	3	9	Kuifmees	2	-	-
Boomvalk	20	12	12	Zwarte Mees	105	1	22
Slechtvalk	11	6	11	Glanskop	-	-	1
Roodpootvalk	1	-	1	Matkop	1	-	2
Kraanvogel	3	201	19	Pimpelmees	395	66	215
Scholekster	-	11	5	Koolmees	312	57	136
Kleine Plevier	5	3	7	Gaai	1	2	16
Bontbekplevier	-	3	2	Ekster	1	6	4
Goudplevier	91	22	21	Kauw	883	1.234	1.658
Zilverplevier	1	1	-	Roek	238	230	189
Morinelplevier	-	-	1	Zwarte Kraai	36	38	32
Kievit	1.279	1.560	676	Raaf	9	1	-
Temmincks Strandl.	-	1	1	Spreeuw	11.103	11.743	26.345
Bonte Strandloper	10	13	4	Ringmus	286	80	75
Kemphaan	4	3	4	Huismus	3	-	-
Watersnip	51	86	15	Vink	15.734	18.548	66.402

Soortnaam	2015	2016	2017	Soortnaam	2015	2016	2017
Regenwulp	4	2	1	Keep	153	26	697
Wulp	24	8	8	Europese Kanarie	6	-	9
Zwarte Ruiter	6	6	1	Groenling	508	118	199
Tureluur	3	2	2	Putter	142	34	234
Groenpootruiter	8	6	7	Sijs	451	34	166
Witgat	18	27	21	Kneu	781	530	1.584
Bosruiter	1	1	1	barsijs spec.	43	17	1.128
Oeverloper	1	3	26	Kleine Barsijs	-	-	6
Kokmeeuw	3.950	6.218	3.895	Grote Barsijs	-	-	417
Stormmeeuw	3	16	7	Kruisbek	8	6	69
Kleine Mantelmeeuw	10	41	50	Goudvink	11	-	14
Geelpootmeeuw	1	3	2	Noordse Goudvink	1	-	-
Pontische Meeuw	2	2	8	Appelvink	2	3	38
Zilvermeeuw	102	84	241	Ortolaan	1	-	2
Zwarte Stern	3	17	-	Geelgors	76	43	99
Visdief	7	-	1	Rietgors	162	141	224
Grote Stern	-	2	-				
Holenduif	278	364	323				
Houtduif	63.483	63.864	50.501	Totaal	160.640	159.032	211.568
Turkse Tortel	14	10	20	Soorten	129	126	134
Koekoek	2	-	-	Teluren	437	436	428
Gierzwaluw	1.357	1.941	1.265	Uurgemiddelde	368	365	494

Najaarstrek Telpost Oelemars 2015 t/m 2017

Nieuw in de najaarstrek was de Vuurgoudhaan. Nieuwe hoogste najaarstotalen werden bereikt voor: Krakeend, Slobeend, Zeearend, Oeverloper, Zilvermeeuw, Middelste Bonte Specht, Oeverzwaluw, Heggenmus, Zwartkop, Baardman, Kleine Barsijs, Grote Barsijs, barsijs spec. en Appelvink. Nieuwe dagrecords in de gehele jaartelling waren er voor: 2309 Toendrarietganzen op 28 december, 37 Kleine Zwanen op 16 februari, 39 Pijlstaarten op 17 maart, 5 Pontische Meeuwen op 1 augustus, 2 Matkoppen op 16 september, 2 Baardmannetjes op 6 oktober, 54 Oeverzwaluwen op 6 augustus, 320 Kneutjes op 30 september en 100 Grote Barsijsen op 19 november.

Opmerkelijk dit jaar was de invasie van barsijsen. De grootste barsijsinvasie uit de telgeschiedenis van telpost Oelemars is inmiddels een feit geworden. De eerste solitaire barsijsen trokken op 13 oktober over, maar vanaf 17 november ging het met grotere groepen van soms 80 barsijsen tegelijk die laag en snel over de telpost vlogen. Af en toe gingen voorbijtrekkende groepen even foerageren naast de telpost en konden de vogels gedetermineerd worden op soort. Meestal waren het zuivere groepen Grote Barsijsen, maar een paar keren zaten er ook Kleine Barsijsen tussen.

Doortrekpatroon barsijs totaal 2017 over Nederland met een vette stip bij telpost Oelemars

In november 2016 zijn er bij de telpost ingrijpende veranderingen begonnen. Voor de aanleg van de N18 waren enorme hoeveelheden zand nodig en daarvoor is de zandafgraving weer nieuw leven ingeblazen. De rust van de afgelopen jaren was dan ook totaal voorbij. De zandzuiger was continu aan het werk, om de 10 minuten reed een zandtransportwagen over de telpost en direct naast de telpost is een 10m hoog nieuw zanddepot aangelegd. Maar gelukkig was er de mogelijkheid om met toestemming van eigenaar Texploza op hun terrein elders een rustiger plek te kiezen al naar gelang de plek van de werkzaamheden. Voor leden die op werkdagen de telpost wilden bezoeken was het dan ook lastig om de vaste tellers te vinden. Parkeren op de toegangsweg op werkdagen was onmogelijk geworden. Vanaf november is de rust echter weer teruggekeerd en is de telpost weer goed toegankelijk.

Voor leden van onze VWG die hun vogelkennis willen bijspijkeren is de telpost een unieke plek om het gehele jaar door hiervan te profiteren. De tellers op de telpost leggen graag uit hoe je de verschillende vogelsoorten kunt herkennen en hoe de zang in het voorjaar te duiden is. Want niet alleen trekvogels komen langs de telpost, maar ook zitten er in de directe nabijheid meer dan 80 verschillende broedvogelsoorten. En wie superzeldzame soorten wil zien: er is geen betere plek binnen Losser te vinden.

Met het aantal geïnvesteerde uren staat Telpost Oelemars voor 2017 van de Nederlandse telposten op de 8^e plaats. Op www.trektellen.nl is onze telpost tot nu toe 787.936 keer bekeken.

Dankwoord

Op de telpost hebben dit voorjaar in totaal 26 en in het najaar 41 tellers hun bijdrage geleverd. De coördinatie werd verzorgd door Ben Hulsebos en Sander Wansing. Onze dank gaat uit naar de vele tellers die hebben geholpen bij de tellingen en aan de firma Texploza voor de toestemming om op hun gebied de tellingen te kunnen uitvoeren.

Ben Hulsebos

Euro Birdwatch 2017.

In de aanloop naar zaterdag 30 september werden de weersvoorspellingen al nauwlettend in de gaten gehouden en het zag er niet best uit. Twintig millimeter regen verspreid over de helde dag was wel het minste dat we voor de kiezen konden krijgen. Gelukkig konden we over de partytent van Rudi beschikken voor ons secretariaat, keuken en als schuilmogelijkheid. Maar het wonder geschiedde en de hele morgen bleef het droog, met een flauwe wind uit zuidoost, een temperatuur van 14 graden en een bewolking van 7/8. Het zicht was matig tot ongeveer 4000 meter met in het begin wat grondmist. Pas om ongeveer half 12 begon het te regenen en trok iedereen zich terug onder de grote tent. We hebben het daarna nog een uurtje volgehouden, maar de trek stortte volkomen in en er kwam bijna niets meer door. Buienradar gaf bovendien aan dat het daarna de hele middag stevig zou blijven regenen. Dus werd om half een de telling afgesloten en keerde iedereen huiswaarts.

De telling werd in aantallen gedomineerd door Vink, Kneu, Graspieper en Spreeuw. Vooral in de periode tot 12:00 uur waren het de Vinken, die de aantallen op papier brachten. Al in het tweede uur kwam er een Roodkeelpieper roepend over de telpost. Deze soort is echter alleen weggelegd voor de geoefende jonge oren, die we gelukkig op deze dag wel in ons midden hadden. Al hoewel ook enkele oudjes de karakteristieke roep hebben gehoord. In het derde uur kwam een tweede Roodkeelpieper roepend overvliegen. Verdere leuke soorten waren 6 Grote Zilverreigers, een Bonte Strandloper en een Europese Kanarie. Een late Tapuit, wat Appelvinken en een Bruine Kiekendief waren eveneens krenten in de pap.

Tussen de middag ging de keuken open en serveerde onze nieuwe kok Wynand aan de lopende band knapperige baklever.

Gedurende de dag zijn er tenminste 23 tellers actief geweest. Daarnaast hebben we nog 3 bezoekers mogen ontvangen op onze telpost. We hebben met hen gepraat over het fenomeen vogeltrek en over het werk van onze vogelwerkgroep. En daarmee werd de eigenlijke functie van de Euro Birdwatch nog eens duidelijk onderstreept. Het is tenslotte bedoeld om aandacht te geven aan het fenomeen vogeltrek aan een zo groot mogelijk publiek. Het was alleen jammer dat de slechte weersvoorspelling kennelijk veel bezoekers deed besluiten om toch maar niet naar de Euro Birdwatch te komen. De EBW 2017 was voor de tellers vooral een gezellige dag.

De totale telling kwam uit op 3080 vogels, verdeeld over 46 soorten. Vergeleken met andere telposten in het binnenland hebben we een uitstekende prestatie verricht met verhoudingsgewijs toch een hoog aantal vogels en soorten.

De volledige telling van deze dag is te vinden op <http://trektellen.nl/count/view/8/20170930>. Dank aan alle tellers en bezoekers voor deze dag.

Ben Hulsebos

Dagvlinders en libellen 2017

In de gemeente Losser worden jaarlijks waarnemingen verzameld van dagvlinders en libellen. Een aantal leden van VWG Losser is niet alleen vogelaar, maar inventariseert tijdens het vogelonderzoek ook dagvlinders en libellen. Enkele VWG-leden doen mee aan monitoringprojecten van libellen en dagvlinders voor NM. Op de Duivelshof is in 2011 op het terrein van Natuurmonumenten een monitoringroute voor libellen uitgezet, waarbij 9 tot 10 keer per jaar een route wordt gelopen. De gegevens van deze route gaan naar de Vlinderstichting, het Landelijk Meetnet en naar NM. In 2013 is daar een vlakdekkende monitoring voor dagvlinders en libellen op het heideterrein aan de noordkant van de Duivelshof toegevoegd. Sinds 2015 is er op de Duivelshof een vlakdekkend onderzoek naar Heideblauwtjes bij gekomen.

De waarnemingen uit deze gebieden zijn in onderstaande tabellen verwerkt. In de eerste tabel staan de waargenomen vlinders en libellen binnen de gehele gemeente Losser in 2017.

Soort Libel		Soort Dagvlinder	
Bruine winterjuffer	X	Aardbeivlinder	X
Weidebeekjuffer	X	Zwartsrietdikkopje	X
Gewone pantserjuffer	X	Geelsprietdikkopje	X
Tangpantserjuffer	X	Groot dikkopje	X
Tengere pantserjuffer	X	Bont dikkopje	X
Houtpantserjuffer	X	Citroenvlinder	X
Lantaarntje	X	Oranjetipje	X
Tengere grasjuffer	X	Groot koolwitje	X
Watersnuffel	X	Klein koolwitje	X
Azuurwaterjuffer	X	Klein geaderd witje	X
Grote roodoogjuffer	X	Kleine vuurvlinder	X
Kleine roodoogjuffer	X	Eikenpage	X
Kanaaljuffer	X	Groentje	X
Vuurjuffer	X	Boomblauwtje	X
Koraaljuffer	X	Heideblauwtje	X
Blauwe breedscheenjuffer	X	Icarusblauwtje	X
Bruine glazenmaker	X	Keizersmantel	X
Blauwe glazenmaker	X	Bont zandoogje	X
Vroege glazenmaker	X	Hooibeestje	X
Paardenbijter	X	Koevinkje	X
Grote keizerlibel	X	Bruin zandoogje	X
Zuidelijke keizerlibel	X	Kleine ijsvogelvlinder	X
Glassnijder	X	Grote weerschijnvlinder	X
Beekrombout	X	Atalanta	X
Plasrombout	X	Distelvlinder	X
Smaragdlibel	X	Dagpauwoog	X
Metaalglanslibel	X	Kleine vos	X
Viervlek	X	Gehakelde aurelia	X
Platbuik	X	Landkaartje	x
Gewone oeverlibel	X		
Zwarte heidelibel	X		
Bloedrode heidelibel	X		
Bruinrode heidelibel	X		
Steenrode heidelibel	X		
Vuurlibel	X		
Venwitsnuitlibel	X		
Gevlekte witsnuitlibel	X		

Duivelshof heideveld

In 2013 is begonnen met een vlakdekkende inventarisatie van het heideveld aan de noordzijde van de Duivelshof voor dagvlinders en libellen. Op het kaartje is het met de kleur paars aangegeven.

De oppervlakte van het terrein bedraagt 4 ha. De randen bestaan aan alle zijden uit hoog opgaande bomen en struweel. In het midden is het voormalige bouwland geplagd en is er weer heide ontstaan. Rondom dit heidebestand is nog een strook van ongeveer 10 m voormalige bouwgrond met gras. In het terrein bevinden zich twee vennen. Er is alleen 's middags geïnventariseerd bij goed weer met zon en temperaturen boven de 16 graden.

Het terrein herbergt redelijk veel soorten dagvlinders en libellen. Alleen de randen met toch wel omvangrijke bramenstruwelen vielen in dat opzicht wat tegen. De verklaring is waarschijnlijk te vinden in het feit dat de struwelen aan de oostzijde de volle wind krijgen bij de normale westelijke windrichting en dat de struwelen aan de westzijde, die uit de wind liggen, juist in de schaduw van de bomenrij liggen.

Het heideterrein in het midden van het gebied dreigde te worden overwoekerd door opslag van berken en elzen, die in het eerste jaar aan het eind van de tellingen al een meter hoog waren. Tussen deze opslag waren nog maar enkele open plekken met heide te vinden en was berk en els volop in de meerderheid. In het tweede jaar is er op een ander tijdstip gemaaid, zodat het middenterrein wat lagere opslag had.

Er zijn in 2017 bij de 9 inventarisatierondes 19 dagvlindersoorten aangetroffen. Opvallend was weer de massale aanwezigheid van het Bruin zandoogje, dat zich hier steeds verder ontwikkelt. Het Heideblauwtje is inmiddels verdwenen. Opvallend was dit jaar de toename van de zeldzame Kleine ijsvogelvlinder. De St.-Jansvlinder is een dagactieve nachtlinder, die goed vertegenwoordigd is in het terrein. Vandaar dat deze in de tabel is opgenomen.

Bij de twee kleine vennetjes zijn 21 soorten libellen gezien. Voor het eerst werd hier een Venwitsnuitlibel waargenomen. Uit de getelde aantallen blijkt 2017 een goed libellenjaar te zijn geweest.

In 2016 is dit terrein op de SNL-manier onderzocht met 5 bezoeken en zijn alle gegevens op kaarten aan NM aangeleverd. Daarbij is geen totaal berekend en is dat jaar niet in de tabel weergegeven. Dit jaar is weer op de gewone manier geïnventariseerd. In rood staan de zeldzame soorten aangegeven.

Dagvlinders

Soort	Totaal 2013	Totaal 2014	Totaal 2015	Totaal 2017
Zwartsrietdikkopje	4	28	12	1
Geelsrietdikkopje	1	0	0	1
Groot dikkopje	3	4	6	9
Citroenvlinder	17	32	14	21
Oranjetipje	7	11	3	8
Klein koolwitje	50	54	32	13
Groot Koolwitje	0	3	1	4
Klein geaderd witje	2	57	20	25
Oranje luzernevlinder	12	0	0	0
Eikenpage	0	1	0	4
Kleine vuurvlinder	2	0	2	2
Heideblauwtje	9	1	0	0
Icarusblauwtje	39	30	19	17
Boomblauwtje	0	1	2	0
Bont zandoojje	3	2	0	3
Hooibeestje	7	1	0	1
Koevinkje	37	79	19	41
Bruin zandoojje	161	273	310	232
Kleine ijsvogelvlinder	1	0	0	11
Atalanta	3	3	2	1
Dagpauwoog	2	3	2	0
Kleine vos	4	8	0	0
Gehakkelde aurelia	1	1	0	1
Landkaartje	1	0	0	2
St. Jansvlinder	57	79	19	7

Libellen

Soort	Totaal 2013	Totaal 2014	Totaal 2015	Totaal 2017
Weidebeekjuffer	0	2	0	0
Gewone pantserjuffer	2	1	1	28
Tengere pantserjuffer	58	20	0	29
Houtpantserjuffer	5	0	0	41
Watersnuffel	4	4	7	103
Azuurwaterjuffer	382	547	220	585
Lantaarntje	0	0	17	4
Vuurjuffer	6	3	2	4
Kleine roodoogjuffer	0	0	4	0
Glassnijder	0	0	0	1
Paardenbijter	6	6	1	3
Bruine glazenmaker	1	3	0	1
Blauwe glazenmaker	8	1	1	4
Grote keizerlibel	7	9	11	17
Smaragdlibel	6	13	3	2
Platbuik	0	0	11	11
Viervlek	30	39	10	31
Gewone oeverlibel	3	1	11	23
Gevlekte witsnuitlibel	0	4	0	0
Venwitsnuitlibel	0	0	0	1
Noordse witsnuitlibel	1	0	0	0
Zwarte heidelibel	14	5	1	3
Bloedrode heidelibel	18	20	5	49
Bruinrode heidelibel	10	2	27	2
Steenrode heidelibel	2	0	0	1

Viervlek

Gevlekte witsnuitlibel

Duivelshof Heideblauwtjes

Dit jaar is er weer een vlakdekkende inventarisatie uitgevoerd op het heideveldje ten westen van de parkeerplaats. Dit in verband met de aanwezigheid van grote aantallen Heideblauwtjes. Deze zijn met een handteller geteld. Het terrein bestaat uit 13 voormalige rabatten, waarbij 7 rabatten zijn geteld. Het totaal aantal is daarna door 7 gedeeld en met 13 vermenigvuldigd. Bij het elke keer overslaan van een rabat wordt dan het mogelijk dubbeltellen door het oplopen van de vlinders voorkomen. Dit jaar kwam de tellerstand uit op 1721 exemplaren. Voor zo'n klein heideveldje een ongekend hoog aantal.

Duivelshof monitoringroutes libellen

Op de Duivelshof zijn ook twee monitoringroutes voor libellen, waarbij de telgegevens na elke telling direct bij het Landelijke Meetnet Libellen worden ingevoerd. Jaarlijks worden de Visvijver en twee vennen tegenover het Loaboerke 10 keer per seizoen op libellen onderzocht. Hieronder staan de resultaten van 7 jaren onderzoek. Alle telgegevens op de Duivelshof zijn aan NM en het Landelijk Meetnet aangeleverd.

Soort	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Azuurwaterjuffer	380	216	164	164	128	126	319
Blauwe glazenmaker	4	6	9	3	6	2	4
Bloedrode heidelibel	35	15	13	26	32	32	47
Bruine glazenmaker	0	0	1	2	2	2	1
Bruinrode heidelibel	2	0	1	7	2	2	1
Gewone oeverlibel	6	5	2	0	0	1	0
Glassnijder	1	0	0	0	1	2	2
Grote keizerlibel	1	1	2	4	2	2	1
Houtpantserjuffer	3	0	5	7	4	6	5
Lantaarntje	18	9	7	1	9	3	6
Metaalglanslibel	0	0	0	3	1	0	4
Paardenbijter	4	0	8	1	1	1	1
Platbuik	2	2	0	2	0	0	0
Smaragdlibel	5	3	6	2	3	10	2
Steenrode heidelibel	0	2	11	5	1	0	0
Tengere pantserjuffer	0	0	1	0	0	2	1
Viervlek	7	10	6	3	3	13	6
Vuurjuffer	66	95	33	30	46	21	27
Watersnuffel	0	15	0	2	3	0	0
Weidebeekjuffer	1	2	2	1	1	1	2

Duivelshof Visvijver libellenmonitoring

Soort	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Azuurwaterjuffer	686	576	547	426	303	186	419
Beekoeverlibel	0	0	1	0	0	0	0
Blauwe glazenmaker	0	0	1	1	0	0	1
Bloedrode heidelibel	27	11	25	24	43	26	60
Bruine glazenmaker	0	2	0	0	0	4	1
Bruinrode heidelibel	4	7	10	4	8	1	4
Gewone oeverlibel	38	24	65	57	17	6	9
Glassnijder	0	1	0	0	0	3	1
Grote keizerlibel	10	12	25	23	21	15	22
Houtpantserjuffer	10	1	24	10	9	9	0
Lantaarntje	114	35	28	48	36	15	11
Noordse witsnuitlibel	0	1	0	0	0	0	0
Paardenbijter	8	13	16	12	10	4	3
Platbuik	6	5	2	5	3	5	3
Smaragdlibel	4	15	12	22	12	23	9
Steenrode heidelibel	9	10	36	6	3	0	2
Venglazenmaker	1	0	0	0	0	0	0
Tengere pantserjuffer	1	25	52	28	104	24	73
Venwitsnuitlibel	0	0	0	0	0	1	1
Viervlek	43	37	70	46	59	51	79
Vuurjuffer	11	40	2	2	9	0	2
Vuurlibel	0	1	0	6	1	0	0
Watersnuffel	39	97	44	200	110	51	24
Weidebeekjuffer	2	1	1	0	0	0	0
Zuidelijke glazenmaker	0	0	1	0	0	0	0
Zwarte heidelibel	4	15	21	26	3	1	0
Zwervende pantserjuffer	0	0	0	1	0	0	0

Duivelshof Loaboerke libellenmonitoring

Ben Hulsebos

Nachtvlinderonderzoek 2017

Het afgelopen jaar is er door ons weer onderzoek gedaan aan de vlinders in de gemeente Losser. Voornamelijk werd er naar nachtvlinders gezocht, maar ook de dagvlinders zijn niet overgeslagen. De inventarisaties vonden plaats op het Arboretum Poort Bulten, de landgoederen Snippert, Boerskotten en Duivelshof (Natuurmonumenten), in het Dinkeldal en Stroothuizen (Staatsbosbeheer), de Zandbergen (Gemeente Losser), op het Ringstation te Overdinkel en aan de Scholtinkstraat 92 te Losser (huisadres van Wim v/d Woning).

Methodes

De nachtelijke inventarisaties werden gedaan met een lamp voor een gespannen laken. Hier komen de vlinders op af en gaan ze meestal rustig op het laken zitten. Ook is er gewerkt met een vlinderval, dit is een soort kist waar de lamp bovenop zit. Deze lokt de vlinders aan en die vliegen de kist in en de onderzoekers kunnen de volgende dag op hun gemak de vlinders determineren en tellen. Ook is er smeer gebruikt. Dit lokmiddel, op basis van keukenstroop en wat alcoholische drank, wordt voor de schemering op ooghoogte op boomstammen gesmeerd. De nachtvlinders worden gelokt door de geur en drinken van het mengsel. Deze methode is vooral productief in het voor- en in het najaar. Dan bloeien er nog nauwelijks bloemen. In de zomer is de concurrentie van bloemen zo groot, dat smeren weinig oplevert. Tevens komen er op smeer soorten die niet of nauwelijks op licht afkomen. Dit jaar hebben we voor het eerst gewerkt met feromonen om wespvlinders te kunnen inventariseren. Van deze soorten is nog maar weinig bekend in Overijssel. Feromonen zijn lokstoffen, waarmee de mannelijke vlinders gelokt kunnen worden. De wespvlinders zijn dag actieve nachtvlinders en daarom vindt de inventarisatie overdag plaats. Iedere soort heeft zijn eigen specifieke feromoon. We hebben in totaal acht verschillende feromonen aangeschaft, voor soorten waarvan wij dachten dat die eventueel waargenomen zouden kunnen worden. Waarom er zo weinig met feromonen wordt gewerkt? Daar kwamen we achter toen wij ze gingen bestellen, de prijs van zo'n feromoon is niet mals. Gelukkig heeft het IVN en NM bijgedragen in de kosten. De feromonen kunnen in de diepvriezer bewaard worden en zijn daarom ook volgend jaar nog te gebruiken. We hadden gehoopt om twee of drie soorten te kunnen vinden, maar het werden er zelfs zeven, waarvan enkele nieuw waren voor Twente. Vlinders waarbij twijfel bestaat over de juiste determinatie worden meegenomen om te worden gefotografeerd. Aan de hand van de foto worden specialisten om hun mening gevraagd. In sommige gevallen, dit geldt voornamelijk voor de kleine vlinders, zullen moeilijk op het uiterlijk te determineren exemplaren worden gedood. Hierna kan door middel van dissectie van de genitaliën de juiste naam worden bepaald. De overige vlinders kunnen daarna weer worden vrijgelaten. Dit jaar is Albert Meek ook begonnen met genitaliën onderzoek om Sjaak Koster wat te ontlasten. We geven hier eerst de Nederlandse naam van de vlinder gevolgd door de wetenschappelijke naam tussen haakjes. Dit laatste is vooral bedoeld voor eventuele lezers van over de grens, die onze namen vaak niet begrijpen, maar via de wetenschappelijke naam dan toch weten waarover we het hebben. Er moeten van 2017 nog een paar vlinders op genitaliën onderzocht worden, deze komen dus nog bij de resultaten van 2017.

Mannelijke genitaliën van de jota-uil (Autographa jota) gemaakt door Albert Meek

Resultaat

Het voert te ver om van elke vindplaats een volledige opsomming te geven van al de soorten vlinders die er in 2017 zijn waargenomen. We hebben gekozen om van elke locatie de meest vermeldenswaardige soorten te noemen met een kleine toelichting over de verspreiding en de biologie. De gegevens over de grote vlinders komen van de website van de [vlinderstichting](https://www.vlinderstichting.nl): <https://www.vlinderstichting.nl>. Voor de kleine vlinders is gebruik gemaakt van de site: <http://www.microlepidoptera.nl>.

Landgoed Snippert

Dit jaar hebben we twaalf keer geïnterviewd op deze locatie, hierbij werden 39 nieuwe soorten vastgesteld. Bijzondere soorten waren: de Tweekleurige tandvlinder (*Leucodonta bicoloria*), de Viervlakvlinder (*Lithosia quadra*); de Lariksspanner (*Macaria signata*) en de Elzenuil (*Acronicta alni*). Van deze soorten zijn in Twente slechts enkele vindplaatsen bekend.

Tweekleurige tandvlinder (*Leucodonta bicoloria*). Foto Wim v/d Woning

Arboretum Poortbulten

Op het Arboretum is tien keer geïnterviewd, ook tijdens de Nationale Nachtvliedernacht op 25 augustus. Toen waren er maar liefst meer dan 100 personen aanwezig als toeschouwers. Naast de nachtvlinders konden toen ook nog tientallen Hoornaars bewonderd worden die volop aanwezig waren op het laken en bij de lichtvalkasten. Ondanks de uitgebreide soortenlijst van het Arboretum konden er in het afgelopen jaar weer 25 nieuwe soorten aan de lijst worden toegevoegd. Zeldzame soorten voor Twente waren de Populierenwespvlinder (*Paranthrene tabaniformis*), die nog niet eerder in Twente is gezien en de Frambozenwespvlinder (*Pennisetia hylaeiformis*), de tweede waarneming voor Twente. Mogelijk zijn de meeste soorten wespvlinders minder zeldzaam dan men denkt, maar ze vliegen overdag en worden weinig gezien of vaak niet als vlinder herkend. Het inventariseren met behulp van feromonen kan veel bijdragen aan de kennis over de verspreiding van de soorten wespvlinders.

Populierenwespvlinder (*Paranthrene tabaniformis*) bij feromoon. Foto Rinus Baayens

Boerskotten

Hier is een keer met feromonen geïnventariseerd. Het resultaat was één exemplaar van de Appelglasvlinder (*Synanthedon myopaeformis*). Deze soort kan vrij gewoon zijn in appelboomgarden. Voor Twente is dit pas de tweede waarneming.

Duivelshof

Duivelshof is een van de best onderzochte gebieden in onze gemeente. Dit jaar is er vijf keer geïnventariseerd, vier maal met laken en smeer en een maal met feromonen.

In totaal 18 nieuwe soorten werden er waargenomen, waaronder het Karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*). Deze fraaie uil was in het verleden zeldzaam, maar wordt nu steeds vaker in Nederland gevonden. In Twente is ze inmiddels vrij algemeen.

Karmozijnrood weeskind (Catocala sponsa). Foto Leo Hassing

Zandbergen/Oelemars

Er is hier dit jaar drie keer geïnventariseerd. Het terrein is eigendom van de Gemeente Losser. Er zijn hier in totaal 11 nieuwe soorten waargenomen.

Vorig jaar werden al 109 soorten geteld, zodat het aantal nu op 120 soorten staat. Hier kunnen in de komende jaren zeker nog diverse soorten aan toegevoegd worden. Bij de vlinder van het Oelemars werd dit jaar een zeldzame micro waargenomen, de Morgenroodbladroller (*Pammene aurita*). Deze soort komt in Twente maar op enkele plaatsen voor.

Morgenroodbladroller (Pammene aurita). Foto Wim v/d Woning

Stroothuizen

Hier hebben we dit jaar vijf keer geïnventariseerd, vijf maal met laken, lichtvalkast en smeer, en één maal is er in de herfst naar bladmijnen gezocht van mineermotten.

Er werden dit jaar maar liefst 55 nieuwe soorten waargenomen, met daaronder enkele vrij zeldzame soorten zoals Veenheide-uil (*Acronicta menyanthidis*) en de Goudhaaruil (*Acronicta auricoma*), beide soorten die voornamelijk voorkomen op de zandgronden in het oosten van ons land. Ook hier werd de Appelglasvlinder (*Synanthedon myopaeformis*) aangelokt met feromonen. In totaal is deze soort nu door ons op zes plaatsen in de Gemeente Losser waargenomen.

Appelglasvlinder (*Synanthedon myopaeformis*). Foto Leo Hassing

Het Dinkeldal

Vorig jaar konden we geen enkel weeskind vaststellen in het Dinkeldal. De Dinkel was in het voorjaar en zomer enkele keren buiten zijn oevers getreden en we waren bang dat de meeste rupsen en poppen toen verdronken waren. Gelukkig werden ze dit jaar toch weer aangetroffen. Er is alleen geïnventariseerd bij de bruggen over de Dinkel. De werkelijke aantallen zullen ongetwijfeld een stuk hoger liggen. Voor aantallen en locaties zie de tabel.

Weeskinderen 2017

Datum/Locatie	9-7	18-7	19-7	21-7	7-8	Minimaal aantal
Zoekerbrug	2 zw				1 zw	Zwart 2
Schokland	1 zw 2 kar	2 zw 1 rood			1 zw 2 rood 1 kar	Zwart 2 Rood 2 Karmozijn 1
Dode dinkelarm	2 kar	1 zw			2 zw	Zwart 2 Karmozijn 2
Zandhuizerbrug		3 zw				Zwart 3
Aarnink		1 zw				Zwart 1
Huisman		6 zw 2 kar 1 rood	3 kar 4 zw	2 kar 4 zw 1 rood		Zwart 6 Rood 1 Karmozijn 3
Kolkersbrug		1 zw				Zwart 1

zw = Zwart weeskind

kar = Karmozijnrood weeskind

rood = Rood weeskind

Dit jaar hebben we bij de Zoekerbrug ook met feromonen geïnventariseerd met als resultaat 1 Populierenwespvlinder (*Paranthrene tabaniformis*), 1 Hoornaarvlinder (*Sesia apiformis*) en 1 Wilgenwespvlinder (*Synanthedon formicaeformis*). Beide laatste soorten zijn in het westen vaak algemeen, maar in Twente worden ze weinig waargenomen.

Wilgenwespvlinder (*Synanthedon formicaeformis*). Foto Albert Meek

Ringstation

Dit jaar is er 23 keer geïnventariseerd op deze locatie, waarvan ook enkele dagen overdag met feromonen. Dit leverde vier soorten wespvlinders op, allen nieuw voor het Ringstation. Er werden in dit 14^e jaar dat we hier inventariseren toch nog weer 27 nieuwe soorten waargenomen. Zeldzame soorten waren de Eikenwespvlinder (*Synanthedon vespiformis*), dit is de derde vondst in Twente. De soort wordt nog maal heel weinig gezien. Volgend jaar gaan we proberen om deze soort op meer plekken in Twente te vinden. Ook De Tweelingbosrankspanner (*Horisme radicularia*) werd gezien. Vorig jaar werd deze soort voor het eerst waargenomen op het Ringstation, dit is dus het 2^e jaar op rij. De vlinder was een vers exemplaar, zodat aangenomen mag worden dat hier een populatie aanwezig is. Ook zat hier de Lariksspanner (*Macaria signata*) en verder nog de Jota-uil (*Autographa jota*), een vrij zeldzame soort die vooral voorkomt in de drie noordelijke provincies en in de duinen.

Eikenwespvlinder (*Synanthedon vespiformis*). Foto Leo Hassing

Scholtinkstraat 92 Losser

Hier is 43 keer geïnventariseerd met laken, lichtvalkast en smeer. Dit leverde op deze locatie maar liefst 124 nieuwe soorten op.

Bijzondere soorten waren hier enkele rupsen van de Kompasslauil (*Hecatera dysodea*), een vrij zeldzame soort die voornamelijk in het westen en zuiden van ons land wordt gevonden. Voor Twente is dit de tweede vindplaats. Ook hier de Jota-uil (*Autographa jota*). Verder de Frambozenglasvlinder (*Pennisetia hylaeiformis*), een zeldzame soort en de tweede vondst voor Twente. Als laatste de Gepuncteerdegrasmineermot (*Elachista pollinariella*), dit is pas de derde vindplaats voor de provincie Overijssel en de eerste voor Twente.

Gepuncteerde Grasmineermot (*Elachista pollinariella*). Foto Wim v/d Woning

Rups van de Kompasslauil (*Hecatera dysodea*). Foto Wim v/d Woning

Leo Hassing en Sjaak Koster

Bijzondere vogelwaarnemingen in Losser 2017

Bijzondere waarnemingen van vogels in de gemeente Losser zijn zeker zinvol om in een artikel te documenteren. Enkele van deze waarnemingen haalden de media en sommige soorten waren nieuw voor Losser. Soorten die voor Losser en Twente zeldzaam zijn, kunnen echter landelijk tot de algemene soorten behoren. In het volgende overzicht zijn de waarnemingen van zeldzame en schaarse soorten voor Losser weergegeven. De waarnemers zijn in dit artikel weggelaten, maar ze zijn terug te vinden op www.waarneming.nl. Ook zijn alle onderstaande gegevens overgenomen uit www.waarneming.nl. De meeste waarnemingen komen van de Oelemars en het Ringstation, want daar zijn meestal de meeste waarnemers te vinden en worden er daar de meeste uren gemaakt. De waarneming van een **Taigarietgans** voor de hut op de Oelemars op 17 november is niet opgenomen in dit verslag, aangezien deze soort zo uiterst zeldzaam is geworden en de determinatie zo bijzonder moeilijk is, dat zonder fotobewijs deze soort niet door ons aanvaard wordt. Op 8 april zwommen 2 **Geoorde Futen** op de Oelemars, waarschijnlijk een paartje. Daarna werd op 13 juli en 8 augustus een solitair exemplaar gezien en op 18 september een groepje van 4 vogels. Er werd vijf keer een **Zwarte Ooievaar** waargenomen: Op 22 april vloog er 1 over de Oelemars, op 21 mei 1 ter plaatse bij De Poppe, op 22 juni zaten er 2 op het Welpelo bij Overdinkel, op 14 augustus vloog er 1 over de Oelemars en op 24 augustus over het Arboretum. Op 1 augustus werd een adulte **Kwak** ontdekt op de Oelemars. Een tweede waarneming was er op 29 augustus, toen er een over de bebouwde kom van Losser vloog. De beste dag voor **Kraanvogels** was 4 maart, toen er in de ochtend 1217 in een paar uur tijd over telpost Oelemars vlogen. De toename van de **Zeearend** in Nederland is ook niet aan Losser voorbij gegaan. Deze grote roofvogel werd dit jaar 6 keer op de Oelemars waargenomen, meestal vanaf de telpost. Waarnemingen waren er op 27 februari, 25 augustus, 2 en 19 september en op 8 en 30 oktober. Het betrof steeds juveniele vogels. Ook de toename van de **Steppekiekendief** is in Losser waarneembaar. Dit jaar waren er twee waarnemingen van een juveniele vogel: 1 op 19 april over de Oelemars en 1 op 7 mei over Punthuizen. Een mannetje **Grauwe Kiekendief** was jagend te zien op 9 mei langs de Beuningerveldweg en een vrouwtje op dezelfde locatie op 15 mei. Op telpost Oelemars is vier keer een **Roodpootvalk** gezien: 1 op 5 mei, 1 mannetje op 14 en 20 mei en 1 vrouwtje op 24 september. Op 26 mei was een jagend mannetje te zien in het Beuninger Achterveld. Het werd helemaal spannend op telpost Oelemars toen op 30 maart een enorme roofvogel overvloedig recht over de beide tellers. Geen Zeearend, dat was wel duidelijk, maar wat dan wel? Gelukkig is de vogel vele malen gefotografeerd en werden de opnames aan roofvogelkenners voorgelegd. De meesten en wij zelf ook kwamen uit op een mogelijke **Steppearend** (3^e kj). De vogel is ingediend bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA), maar er is tot nu toe geen uitslag. Een **Bokje** liet zich 16 maart zien in Punthuizen. De teller op telpost Oelemars keek vreemd op toen op 7 maart een groep van 13 **Kluten** midden op het water van de Oelemars ging landen. Op 21 maart waren daar opnieuw 3 Kluten aanwezig. Op 24 april zat een **Zilverplevier** voor de hut op de Oelemars. De uiterst zeldzame **Morinelplevier** vloog op 17 september over telpost Oelemars. Voor de hut op de Oelemars foerageerde op 2 juni een **Kleine Strandloper** en op 4 september een **Temmincks Strandloper**. Op 26 mei trokken 2 **Breedbekstrandlopers** veel belangstelling. Voor de hut waren deze 2 breedbekjes mooi te fotograferen. Deze nieuwe soort voor Twente werd door 37 waarnemers die op de melding afkwamen bekeken. Van de **Zwartkopmeeuw** zijn er maar 2 waarnemingen: een 1^e kj op 21 september en waarschijnlijk dezelfde vogel op 26 september voor de kijkhut op de Oelemars. Een **Grote Mantelmeeuw** (2^e kj) vloog op 26 februari over de telpost. **Pontische Meeuwen** werden negen keer bij de observatiehut en de telpost op de Oelemars gezien, waaronder een groep van 5 op 1 augustus. Deze soort neemt jaarlijks in aantal toe. Van de **Geelpootmeeuw** zijn alle waarnemingen eveneens afkomstig van telpost Oelemars: een 2e kj op 25 februari, een 2e kj op 17 april, een 1e kj op 20 augustus en een 1e kj op 30 oktober. De **Zomertortel** dreigt in Losser uit te sterven. Dit jaar was er nog maar één waarneming van 2 overvliegende vogels op 7 mei over Stroothuizen. In juli is een gewonde **Oehoe** binnen gebracht bij vogelopvang in Barchem. De Oehoe was tegen een gebouw gevlogen in De Lutte. Deze Oehoe heeft een ruipatroon dat past bij het derde jaar in de herfst. Theoretisch was de uil in juli dan 3 jaar en 4 maanden oud (ervan uitgaande dat hij in maart 2014 geboren is). Normaliter vestigen Oehoes zich voor of in het derde jaar wel in een territorium. Het heeft er dus alle schijn van dat het een territoriumhouder betreft (informatie via Gejo Wassink verkregen). Kan horen bij het paar net over de grens bij Gildehaus. Maar wie weet zitten er Oehoes in het bosgebied aan de Nederlandse kant. Op 3 maart vloog een Oehoe roepend over de bebouwde kom van Losser. De **Draaihals** kent in Nederland

nog maar enkele locaties waar de soort als broedvogel voorkomt. Des te opmerkelijker is het dat van deze uiterst zeldzame broedvogel in Losser midden tussen de datumgrenzen 3 roepende Draaihalzen werden aangetroffen. Opvallend was dat de Draaihalzen nooit in dezelfde periode zijn waargenomen. De waarnemingen zijn gedaan in het Beuninger Achterveld (29-4/12-5), Lutterzand (17-5/21-5) en langs het Graafschappad bij de Dinkel (5-6/7-8). Bij het ringstation in Overdinkel is op 21-5 ook nog een exemplaar waargenomen. De landelijk zeer zeldzame **Middelste Bonte Specht** is in Losser met 134 territoria eigenlijk een algemene soort geworden. Losser is momenteel een van de landelijke bolwerken van deze spechtensoort.

De **Grauwe Klauwier** had dit jaar 1 territoria in Punthuizen. Op de data van de klapekstertellingen werd geen **Klapekster** aangetroffen. Wel zat er 1 naast de hut op de Oelemars op 26 januari en werd op 28 december een Klapekster in Punthuizen gezien en op 29 en 31 december een in het Beuninger Achterveld. De **Raaf** was dit jaar goed vertegenwoordigd: met 2 territoria in Punthuizen en het Lutterzand. Verder waren er nog waarnemingen van Raven: 1 op 20 januari over telpost Oelemars, 2 op 22 maart en 1 op 26 maart op de Paaschberg en 1 op 23 maart en 12 september op Singraven. Twee **Baardmannetjes** vlogen op 6 oktober via de mais langs telpost Oelemars. De **Bladkoning** wordt de laatste tijd elk jaar waargenomen: dit jaar werd op 29 september op het Ringstation het eerste exemplaar gezien, maar niet gevangen. Op 18 oktober lukte dit wel en deze vogel werd ook de volgende dag nog gezien. Op 25 oktober was weer een roepende Bladkoning te horen bij het Ringstation. Ook op het Ringstation werd er op 9 mei, 8 augustus, 13 augustus en 1 september een **Rietzanger** gevangen of gezien. Een **Siberische Tijftjaf** dook op 3 mei in de netten en drie keer achter elkaar werd er op 1, 2 en 3 mei een **Snor** gevangen. Dit jaar waren er 4 territoria van de **Kortsnavelboomkruiper**, een halvering ten opzichte van vorig jaar. De vogels zaten op Egheria, Snippert, Tankenberg en Farwickweg. Deze soort is ontzettend moeilijk te karteren, omdat ze nauwelijks zingen, precies lijken op gewone Boomkruipers en slechts een handjevol vogelaars de soort kan determineren. De eerste **Beflijster** liet zich op 9 april bij het Beuninger Achterveld zien. Tot en met 7 mei waren op deze locatie maximaal 5 Beflijsters aanwezig. Op 14 oktober zat een mannetje in het Lutterzand en over telpost Oelemars vlogen op 27 oktober 4 Beflijsters over. Op 3 november waren er dat 2 en op 5 november kwam de laatste voorbij. Vroeger was de **Nachtegaal** alom aanwezig in Losser. Tegenwoordig is deze soort hier inmiddels een zeldzaamheid geworden: 1 zingend mannetje had een territorium langs de Dinkel bij De Pol, op 12 mei zong er een in het Kremersveen en op 17 mei bij Glane.

Over telpost Oelemars vloog op 1 mei een **Duinpieper** over, evenals op 23 juli. Er vloog op 17 september een **Roodkeelpieper** over telpost Oelemars en op 30 september konden er zelfs 2 worden waargenomen. Telpost Oelemars is landelijk gezien een van de beste locaties om overtrekkende **Europese Kanaries** te zien. Ook dit jaar waren er een aantal waarnemingen: 1 op 30 september, 1 op 9 en 10 oktober, 2 op 13 oktober en 1 op 16 en 28 oktober. Sinds lange tijd was er weer een invasie van **Grote Kruisbekken**. Aangezien voor een geldige waarneming een geluidsopname of een foto nodig is, zijn vele overvliegende roepende kruisbekken met de roep van Grote Kruisbek als gewone Kruisbek gedetermineerd. Geldige waarnemingen waren er van minimaal 2 goed gedocumenteerde vogels (mannetje en vrouwtje) in het Lutterzand tussen 12 oktober en 5 november, minimaal 2 (mannetje en vrouwtje) op 17 december in Stroothuizen en 2 (mannetje en vrouwtje) op 29 december op de Oelemars. Ook was er een grote invasie van barmsijzen. Hoewel de meeste groepen ongedetermineerd voorbij vlogen, was het toch mogelijk om honderden **Grote Barmsijzen** te onderscheiden. Een **Ortolaan** vloog op 23 en 27 augustus over telpost Oelemars.

Ben Hulsebos

Soortenlijst van de gemeente Losser

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Roodkeelduiker	Kemphaan	Dodaars	Graspieper
Parelduiker	Regenwulp	Fuut	Gele Kwikstaart
Kuifduiker	Rosse Grutto	Geoorde Fuut	Grote Gele Kwikstaart
Roodhalsfuut	Zwarte Ruiters	Blauwe Reiger	Witte Kwikstaart
Vaal Stormvogeltje	Groenpootruiter	Roerdomp	Winterkoning
Jan-van-gent	Bosruiter	Aalscholver	Heggenmus
Kuifaalscholver	Oeverloper	Ooievaar	Roodborst
Kleine Zilverreiger	Steenloper	Knobbelzwaan	Nachtegaal
Grote Zilverreiger	Witgat	Kolgans	Zwarte Roodstaart
Koereiger	Poelsnip	Grauwe Gans	Gekraagde Roodstaart
Kwak	Bokje	Brandgans	Roodborsttapuit
Purperreiger	Grauwe Franjepoot	Grote Canadese Gans	Paapje
Zwarte Ooievaar	Kleine Jager	Nijlgans	Merel
Flamingo	Middelste Jager	Mandarijneend	Zanglijster
Heilige Ibis	Kleinste Jager	Bergeend	Grote Lijster
Lepelaar	Dwergmeeuw	Smient	Sprinkhaanzanger
Wilde Zwaan	Kokmeeuw	Krakeend	Bosrietzanger
Kleine Zwaan	Zwartkopmeeuw	Wilde Eend	Rietzanger
Zwarte Zwaan	Stormmeeuw	Slobeend	Kleine Karekiet
Sneeuwgans	Zilvermeeuw	Kuifeend	Spotvogel
Kleine Rietgans	Geelpootmeeuw	Wespendief	Braamsluiper
Taigarietgans	Pontische Meeuw	Rode Wouw	Grasmus
Toendrarietgans	Kleine Mantelmeeuw	Havik	Tuinfluiters
Rotgans	Grote Mantelmeeuw	Sperwer	Zwartkop
Roodhalsgans	Drieteenmeeuw	Buizerd	Fluiter
Indische Gans	Dwergstern	Torenvalk	Tijftjaf
Zwaangans	Visdief	Boomvalk	Fitis
Casarca	Noordse Stern	Patrijs	Goudhaan
Pijlstaart	Grote Stern	Kwartel	Vuurgoudhaan
Zomertaling	Reuzenster	Kwartelkoning	Grauwe Vliegenvanger
Krooneend	Bijeneter	Fazant	Bonte Vliegenvanger
Tafeleend	Kuifkoekoek	Waterral	Staartmees
Witoogeend	Oehoe	Waterhoen	Glanskop
Topper	Velduil	Meerkoet	Matkop
IJseend	Grijskopspecht	Porseleinhoen	Kuifmees
Grote Zee-eend	Strandleeuwerik	Scholekster	Zwarte Mees
Zwarte Zee-eend	Waterpieper	Kleine Plevier	Pimpelmees
Brilduiker	Oeverpieper	Kievit	Koolmees
Nonnetje	Roodkeelpieper	Watersnip	Boomklever
Middelste Zaagbek	Duinpieper	Houtsnip	Taigaboomkruiper
Grote Zaagbek	Grote Pieper	Grutto	Boomkruiper
Zeearend	Pestvogel	Wulp	Wielewaal
Schreeuwarend	Waterspreeuw	Tureluur	Grauwe Klauwier
Zwarte Wouw	Noordse Nachtegaal	Holenduif	Gaai
Blauwe Kiekendief	Beflijster	Houtduif	Ekster
Bruine Kiekendief	Koperwiek	Turkse Tortel	Kauw
Steppekiekendief	Waterrietzanger	Zomertortel	Roek
Ruigpootbuizerd	Grote Karekiet	Stadsduif	Zwarte Kraai
Visarend	Snor	Koekoek	Raaf
Roodpootvalk	Sperwergrasmus	Kerkuil	Spreeuw
Slechtvalk	Orpheusspotvogel	Steenuil	Huisemus
Smelleken	Bergfluiters	Bosuil	Ringmus
Kraanvogel	Bladkoning	Ransuil	Vink
Griel	Pallas Boszanger	Nachtzwaluw	Keep
Steltkluut	Kleine Vliegenvanger	Gierzwaluw	Europese Kanarie
Kluut	Buidelmees	IJsvogel	Groenling
Bontbekplevier	Baardman	Groene Specht	Putter
Goudplevier	Notenkraker	Zwarte Specht	Sijs
Zilverplevier	Bonte Kraai	Grote Bonte Specht	Kneu
Morinelplevier	Grote Barmsijs	Middelste Bonte Specht	Kleine Barmsijs
Drieteenstrandloper	Frater	Kleine Bonte Specht	Kruisbek

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Kanoet	Witbandkruisbek	Draaihals	Goudvink
Krombekstrandloper	Grote Kruisbek	Boomleeuwerik	Appelvink
Kemphaan	IJsgors	Veldleeuwerik	Geelgors
Bonte Strandloper	Sneeuwgorst	Oeverwaluw	
Kleine Strandloper	Ortolaan	Boerenwaluw	
Temmincks Strandloper		Huiswaluw	
Breedbekstrandloper			

Voormalige broedvogels	
Wintertaling	Hop
Grauwe Kiekendief	Blauwborst
Korhoen	Tapuit
Zwarte Stern	Kramsvogel
Kuifleeuwerik	Klapekster

Escapes	
Manengans	Carolina-eend
Chileense Smient	Roodschoudertaling
Vlekbekeend	Kokardezaagbek
Bahamapijlstaart	Saruskraanvogel
Muskuseend	Pauw
Kaapse Casarca	Witnekkraanvogel
Keizergans	Valkparkiet
Mexicaanse Roodmus	Diamantduif
Kleine Pelikaan	Chinese Kraanvogel

Ondersoorten
Toendrabontbekplevier
Russische Stormmeeuw
Rouwkwikstaart
Noordse Kwikstaart
Engelse Kwikstaart
Scandinavische Tjiftjaf
Siberische Tjiftjaf
Witkopstaartmees
Kortsnavelboomkruiper
Noordse Kauw
Russische Kauw
Noordse Goudvink
Groenlandse Tapuit

In totaal zijn in de Gemeente Losser 275 soorten vastgesteld (inclusief exoten). De lijst is door Leo Hassing en Ben Hulsebos samengesteld op basis van literatuuronderzoek, waarnemingenrubrieken en veldkennis vanuit het verleden van Leo Hassing. De lijst is aangepast aan de officiële Nederlandse lijst. Wel zijn exoten als Nijlgans, Fazant, enz. meegeteld. Dit jaar kon 1 nieuwe soort worden toegevoegd aan de lijst niet-broedvogels: op 26 mei zaten 2 Breedbekstrandlopers voor de hut op de Oelemars.

Een vermoedelijke Stepparend vloog op 30 maart over de Oelemars en is ingediend bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) ter beoordeling en zou de volgende nieuwe soort kunnen zijn.

Leo Hassing en Ben Hulsebos

X= 33 nieuwe kruisjes in 2017

Waarnemingen Oelemars t/m 2017														code	
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec			
Parelduiker	x	x	x											Z	
Roodkeelduiker			x	x	x		x	x		x		x	x	Z	
Dodaars	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Fuut	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Roodhalsfuut				x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA	
Geoorde Fuut				x	x	x	x	x	x	x	x			WA	
Kuifduiker													x	Z	
Aalscholver	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
Roerdomp		x	x	x	x								x	Z	
Kleine Zilverreiger					x	x	x		x			x		Z	
Grote Zilverreiger	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	A	
Koereiger							x						x	Z	
Blauwe Reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
Purperreiger						x			x					Z	
Kwak						x								Z	
Flamingo							x							ZZ	
Lepelaar						x			x	x				Z	
Heilige Ibis									x					ZZ	
Zwarte Ooievaar					x	x	x	x	x		x			Z	
Ooievaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Knobbelzwaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Wilde Zwaan	x	x	x	x		x						x	x	WA	
Kleine Zwaan	x	x	x	x								x	x	WA	
Zwarte Zwaan		x	x						x	x			x	Z	
Grote Canadese Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Brandgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Rotgans				x	x	x							x	Z	
Grauwe Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
Kolgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Taigarietgans	x	x	x		x							x	x	Z	
Toendrarietgans	x	x	x	x	x	x					x	x	x	A	
Kleine Rietgans		x	x								x	x	x	Z	
Sneeuwgans									x					ZZ	
Roodhalsgans														x	ZZ
Nijlgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
Indische Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
Casarca		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
Mandarijneend	x	x	x		x	x						x	x	WA	
Bergeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
Smient	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Krakeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Wintertaling	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	A	
Wilde Eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
Pijlstaart	x	x	x	x	x					x	x	x	x	WA	
Zomertaling			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA	
Slobeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
Krooneend				x	x				x	x				WA	
Tafeleend	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x	x	A	

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	code
Kuifeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Topper		x						x	x		x		Z
Witoogeend	x	x		x	x						x	x	Z
IJseend											x		ZZ
Grote Zee-eend		x	x	x	x	x	x				x		Z
Zwarte Zee-eend				x							x		Z
Brilduiker	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	WA
Nonnetje	x	x	x	x	x						x	x	WA
Middelste Zaagbek				x	x					x		x	Z
Grote Zaagbek	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	WA
Zeearend		x		x					x	x	x		Z
Wespendief					x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Zwarte Wouw				x	x	x	x		x		x		WA
Rode Wouw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Bruine Kiekendief		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Blauwe Kiekendief	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	WA
Grauwe Kiekendief					x	x		x	x		x		Z
Steppekiekendief					x					x			Z
Steppearend?				x									ZZ
Havik	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Sperwer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Buizerd	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Ruigbootbuizerd		x		x	x						x	x	Z
Visarend				x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Torenvalk	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Smelleken			x	x	x	x	x			x	x	x	WA
Boomvalk					x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Slechtvalk	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Roodpootvalk					x		x			x	x	x	Z
Patrijs	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Kwartel						x	x	x	x				Z
Fazant	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Waterral		x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	WA
Porseleinhoen					x				x	x			Z
Waterhoen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Meerkoet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Kraanvogel		x	x	x	x	x	x			x	x	x	WA
Kluut				x	x	x				x			Z
Scholekster	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Griel								x	x				ZZ
Kleine Plevier				x	x	x	x	x	x	x	x		A
Bontbekplevier			x		x		x		x	x	x	x	WA
Goudplevier	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	WA
Zilverplevier				x	x	x		x		x	x	x	WA
Morinelplevier									x	x	x		Z
Kievit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Kanoet					x				x				Z
Drieteenstrandloper		x			x	x	x			x			Z
Kleine Strandloper						x			x	x	x		Z
Temmincks Strandloper					x	x			x	x	x		Z
Krombekstrandloper					x		x	x	x	x			WA

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	code
Bonte Strandloper		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Breedbekstrandloper													ZZ
Kemphaan		x		x	x	x	x	x	x	x			WA
Bokje	x	x	x	x	x	x				x	x	x	WA
Watersnip	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Houtsnip		x							x	x		x	Z
Poelsnip										x			ZZ
Grutto			x	x	x	x	x	x					WA
Rosse Grutto									x	x			Z
Regenwulp				x	x	x		x	x	x	x		WA
Wulp	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Zwarte Ruiter				x	x	x		x	x	x	x	x	WA
Tureluur			x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA
Groenpootruiter				x	x	x	x	x	x	x	x		WA
Witgat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Bosruiter				x	x	x	x	x	x	x			WA
Oeverloper	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	A
Steenloper					x			x		x			Z
Grauwe Franjepoot						x							ZZ
Middelste Jager										x			Z
Kleine Jager									x	x			Z
Kleinste Jager									x				ZZ
Dwergmeeuw		x		x	x	x			x		x	x	WA
Kokmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Zwartkopmeeuw			x	x	x	x		x	x	x			WA
Stormmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Kleine Mantelmeeuw		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Grote Mantelmeeuw		x	x		x	x		x	x		x		WA
Zilvermeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Geelpootmeeuw	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	WA
Pontische Meeuw		x	x	x	x		x	x	x	x		x	WA
Dwergstern						x		x					Z
Visdief				x	x	x	x		x	x	x		WA
Noordse Stern						x							ZZ
Grote Stern							x						ZZ
Zwarte Stern			x		x	x	x	x	x	x	x		WA
Reuzenstern					x		x	x					Z
Holenduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Houtduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Turkse Tortel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Zomertortel					x	x	x	x	x				Z
Koekoek					x	x	x	x	x	x			WA
Kuifkoekoek				x									ZZ
Steenuil	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Ransuil			x	x	x	x	x	x					Z
Bosuil	x	x	x		x	x			x			x	WA
Velduil					x					x	x		Z
Kerkuil									x				ZZ
Gierzwaluw				x	x	x	x	x	x			x	A
Bijeneter									x				ZZ
IJsvogel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	code
Hop										x			ZZ
Draaihals					x				x				Z
Kleine Bonte Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Middelste Bonte Specht				x	x		x		x	x			Z
Gr. Bonte Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Groene Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Zwarte Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Boomleeuwerik		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	WA
Veldleeuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Strandleeuwerik			x							x	x		Z
Oeverzwaluw				x	x	x	x	x	x	x	x		ZA
Boerenzwaluw				x	x	x	x	x	x	x	x		ZA
Huiszwaluw				x	x	x	x	x	x	x	x		A
Boompieper				x	x	x	x	x	x	x	x		A
Graspieper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Waterpieper	x	x	x	x	x	x				x	x	x	WA
Oeverpieper				x						x	x		Z
Roodkeelpieper					x					x	x	x	Z
Grote Pieper										x			ZZ
Duinpieper					x			x	x		x		Z
Gele Kwikstaart				x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Gr. Gele Kwikstaart	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Witte kwikstaart	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Pestvogel		x									x		Z
Winterkoning	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Heggenmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Roodborst	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Blauwborst				x					x	x	x		Z
Nachtegaal					x	x	x		x				Z
Zwarte Roodstaart				x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Gekraagde Roodstaart				x	x	x	x	x	x	x		x	A
Paapje					x	x	x	x					WA
Roodborsttapuit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Tapuit					x	x	x	x		x	x	x	WA
Beflijster					x	x	x				x	x	Z
Merel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Kramsvogel	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	A
Zanglijster					x	x	x	x	x	x	x	x	A
Koperwiek	x	x	x	x	x	x				x	x	x	A
Grote Lijster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Rietzanger					x	x	x		x	x			Z
Waterrietzanger									x				ZZ
Sprinkhaanzanger					x	x			x	x			Z
Bosrietzanger					x	x	x	x					WA
Kleine Karekiet					x	x	x	x	x	x			A
Spotvogel					x	x	x	x	x				WA
Braamsluiper					x	x	x	x	x	x			WA
Grasmus					x	x	x	x	x	x	x		A
Tuinfluit					x	x	x	x	x				A
Fluiter					x								ZZ
Zwartkop					x	x	x	x	x	x	x		ZA

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	code
Tjiftjaf		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		ZA
Fitis			x	x	x	x	x	x	x				ZA
Goudhaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Vuurgoudhaan		x	x	x	x	x	x			x	x	x	WA
Bladkoning										x			Z
Baardman										x			ZZ
Grauwe Vliegenvanger					x	x	x	x					WA
Bonte Vliegenvanger				x	x	x	x						WA
Buidelmees				x	x			x		x	x		Z
Staartmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Glanskop	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Matkop	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Kuifmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Zwarte Mees		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Pimpelmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Koolmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Boomklever	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Boomkruiper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Taigaboomkruiper		x	x										Z
Wielewaal					x	x	x	x	x				WA
Klapekster		x		x	x						x	x	WA
Grauwe Klauwier					x					x	x		Z
Gaai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Ekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Kauw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Roek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Zwarte kraai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Bonte Kraai			x								x		Z
Raaf		x		x	x						x		Z
Spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Huismus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Ringmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Vink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Keep	x	x	x	x	x					x	x	x	A
Europese Kanarie				x				x	x	x	x	x	WA
Groenling	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Putter	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Sijs	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	A
Kneu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
Frater	x	x	x								x	x	Z
Kleine Barmsijs	x	x	x	x	x						x	x	WA
Grote Barmsijs	x	x	x	x	x						x	x	WA
Kruisbek	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	WA
Grote Kruisbek													ZZ
Goudvink	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	A
Appelvink	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
Ijsgors	x	x									x	x	WA
Sneeuwgor		x									x	x	Z
Ortolaan					x				x	x			Z
Geelgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
Rietgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A

